

Metiu

Tanga tumtumlow e Yesus

¹ I gii e tet lo tanga tumtumlow e Yesus Kristus*. Yesus e ta tibungkak ke Dewit, ma Dewit e ta tibungkak ke Abra-am.

² Abra-am e ta tamow e Aisak, Aisak e ta tamow e Jekop ma Jekop e ta tamow e Juda tura tanga tualik.

³ Juda e ta tamow e Peres ma Sera, tinru gii Tamar. Peres e ta tamow e Esron, Esron e ta tamow e Ram.

⁴ Ram e ta tamow e Aminadap, Aminadap e ta tamow e Nason, Nason e ta tamow e Salmon,

⁵ Salmon e ta tamow e Boas, tinow gii Ra-ap. Boas e ta tamow e Obet, tinow gii Rut, Obet e ta tamow e Jesi

⁶ Ma Jesi e ta tamow e King Dewit. Dewit e ta tamow e Solomon, famu tinow e ta wok ke Uria,

⁷ Solomon e ta tamow e Reoboam, Reoboam e ta tamow e Abisa, Abisa e ta tamow e Asa.

⁸ Asa e ta tamow e Josef, Josef e ta tamow e Joram, Joram e ta tamow e Usia,

⁹ Usia e ta tamow e Jotam, Jotam e ta tamow e A-as, A-as e ta tamow e Esekaiya.

¹⁰ Esekaiya e ta tamow e Manase, Manase e ta tamow e Amon, Amon e ta tamow e Josaiya.

* **1:1 1:1** Pimpiku e Kristus gii: Kaltu Deo e warfot lo ini eu tuleni.

¹¹ Ma Josaiya e ta tamow e Jekonaiya tura tanga tualik lo biing fam Babilon ri tungen re fan Israel tura raw una la wina Babilon.

¹² Wimi ine rerek una Babilon Jekonaiya e ta tamow e Seltiel, Seltiel e ta tamow e Serubabel.

¹³ Serubabel e ta tamow e Abiut, Abiut e ta tamow e Eliakim, Eliakim e ta tamow e Asor.

¹⁴ Asor e ta tamow e Sadok, Sadok e ta tamow e Akim, Akim e ta tamow e Eliut,

¹⁵ Eliut e ta tamow e Elisa, Elisa e ta tamow e Matan, Matan e ta tamow e Jekop.

¹⁶ Ma Jekop e ta tamow e Josef, antu e Maria. Maria gii ka fasus ine Yesus ri fotngi ini Kristus.

¹⁷ Tinglo biing ke Abra-am kala ulo biing ke Dewit e ta sangful ma e fet na inlen, ma e ta sangful ma e fet na inlen tinglo biing ke Dewit ka la muut lo biing rerek una Babilon. Ma sangful ma e fet na inlen tinglo rerek ka muut lo biing ke Kristus.

Yesus Kristus e fuut

¹⁸ Sinseng lo fuut ke Yesus Kristus e ngo aregii: Tinow Maria e sam ta ulo fagati una tili e Josef, famu ma ru ku melmel tiim, i ka parfailmi ini e sau mel e bo-i singe Tangwa Riis.

¹⁹ Anwarow Josef antu e Maria e ta kaltu riis. Iya, ka tibi bur pete maiyai ine Maria na matre tongge. I e su mel e sangsang kia ini eu fin borong kosngi.

²⁰ Safle wimi ine sangsang kia, anggelo ke Taufi e fespuek talo lo numbiil, ma ka peteng tifi, "Josef sikow e Dewit, o tibi soke una onu e Maria wilo keu male are kem wok, anwarow bala gii ka mel e ta singe Tangwa Riis.

²¹ Maria eu fasus ine ti boron tamat, ma o ku fotngi ini Yesus, anwarow i eu faliungere tongge kia kosnge fan tubiil kerì.”

²² Fan mok gii e fespuek una fawetu e fan sa Taufi e sam sesngeni na ngusre fam profet.

²³ “Wok mapek gii eu mel e bala ma ku fasus ine ti boron tamat ma riu fotngi ini Emanuel.” (Pimpiku: Deo i gii tura kiar.)

²⁴ Biing Josef e kuuf i e gow aregii anggelo ke Taufi ka peteng tifi. I e onu e Maria ka la ulo male kia are ke wok.

²⁵ Safle e tifik bulsi ka la muut lo Maria e fasus ine sikow. Ma Josef ka fotngi ini Yesus.

2

Tongge parfat ting weng

¹ Wimi ine Yesus e fuut una Betle-em ina Judia, lo biing Erot e ta king, fang kaltu parfat ting uweng ri puek una Jerusalem, ² ma ri ka gatom, “Iya e boroner wa ka fuut king kere fan Juda? Kemem sau pari e angkeltot kia ting weng ma kemem ka puek una sa nining lo.”

³ Biing King Erot e ong lo mok a, i e sangfuun-fuun ma fan Jerusalem ming ri sangfuunfuun.

⁴ I ka tau tiim ire tongge gii, fam pris lamlam ma fan titsa lo fafanau ma ka gatom ri use male Kristus eu fuut ilo.

⁵ Ri ka koso, “Ina Betle-em ilo male ina Judia, are profet e sam seti:

⁶ ‘Safle o Betle-em ilo nal Judia,
o tibi ta imi sak ine fanenger fan male e mel
e asow ina Judia.

Le tinglo o, eu mel e ti kaltu bakir

eu fespuek ku ta efefe kere tongge kiang, Israel.' "

⁷ Kala Erot ka tuleni e sunwar borong tifle fang kaltu parfat a. I e bur parfat lo sese biing tikin angkeltot a e puek.

⁸ E tule ri wina Betle-em ma ka war, "Gam u la siksik kausi ine boroner a. Le gam ku la siksni, gam u mil gam ku sa peteng tif yau, usi yau ming yau la nining lo."

⁹ Wimi ini ri sam ong singe king, ri fes ri ka la ma ulo sal angkeltot ri sau pari ting weng e famu mil iri ka muut e la kiis sok ulo male boroner a ulo.

¹⁰ Biing ri pari e angkeltot a e la kiis sok, ri fefeal tikin.

¹¹ Ri ka puek ulo fel, ri ka pari e boroner tura tinow Maria, ri ka por ma nawen ma nining lo. Wimi ri ka ipki e fan tang keru ma ri ka tow e fam finafen a, gol, insens ma mira. ¹² Ulo numbiil Taufi e fanauri, ini riu tibi la mil use Erot. Riu usi e neng e sal una la mil ilo kaontri keru.

Fin borong wina Ijip

¹³ Biing fang kaltu parfat ri sam la, angelo ke Taufi ka puek talo Josef lo numbiil ma ka war, "Matet, onu e boroner ma tinow gam ku fin wina Ijip. Gam u melmel wa ku muut yau peteng mil tifo, anwarow Erot e mu sik ine boroner una paketmet ini."

¹⁴ Josef ka matet, ka onu e boroner ma tinow lo panambiing a ma ri ka la una Ijip.

¹⁵ I ka melmel wa ka muut lo Erot e met. Mok gii e fawetu e sunwar Taufi e sau peteng ini tifle fam profet: "Tingna Ijip ya tau ine sikuang."

¹⁶ Biing Erot e parfailmi, ini fang kaltu parfat ri sormo, i e balasak, ma i ka fauun una paketmet ine berat fan tamat, tingna Betle-em ma fan male fatat. Berberat nano e u e matamfaim ma ka pu. Anwarow lo biing a e sam ong lo singe fang kaltu parfat.

¹⁷ Iya, fan sa Taufi e sau peteng ini tife profet Jeremaiya, e sau fawet:

¹⁸ “Angkiimkiim ri ongni una Rama,
tineng ma sangkuuluung e bakir sak,
Reitsel e teng use tanga siksikow
ma ka guuluung sak, ini riu war kausi singi,
anwarow e sam tam iri.”

Fespuek una Nasaret

¹⁹ Wimi ine Erot e sau met, anggelo ke Taufi ka puek lo numbiil talo Josef una Ijip

²⁰ ma ka war, “Matet Josef, onu e boroner ma tinow, ma gam ku la mil ina Israel, anwarow seri a, ri ka bala paketmet ine boroner, ri sau famete.”

²¹ Tingwa i e matet ka onu e boroner ma tinow, ma ri ka la ulo male ina Israel.

²² Safle biing e ong lo Akelaus e subuk efe lo Judia na pilsu e tamow Erot, i e soke una la wa. Ulo numbiil anggelo ke Taufi e sau fanauri ini i eu la ilo distrik Galili.

²³ Ma i ka la melmel ulo taon ri fotngi ini Nasaret. Iya, ka fawetu e sunwar fam profet ri sau peteng: “Riu fotngi ini kaltu tingna Nasaret.”

3

Jon kaltu na gugu tarawen e fagati e sal ke Taufi

¹ Ulo bala fam biing a, Jon kaltu na gugu tarawen e sa la ka sesesngeni lala e sunwar ulo bala male e tek ti kaltu ina distrik Judia.

² Ma ka war aregii, “Iksi balbalmi, anwarow kepmale tinglo balambat e sau fatat.”

³ Jon e ta kaltu lewa profet Aisaiya ka gongon lo:

“Ulo male e tek ti kaltu, angkiimkiim a neng e tautau aregii,

‘Fagati e sal ke Taufi,
fariisu e fan sal kia.’ ”

⁴ Malu e Jon ri bilseni lo ololow e kamel, ma i e diidiit bingne ine aneueu ri bilseni lo pinumfow e man, tuan aiya gii, angko ma ani tingna mok.

⁵ Tongge tingna Jerusalem, ma fa Judia nano, tiim tura male kiruur tinglo dan Jodan, ri fespuek tiim usi.

⁶ Ri fabeku e fan tubiil keru, ma Jon ka gu tarawen iri lo Dan Jodan.

⁷ Safle biing e pari e fam Farasi ma fan Sediusi, ri fespuek usi una kepe amfagu tarawen, i e war singri, “Gam na fan siksikwan sii! Se e uun gam una finngeni e biing sak Deo e bala tuleni?”

⁸ Gam samusu gow e konona fan sinang una fanangsi ini gam sam sangikis.

⁹ Ma gam ku mele sangfi ini gau fasi una war sing gam tibom ini, ‘Abra-am e ta tamrer.’ Ya peteng tif gam, tinglo fatfat gii, Deo e fasi una famtet re berberat ke Abra-am.

¹⁰ Palngat e sam ta ilo warow e fang kalut ma mara kalut a ri ka tibi firfira kausi, riu pokufuf ri una bas ilo bala iif.

¹¹ “Ya gu tarawen i gam ine dan una fanangsi ini gam sam iksi e balbalmi. Safle wimi i yau, e mu mel e ti kaltu e mu puek, rawas kia e kulfi e rawas kiang, su kia ya tibi ta konona kaltu e fasi una kepe. I eu gu tarawen i gam ine Tangwa Riis ma iif.

¹² I eu puek are kaltu e puse lo saol una kaketiim ine fam piinpiin lo fan wit, ma i ku sartiim ine fan wit ilo felun wit kia, safle fam piin eu bas ini lo iif e tibi metmet.”

Yesus e kepe amfagu tarawen

¹³ Yesus ka la tingna Galili una Jodan, usi ini Jon eu gu tarawen ini.

¹⁴ Safle Jon e tofo una iksi e sinangu e Yesus ma ka war, “E fasi ini ou gu tarawen i yau, ma areni o ka su sa la usi yau?”

¹⁵ Yesus e koso, “Taufu ku ngo aiya, e su fasi ini kiar u gow aregii una fawetu e mara mok Taufi e sau fagatiufu.” Ma Jon ka a-uu.

¹⁶ Wimi ine Yesus e kepe amfagu tarawen, i ka biik tinglo dan. Lo sumbiing a, balambat e ipiik ma Tangwa Riis ke Deo ka pu talo, are anman, ri fotgni ini ambal.

¹⁷ Ma ulo balambat neng e angkiimkiim e tau aregii, “I gii, e Sikuang, ya bura tikin; balang e gasgas lo i.”

4

Satan e lamu e Yesus

¹ Ma lo biing a, Tangwa Riis ka onu e Yesus ka la ulo male e tek ti kaltu ini Satan ku lamu.

² I e fel lo e fet e sangful na pam panambiing ma pan siat wimi ini i ka biis.

³ Kaltu na fafalam ka puek usi ka sa war, "Le o ku ta sikow e Deo, peteng tifre fam fatfat gii ku ikis ku ta beret."

⁴ Yesus ka koso singi, "Sunwar ke Deo e peteng aregii, 'Kaltu e tibi liu lo tuan tibom, safle lo fan mara warwar e puek tinglo ngusu e Deo.' "

⁵ Kala Satan ka onu ka la ulo siti tarawen ina Jerusalem ka la fetiufu ulo su e ngo uiyat sekit lo Felun Nining Bakir,

⁶ ma ka war singi, "Le o ku ta ini o na Sikow e Deo, ofpu ting wagii, anwarow sunwar ke Deo e peteng aregii:

'Deo eu tulere fan angelo kia una ules o,
ma ri ku sange o ine limlim ri,
usi ini eu tek ti fat eu ti lo kekem.' "

⁷ Yesus ka koso singi, "Sunwar ke Deo e peteng ming aregii, 'Ou tibi tofo e Taufi Deo kiam.' "

⁸ Kala Satan ka onu ka la ulo paklunmale e kiis iyat sak, ma ka fanangsi ine mara kepmale ma finaswen kia e nal.

⁹ Ma ka war, "Mara kepmale ma finaswen yau tow tifo, le o ku por ma nawen ma nining lo yau."

¹⁰ Yesus ka war singi, "Tii fasap yau, Satan! Anwarow sunwar ke Deo e peteng aregii: 'Nining lo Taufi Deo kiam, ma faim singi tibom.' "

¹¹ Kala Satan ka la kosngi. Ma fan angelo ri ka puek ri ka sa ulsi.

Yesus e tofnge una sesngeni e sunwar

¹² Biing Yesus e ong ini ri sam taufu e Jon ulo rerek, i ka la una Galili.

¹³ I e matet tingna Nasaret, ka la melmel una Kapernaum fatatu e Salat Galili*, ilo irin nal kere fan Sebulon ma Naptali.

¹⁴ Usi eu fawetu, e sa, profet Aisaiya e sau peteng ini:

¹⁵ “Nal kere fan Sebulon ma Natali,
e fatatu e salat Galili, ma nal ilo galu lo dan Jodan,
ina Galili, fuunfuun lo re fan ses ri melmel ilo distrik a.

¹⁶ Tongge a, iri ka melmel bala anor,
iri sau pare anten.

Tongge ri melmel bala anor na minet,
anten e sau puek sing ri.”

¹⁷ Tonfnge tinglo biing a, Yesus e sesngeni e sunwar, “Iksi e balbalmi, anwarow kepmale tinglo balambat e sau fatat.”

Yesus e tau ini e fan disaipel baba tikii kia

¹⁸ Lo biing Yesus e fesfes lala ulo pisow e salat Galili, i ka pari e latualik Saimon giï ri ka fotngi ini Pita, ma tualik Enru ru basbas ine ubiin ulo balan salat, le ru ta ung kaltu na tuntunii.

¹⁹ Yesus ka war singru, “Kamun mi nami yau, ma ya ku fatiti kamu una tuuktuuk ire tongge.”

²⁰ Saupesak, ru ka tafu e fan ubiin keru ma ru ka mi nami e Yesus.

²¹ Ri ka la ting wa, ma i ka pari e uneng e latualik, Jeims sikow e Sebedi tura tualik Jon ru ulo bala mon tura tamru Sebedi ru terterngeni e fan ubiin keru, i ka tau iru.

* **4:13 4:13** Salat Galili e ta dan mair, safle e palpaluk e muut lo 8 kilomita ma tapak lo e muut lo 22 kilomita.

²² Saupesak, ru ka la kosnge buut ma tamru, ma ru ka la nami.

Yesus e faliungere tongge ri mase

²³ I ka fes fawet una Galili ka fabenge ulo bala e fan felun nining keru ma i ka sesngeni e konona sunwar lo kepmale ma ka faliungere tongge ri mel lo fan mara matmatan minse nano.

²⁴ Sinseng lo Yesus e omsene male kiruur ina Siria, ma tongge ri ka uunpuek ire tongge nano ri mel lo fan matan minse, fa ri kepe singmat na ongker, fa fan tara ri sispi ri, ma fa ri mel lo anminse a, riu luut ri ku la banban saksak, ma fa, fang galgalu lo ri e met. Ma Yesus ka faliungeri.

²⁵ Singmat na galung kaltu tingna Galili ma tingna Dekapolis, Jerusalem ma tingna Judia ma tinglo galu lo Jodan ri ka mi nami.

5

Yesus e peteng ini se tikin warfakausi eu ta ilo

¹ Biing Yesus e pare tongge fuunfuun, i ka kanek ulo paklunmale, ka la kiisuf uwa. Wimi fan disaipel kia ri ka la tiim una isa, ² ma ka tofnge una fabenge singri ka war:

³ “Warfakausi eu ta ilo seri a ri ka parfat ini ri sasngal lo tangwari, kepmale tinglo balambat e ta keru.

⁴ “Warfakausi eu ta ilo seri a ri ka sangkuulu-ung, Deo eu gongteri.

⁵ “Warfakausi eu ta ilo seri a, ri ka fapor ri, Deo eu tow e nal nano tifri.

⁶ “Warfakausi eu ta ilo seri a, ri ka mel e fabur bakir sak una gow e fabur ke Deo. Deo eu fafonsi ri.

⁷ “Warfakausi eu ta ilo seri a ri ka mel e fatengis use re fa, fatengis ke Deo eu kep ri.

⁸ “Warfakausi eu ta ilo seri a, busbusari ka kalkaliis, le riu pare Deo.

⁹ “Warfakausi eu ta ilo seri a, ri ka fafaim use balamaris, Deo eu foteng ri ini fan siksikow.

¹⁰ “Warfakausi eu ta ilo seri a, ri ka kepe mafet, anwarow ri gow e sa Deo e bura ini riu gow. Kepmale ke Deo e ta keri.

¹¹ “Warfakausi eu ta ilo o na se a tongge ri ka fotpuris o, ma ri ka is o ma ri ka tumar o, anwarow lo yau.

¹² Fefeal ma terterer, anwarow fimfiil kemi ilo balambat e bakir tikiin. Le lo tikii ansinang ri bero ire fam profet ri puek famu i gam.

Semek ma anten

¹³ “Gam ta semek tinglo nal. Le semek kabuk rop e tiif lo are riu gow ku la semek mil? E am tibi kausi wilo ti mok, sakle ri basuu ini ma ri ku pii falek lo.

¹⁴ “Gam ta anten tinglo nal. Taun ilo paklunmale e tibi fasi una keskum.

¹⁵ E su ngo aregii tongge ri tibi fafakrefu e lam, ma ri ku towtowfu ilo pikliu e dis. E tam, riu towfu iyat ilo tafu ku tow e anten tifre tongge nano ilo bala fel. ¹⁶ Lo su tikii sal towfu e anten kiam ku karef famu ire tongge, usi riu pari e konona amfingwam ma ri ku katfarsi e Tamam ilo balambat.

Fabenge lo fafanau

¹⁷ “Gam u tibi sangfi ini ya puek una peteufu e fam fafanau tam fan warwar kere fam profet, ya tibi puek una peteufri, e tam. Ya puek una fabonti.

¹⁸ Ya peteng tikin tif gam, ku muut batsok ma nal eu tam iru, eu tek ti boron su sekit lo fafanau eu tam ini. Fan iririn susun siisiit ma fan iririn taftafum pen ri seti ilo fafanau, ri nano riu ngongo aiya ku muut fan mara warwar kia ilo bala fafanau eu fasef.

¹⁹ Se a ka tibi usi e ti su lo fam fafanau gii, ma ka partaseni ma ka fatiti re fa una gorot are i, riu kep balik ine asow ilo kepmale tinglo balambat, safle se a ka fes ilo ma ka fatiti re fa ine fam fafanau gii, riu kep bakir lo ilo bala kepmale tinglo balambat.

²⁰ Ya peteng tif gam, fabur tikin kiam una usi e Deo e samusu kulfi e fabur kere fan titsa lo fafanau ma fam Farasi una usi e Deo. Le ku tam, o tibi fasi una kaulek ilo kepmale tinglo balambat.

Fabenge lo balasak

²¹ “Gam sam ongni e sa ri sau peteng ini tifle tongge nangen, ‘Gam u tibi paketmet ine tikas. Ma se ka paketmet ine neng eu ti ilo anganggon.’

²² Safle ya peteng aregii ini se a ka balasak ine tualik eu ti ilo anganggon. Ming se a ka porau saksak ine tualik, kaltu a eu ti nanmata e medistret. Ma neng a ka war ini, ‘O lomba,’ tubiil a kia, e fasi una tatfeni wilo bala iif.

²³ “Iya le o ku fafen ine finafen kiam ilo altar ma o ka la sangfi ini e mel e mafet falifu lo o ma tuamlik,

²⁴ taufsok lo keu finafen ai famu ine altar. La o ku la fafariis tura tuamlik ma o kamu mil o ku sa fafen ine keu finafen.

²⁵ “Fariisu saupe e fan mafet kiam tura kaltu na matamfais kiam a ka bala tauf o ilo anganggon, gow lo biing e ta kamu aiwa ilo sal are kam la ta o tife kaltu na fafaikse, ma kam la ta o tife polis ma ri kam tauf o ilo rerek.

²⁶ Ya peteng tikin tif gam, gam tibi fasi una suu ku muut gam u faropo e fimfiil ri tow tif gam.

Fabenge lo sinang na faet falek

²⁷ “Gam sam ongni ri peteng ini gam u tibi gow e ansinang na faet fafalek.

²⁸ Sakle ya peteng tif gam ini, se a ka su mer usi e ti fefin, i e sam gow e ansinang na faet fafalek tura fefin a, ilo ambushbusow.

²⁹ Le anmatam ilo galu mil ka tatfe o wilo tubiil, sipilufu o ku bas ini, e kausi ini o filiw i e ti su lo fom, usi riu tibi bas kiruur i o ilo bala iif.

³⁰ Male galu mil kiam ka tatfe o wilo tubiil, teseufu o ku bas ini, e kausi ini ou filiw i e ti su lo fom usi riu tibi bas i o bala iif.

Yesus e fatiti e kaltu e kere e antinaule

³¹ “Ri sau peteng ini se a ka finngeni e ke wok e samusu tow e ti pampel na a-uu tifi.

³² Sakle ya peteng tif gam aregii, sese kaltu a ka finngeni e ke wok ma i ka tibi gow e ansinang na faet falek, kaltu a e ta anwarow e ansinang na faet fafalek a, le wok a ku tinaule miil. Ma se a ka tili e wok a, i tiim tura wok a ru gow e ansinang na faet fafalek.

Fabenge lo warkale

³³ “Gam sam ongni ming ri sau peteng ini nangen, gam u tibi kere e warkale kemi, safle gam samusu fabonti e warkale kemi tife Taufi.

³⁴ Ma gii ya peteng tif gam, mele gam ka limlim sekit: ine balambat, le e ta sia king ke Deo.

³⁵ Ma nal, le e ta male ilo pikliu e rawas ma efefe ke Deo, ma Jerusalem, le e ta siti ke Deo, i e ta King Bakir.

³⁶ Gam u tibi limlim ilo pakpaklumi le gam tibi fasi una gow e ti an sianolom ku murmur tam ku mikiit.

³⁷ E buk su ngo are lea, ‘yow’ eu ta ‘yow’ ma ‘e tam’ eu ta ‘e tam’; sese ti mok ming gam u peteng ini, e fespuek singe tangwaner saksak.

Fabenge lo anmatam use anmatam

³⁸ “Gam sam ongni ri peteng ini ‘anmatam use anmatam’ ma ‘an ngisngissam use an ngisngissam.’

³⁹ Sakle gii ya peteng tif gam, mele gam ka kokos singe tikas a ka gow e ti tubiil lo gam. Le tikas ka pose o ilo ambanguam ilo galu miil on ikis ine galu ming tifi.

⁴⁰ Male tikas ku tau i gam wilo fafariis una kepe malum on towfu ming ku kepe kolos tapak kiam.

⁴¹ Le tikas ku ting talo gam una fes lo tikii mael gam an la nami gam ku fes lo e u e mael.

⁴² Le tikas ku gatom gam use timok, tow tifi. Male tikas ku bura ini eu bi kepe ti mok sing gam ma kamu sa tow mil, mala balo ini.

Fabur use se e is o

⁴³ “Gam sam ongni ri peteng ini bura e fan taltalumi ma gam ku sak lo re fa gii ri ka is gam.

⁴⁴ Sakle ya peteng tif gam, bura e tongge ri sak lo gam ma gam ku nining use re tongge ri is gam.

⁴⁵ Usi eu ta gam na fan siksikkow e Taumi ilo balambat, i e gow e pisii una pal re tongge saksak ma re tongge riis, ma e tuleni e bat use re tongge riis ma tongge saksak.

⁴⁶ Le gam ku bur re tongge a ri ka bur gam e ta sese fimfiil gam u kepe? Tongge na kepkep mani ming ri gorgorot aiya.

⁴⁷ Ma le gam ka su kausi lo re fan tualik mi tibom, sese mok a gam ka gow ini ku kulef re fa? Fan tematan ming ri gowgow e tikii mok.

⁴⁸ Gam samusu riis fasef, le Taumi ilo balambat e riis fasef.

6

Fabenge lo sinang una fenre fan sasngal

¹ “Ate sak ini ou tibi gow e sinang e riis kiam na matre tongge usi ini ri ku pari. Le o ku gorot aiya, eu tek ti fimfiil kiam singe Tamam ilo balambat.

² “Lo biing o tow e mok tifre tongge ri sasngal, ou tibi rerkeni, are tongge na kepkep ri na matam pangkii ri gowgow ilo bala am felun nining ma ilo an sal, ini tongge ri ku resresnge ri. Ya peteng tikin tif gam, ri sam kep kiruurngeni e fimfiil keru.

³ Sakle biing o ka tow e mok tifre tongge ri sasngal, mele towfu e galun limam kais ku parfat lo sa galun limam miil e gowgow.

⁴ Aregii eu ta mok borong ma Tamam se e alalmi e fan sa e ngo borong kamu tow e fimfiil kiam.

Sal una nining

⁵ “Biing o nining, mele gorot are tongge na kepep ri na matam pangkii. Ri bura una ti ma nining ilo bala fam felun nining ma ilo fan male na tiimtiim singre tongge, usi ini tongge nano ri ku par ri. Ya peteng tikin tif gam, ri sam kepe kiruurngeni e fimfiil keru.

⁶ Ma le o ka bur nining, la ilo bala keu fel dukli e matangkong, ma o kamu nining singe Tamam se a ri ka tibi fasi una pari. Ma Tamam se e alalmi e fan sa e ngo borong kamu tow e fimfiil kiam.

⁷ Biing ou nining o tibi fasi una usi e fan warwar fofoes are fan tematan ri gowgow, iya ri ka sangfi ini deo keru eu ongen ri anwarow lo fan nining tapak keru.

⁸ Ou tibi gorot are ri, anwarow Tamam e sau parfat famu lo fan sa ou gatmo usi.

⁹ “I gii e sal are o samusu nining:

‘Taumem ilo balambat,
Tafu e asam ku ta tarawen.

¹⁰ Tafu e kepmale kiam ku puek,
tafu e fabur kiam ku fuut lo nal,
are ilo balambat.

¹¹ Fen kemem geinggii ine inen amem.

¹² Sangintafngi e fan tubiil kemem,
are kemeu ming kemem sangintafngi e fan
tubiil kere fa ri gow lo kemem.

¹³ Mele tule kemem tife falam,
sakle ong kepe kemem konsge fan mok e sak.’

¹⁴ Anwarow le o ku sangintafngi e fan tubiil fa ri sam gow lo o, Tamam iyat ilo balambat eu kepu fu ming e fan tubiil kiam.

¹⁵ Ma le o ku tibi sangintafngi e fan tubiil kere fa, Tamam eu tibi kepu fu e fan tubiil kiam.

Sinang na fel

¹⁶ “Biing o fel mele gow e matam ku par na sangkuuluung, are tongge na kepkep ri na matam pangkii ri gowgow. Ri ikiksi e matmat ri ka parpar na sangkuuluung una fanangsi re tongge ini ri fel. Ya peteng tikin tif gam, ri sam kepe fimfiil kiruur keru.

¹⁷ Sakle biing o fel, wel lo paklum ma o ku gua e matam.

¹⁸ Usi tongge riu tibi ilmi ini o fel, sakle tife Tamam tibom se a ri ka tibi fasi pari. Ma Tamam se e alalmi e fan sa e ngo borong kamu tow e fimfiil kiam.

Konona fan mok ilo balambat

¹⁹ “Mele angang ine mara mok kausi kiam gii lo nal, iya fam pespes ma fan ros ri ku bero ini, ma iya tongge na kinkinau ri ku paek usi ri ku kinow.

²⁰ Safle ou angang ine kausi usi o, wilo balambat, iya fam pespes ma fan ros ri ku tibi fasi una bero ini ma tongge na kinkinau ri ku tibi fasi una paek usi ri ku kinow.

²¹ Anwarow le fan mok kausi kiam ri ku ta iya, ambushbusam ming eu ta wa.

²² “Anmatang kaltu e ta lam tinglo fow kiruur. Le anmatam ku kausi fom kiruur eu fuun ine anten.

²³ Le wan matam ka baf, fom kiruur anor eu afti. Ma le anten ailo ku ta anor, sese anor sekit a ka faf ilo o!

²⁴ “E tek tikas ek fasi una ta kaltu na mus ke e u e kaltu bakir. Ou guuluung ine neng, ma o ku bura e neng. Natkeni e neng ma o ku tibi natkeni

e neng. O tibi fasi una faim singe Deo ma singe mani.

Mele sangfuunfuun

²⁵ “Anwarow gii ya ka peteng tif gam, mele sangfuunfuun use ninliu kiam, use tuan una en, ma dan una in tam use kolos una los sing o. Ninliu e bakir iyat ine tuan, ma pinumfom e bakir iyat ine fang kolos kiam.

²⁶ Gau par lo talaman ting iyat, ri tibi so e tam firan au, ma ri tibi siktiim ma tauf tiim ilo bala ti fel una en. Safle Taumi ilo balambat e fenfen ri. Ma gam, gau bakir iyat na mata e Deo ine fan talaman.

²⁷ E fasi ini tikas lo gam eu posmi balik e ninliu kia ine borom pansumbiing, le ku sangfuunfuun use mara mok tingga lo nal?

²⁸ “Anwarow lo sa gam ka sangfuunfuun use fan malumi? Gaman par kausi lo fam purpur a ri ka faf aina mok, are ri fespuek. Ri tibi faim fuunfuun, ma ri tibi soksok fang kael.

²⁹ Safle ya peteng tif gam, nangen king Solomon e loslos lo fan finaswen kia, safle fan finaswen kere fan purpur e kulfi tikin e fan finaswen ke Solomon.

³⁰ Ma gii fang garas ri faf falek ina mok. Safle na biingbiing tongge riu tetes ma ri ku bas iri ilo iif. Ma fang garas fofoes aregii, bingne Deo e faswen ri, ma gii, gam na tongge gau mel lo boron titinge, gam samusu parfat tikin ini Deo e mu faswen gau ming.

³¹ Gam u tibi sangsang fuunfuun ma gam ku peteng ini, ‘Kiar u eni e sa, ma kiar u inmi e sese mok, ma kiar u los lo sa?’

³² Fan tematan ri sangfuunfuun una sik ine fan mok gii. Safle Taumi ilo balambat i e sau parfat ini gam samusu kepe e mara mok.

³³ Safle mok baba tikii gam samusu gow e ngo aregii, gam samusu sik famu ine finaswen tinglo bala kepmale ke Deo, ma gam ku usi kono sinangu riis ke Deo, usi i e mu tow e fan mok gii ming tif gam.

³⁴ Gam u tibi sangsang use biing na biingbiing le na biingbiing eu efe lo i tibom. Tikii neng tikii neng e biing e mel e mafet kia tibom.

7

Mele ikse re fa

¹ “Gau mele ikseni e sinangu e neng e kaltu are Deo kam ikse gau ming.

² Ma lo tikii sal gii o ka ikse re fa ini, i e mu ikse o ming aiya. Lo sese fan sinang a gam ka gowgow lo re fa, Deo eu gow aiya ming lo gam.

³ “E tamu gii o ka pari e amboron mukmuk ilo anmata e tuamlik ma o ka tibi sangfi e sungkalut e ngongo ailo anmatam tibom?

⁴ Le o ku peteng tife tuamlik, ‘Tagii, ya ku kepufu e anmukmuk ailo anmatam,’ ma e tamu ailo anmatam tibom ka mel e sungkalut ailo bala?

⁵ O na kaltu na matam pangkii, ou kepufu famu e sungkalut ailo anmatam tibom, usi ou par ten ma o kamu kepufu e anmukmuk a, tinglo anmata e tuamlik.

⁶ “O u tibi kepe e mok e tarawen gam ku tow tifle fam puul, are ri kam didiu mil ma ri kau farages iyo. Ma gam u tibi bas ine konona fan

eu ami ku la tifle fam bo, are ri ka pii ofofo ine kekek ri.”

Gatom, sik ma tukeni e matangkon

⁷ Yesus e war ming aregii, “Gam u gatom usi Deo eu tow e mok gam gatom usi, gam u sik ine mok ma gam ku pari, gam u tukeni e matangkon, ma Deo ku ipki tif gam.

⁸ Tongge nano ri gatmo e Deo, riu kepe e mok ri gatom usi; kaltu e sik ine mok, eu pari; ma kaltu e tukeni e matangkon Deo eu ipki tifi.

⁹ “Se lo gam sikow eu gatmo use ti beret ma ku tow subung e ti fat tifi?

¹⁰ Ma se lo gam sikow eu gatmo use ti fis ma ku tow e ti sii aiya? E tau ming.

¹¹ Gam na tongge saksak. Sakle gau parfat sak una tow e konona fan mok tifle siksikwami. Ma sakle konona sinangu e Deo una tow e konona fan mok tifle tongge ri nining singi e kausi sak iyat ine sinsinangumi.

¹² Ilo mara mok nano, sese mok a gam ka bura ini riu gow lo gam, gam samusu gow lo re fa. Ma i mung e mok gii e fasefu e fafanau ma warwar kere fam profet.

Matangkon firfirkut ma matangkon palpaluk

¹³ “Gam samusu kau ilo matangkon firfirkut. Le matangkon una la use iif e palpaluk ma sal usi e paumiil sak. Ma fa fuunfuun ri kau ilo.

¹⁴ Safle matangkon una la ilo male na ninliu, e firfirkut, ma sal usi e tuntun sak. Ma e tibi fuun e kaltu ri sikseni.”

Kalut tura fam firfirow

¹⁵ Yesus e war ming aregii, “Gam u ate kausi use fan profet gurgurum. Riu afaf ine sinang kere fan sipsip, ma ri ku puek talo gam. Safle lo balbalri tikin ri ta fan puul rokai.

¹⁶ Gam u iliim ri ilo sinsinangu ri areini? Tongge, ri fasi una lus firfiran waen tinglo amfinau saksak, tam, tongge ri fasi una lus firfiram fik tinglo amfinau moseng?

¹⁷ Konona au eu fira ine fan firfiran au kausi, safle, au saksak eu fira ine amfiran au saksak.

¹⁸ Konona au e tibi fasi una fira ine tiam firan au saksak. Ma au saksak e tibi fasi una fira ine ti konona tiam firan au.

¹⁹ Sakle fan tenau nano gii ri ka firfira ine firfiran au saksak, riu pokuf ri, ma ri ku bas iri ilo bala iif.

²⁰ Are lea, gam u iliim ri ilo fingfingua ri.

Ya tibi parfat sekit lo gam

²¹ “Gam u tibi sang ini tongge nano gii ri ka warwar sing yau ini, ‘Taufi, Taufi’ riu kau ilo kepmale tinglo balambat. E tam. Safle seri mung a ri ka usi e fabur ke Tabuung ilo balambat.

²² Fa fuunfuun riu peteng tif yau lo biing a, ‘Taufi, Taufi, kemem sam gow e fan warwar ke Deo lo asam, ma kemem sam fesi e fan tara saksak lo asam, ma kemem sam gow a fan mok na tibou fuut lo asam. Areini, kemem mu kau ilo kepmale kia, be?’

²³ Wimi ya kamu peteng ten tifri, ‘Ya tibi parfat lo gam. Gaman tii kosing yau, gam na tongge na tumtubiil.’

Un matang kaltu una bilbilseni e fam fel

²⁴ “Tongge nano ri ongni e warwar kiang gii, ma ri ka tofo una usi, ri ngo are kaltu sinangumel, e gow e fel kia ilo poktow e fat kiis.

²⁵ Biing bat eu luut ma dan ku suu ma singmat na kif ka puek, ka doieni. Safle fel a, eu tibi luut, anwarow e feti ulo poktow e fat kiis.

²⁶ Sakle iri nano gii ri ka ongni e kek sunwar ma ri ka tibi usi, ri su ngo are kaltu e lomba, i e feti e ke fel ilo balang kiin.

²⁷ Bat e luut ma dan ka suu, angkif ka puek ka doieni ma fel a ka luut ka la bereng fafalek.”

²⁸ Biing Yesus e gon tikii ine fan mok gii, tongge fuunfuun uwa ri tiin la kuufsak lo fam fabenge kia,

²⁹ anwarow i e fabenge are kaltu e mel e rawas kia, ma mia e mel. I e tibi fabenge singri are fan titsa keru tinglo fafanau.

8

Kaltu tura anminse lepra

¹ Biing Yesus e ding mil tinglo galumfow e paklunmale, tongge fuunfuun sak ri minami.

² Ma neng e kaltu e mel e anminse lepra ulo e fespuek ma ka la kiis pukungkek u famu ine Yesus, ma ka war, “Tau fi, le o ka bura, o fasi una faliunge yau.”

³ Yesus e sangau ine limow ka pot lo, ma ka war, “Ya fabur! O samusu kalkaliis.” Ma saupesak, anminse lepra ka rop tinglo ma i ka liu.

⁴ Ma Yesus ka war singi, “Ate kausi! Ou tibi peteng tife tikas ine mok e sau fuut lo o. Safle ou la, o ku la fanangsi o tibom tife pris ma o ku gow e

finafen aregii Moses kabuk peteng, una fanangsi re tongge ini o sam kalkaliis.”

Titinge ke kaltu bakir kere fan soldia

⁵ Biing Yesus e la mil una Kapernaum, kaltu bakir kere fan soldia tingna Rom e la puek talo, ka la gatmo ini eu ulsi,

⁶ ka war, “Taufi, kaltu na mus kiang iwa ilo ngiin galumfow e met, ma e ongker bakir sak.”

⁷ Wimi Yesus ka peteng tifi, “Ya mu la faliun-geni.”

⁸ Safle kaltu bakir kere fan soldia, ka peteng tifi aregii, “Taufi, e tibi ta ya na konona kaltu e fasi ini ou la kaulek ilo kek fel. Safle on su war ma kaltu na mus kiang ku liu.

⁹ Aregii yau ming, ya na kaltu ilo pikliu e neng e rawas, ma fan soldia iri na pikli yau. Le ya ku peteng tife tikas, ‘On la,’ i eu la. Ma ya ku war singe neng, ‘Kasa,’ ma i eu sala. Ma ya ku peteng singe kaltu na mus kiang, ‘Gow e mok gii,’ ma i eu gow.”

¹⁰ Yesus e ongni e war aiya, ma i ka kuufsak, ma ka war singre tongge ri ususi lala, “Ya peteng tikin tif gam, ya tifik tongeni e tikas gii na Israel e mel lo singmat na titinge aregii.

¹¹ Ya peteng tif gam, tongge fuunfuun ting weng ma ting i sif riu keptafu ri ilo en bakir tura Abram, Aisak ma Jekop ilo kepmale ilo balambat.

¹² Safle tongge Deo e sam wel ri, fan Juda, una tow e kepmale kia tifri, ma ri tibom ri ka onguf, Deo eu bas suu iri wilo male e or, ma ilo male a, riu tengteng ma ri ku ngungut fat.”

13 Wimi Yesus kau peteng tife kaltu bakir a aregii, “Arik on la, ma fan mok eu fuut lo o aregii titinge kiam ka peteng.” Ma kaltu na mus kia, anminse e rop tinglo, lo anmatam pisii a sekit.

Yesus e faliungere fa fuunfuun

14 Biing Yesus e la kau ulo bala fel ke Saimon Pita, i e pari e yanow fefin e Saimon Pita. E ngongo ulo ngiin, e bokor.

15 Yesus e puse lo limow, ma ambokor a ka rop tinglo, ma fefin a ka matet, ma ka tofnge una fagati e fan tuan aiya.

16 Lo efef a, ri ka uun puek ire tongge fuunfuun e mel e fan tara saksak ulo ri, ri ka sa la use Yesus, ma i ka tii ire fan tara saksak a ine sunwar, ma ka faliungere tongge nano tura fan minse.

17 Ma lo sangsang gii, una fasefu e sunwar profet Aisaiya e sau peteng ini aregii:

“I tibom e kepe fan mara minse kiar,
ma ka tii iri.”

Sinang una usi e Yesus

18 Biing Yesus e par re tongge fuunfuun ri fatie liflifti, i ka peteng tife fan disaipel kia ini riu la kaupaket salat ri ku la ilo neng e galu.

19 Wimi titsa lo fafanau ka la fespuek talo Yesus ma ka war, “Titsa, sese mok ou la ilo, yau mi nami o ming wilo.”

20 Ma Yesus ka peteng tifi aregii, “Fam puul rokai e mel e fam polo keri, ma fan man ting auiyat e mel e fam polpolo ri. Safle Sikow e Kaltu e tek ti mok una famanaungeni e paklu.”

21 Ma neng lo re fan disaipel kia ka peteng tifi, "Taufi, ou bi a-uu lo yau, ya ku bi la ofo e tabuung."

22 Safle Yesus e peteng tifi aregii, "Mi nami yau, tauf re fan minet ri ku ofo e minet keru tibom."

Yesus e faropo e morailu

23 Wimi Yesus ka kau ulo bala buut, ma fan disaipel kia ri ka mi nami.

24 Biing iri ulo balan salat, saupesak kif bakir ka tonge ri, ma panaf ka matet ka keker talo bala buut. Biing a Yesus e masmasun.

25 Fan disaipel ri ka fongni ma ri ka war, "Taufi ules kiar, kerer sau bala maut!"

26 Ma Yesus ka koso singri, "Titinge kemi e balik sak, usi e tamu gam ka soke sak?" Ma Yesus ka matet ka porow e kif ma panaf ru ka rop, ma ka la siaro kausi sak.

27 Tongge ri kuufsak, ma ri ka fagatomnge iri tibom, "E ta sese kaltu legii? Kif ma panaf ru ka ong singi!"

Yesus e faliungeni e ung kaltu tangwaner saksak e sispi ru

28 Biing ri sam kaupakti e galun Salat Galili ulo galu nal kere fang Gerasa, e u e kaltu tangwaner saksak e sispi ru, ru la tinglo balang kenit, ru ka tongeni. Ru rokai tikin e tek tikas ek solsol paket ilo sal a.

29 Ru ka tau rawas, "Sikow e Deo, o bala gow e sa lo kemem? O puek una bero i kemem famu ma ka tifik ta biing lo?"

30 E mel e singmat na amfor na bo ri enenen utapak balik iri.

³¹ Ma fan tangwaner saksak a ri ka guna e Yesus aregii, “Le o ku fesel kemem, tule kemem use amfor na bo lei.”

³² Ma Yesus ka war singri, “Gaman la.” Ma ri ka suu tinglo ung kaltu a. Ri ka la sispe re fan bo, ma ri ka fafes pu ulo pimpa-i a ka la bala dan ri ka la famete.

³³ Biing fan efefe lo fam bo ri pari e mok gii, ri filau ri ka la ulo taon ri ka la sesgeni e fan mara mok gii ma sa e fuut lo ung kaltu tangwaner saksak e sispi ru.

³⁴ Tongge nano tinglo male a, ri la use Yesus. Biing ri ka la pari, ri ka war rawas singi ini, eu la kosnge male keru.

9

Yesus e faliungeni e kaltu galumfow e met

¹ Yesus e kau ulo mon, ka kaupaket salat, ma ka la mil ulo ke taon tibom.

² Fa lo re tongge ri kepe kaltu dol ri ka la tow tife Yesus, e ngongo lala ulo ngiin. Biing Yesus e pari ini titinge keru e raw tiku, kam war singe kaltu a aregii, “Sikuang, balamas, ya sam kepufu e fan tubiil kiam.”

³ Lo mok gii fan titsa lo fafanau ri fawar falifu iri tibom aregii, “Kaltu gii e fotpursi e Deo.”

⁴ Yesus e sau parfat lo sinangu ri, iya kam war, “Anwarow lo sa gii gam ka mel e sangsang saksak ilo balbalmi?

⁵ Sese sunwar e paumiil una war ini? ‘Ya sam kepufu e fan tubiil kiam,’ tam, ‘Matet o ku fes’?

⁶ Sakle ya bura ini gam samusu parfat ini Sikow e Kaltu e mel e mia gii lo nal una kepufu e fan

tubiil.” Yesus ka war singi aregii, “Matet, kepe kem ngiin ma o ku la mil ilo keu fel.”

⁷ Ma kaltu a ka matet, ka la mil ulo ke fel.

⁸ Biing tongge ri pari e mok gii ri kuufsak tura soke, ri ka resngeni e Deo, le i e sam tow e singmat na rawas tifre tongge.

Tau ine Metiu

⁹ Lo biing Yesus e fesfes lala tingwa, i ka pari e kaltu ri fotgni ini Metiu e kiiskiis ulo bala felun mani. Ma Yesus ka war singi aregii, “On minami yau.” Ma ka matet ka minami e Yesus.

¹⁰ Lo biing Yesus e enenen ulo bala fel ke Metiu, tongge fuunfuun na kepkep mani, ma tongge na tumtubiil ri kiis ri ka en tiim tura Yesus ma fan disaipel kia.

¹¹ Biing fam Farasi ri pari e mok gii, ri ka sa gatom re fan disaipel ke Yesus, “Usi e tamu titsa kemi ka en tiim tura tongge na kepkep mani ma tongge na tumtubiil?”

¹² Yesus ka ongni e sunwar keru ka war singre tongge parfat a aregii, “Tongge ri tibi mase, ri tibi la use dokta, safle tongge ri mase, ri la use dokta.

¹³ Gaman la gam ku la lalaf use pimpiku: ‘Ya bura ini tongge riu fatengis faliu iri. Sakle ya tibi bura e fan finafen fofoes.’ Le ya tibi sa la una tau ire tongge riis, e tam. Ya sa la una tau ire tongge na tumtubiil.”

Fagatom usisi e sinang na felfel

¹⁴ Wimi fan disaipel ke Jon ri ka puek talo Yesus, ma ri ka gatmo, “Usi e tamu kemem tura fan Farasi kemem ka fel ma fan disaipel kiam ri ka tibi fel?”

¹⁵ Ma Yesus ka koso singri aregii, “Gam sang ini fam fenfenngow e kaltu e bala tinaule riu sangkuuluung, ma i ka melmel aiwa tura ri? Ma le biing e mu puek una onu e kaltu e bala tinaule a ku la kosing ri, lo i e biing a, ri kamu fel a.

¹⁶ “E tek ti kaltu eng kepkepe ti sung kael fuu una sok kaleni e amfur ilo kolos ting nangen. Le sung kael fuu eu tete ma ku rangsi mil e kolos ting nangen ma amfur a ku la sisi bakir.

¹⁷ Aregii ming e tek tikas ek ututfi e ti waen fuu talo bala ti ampinun meme ting nangen, le i ku gow aiya, waen a eu ese paki e ampinun meme a, ma i ru nano ru ku tiin sak. Tongge ri ututfi e waen fuu talo bala ampinun meme fuu, usi ini ru nano ruw tiin ngongo kausi.”

Um fefin, neng e met ma neng e mase

¹⁸ Yesus e gongon uwa singre fan disaipel ke Jon, ma neng e kaltu bakir ka fespuek ka la pukunkek ulo fow e ung kekow ma ka war, “Kek borom fefin e am su met gii sekit, kasa, o ku la tow e limam ilo usi eu liu mil.”

¹⁹ Yesus ka matet ka la nami ma fan disaipel kia ri ka mi nami.

²⁰ Kala, neng e fefin uwa, ambuunbuunsuu e fuut lo, lo tikii sangful ma e u na matamfaim, e fes tingnami e Yesus ma ka pot lo anisow e kolos tapak kia.

²¹ Fefin a e war singi tibom, “Le ya kusu pot lo kolos tapak kia, yau liu.”

²² Yesus e giliuu mil ka pari, ma ka war, “Balamas kek fefin. Titinge kiam e sau faliunge o.” Ma fefin a ka liu sekit, lo pansumbiing a.

²³ Biing Yesus e la fespuek ulo bala fel ke kaltu bakir lo re fa Juda, e pari e tongge na kikif tulal, ma fa ri tengteng ma fafagalo.

²⁴ I ka war, "Gaman la u tapak, borom fefin gii e tibi met, e su masun." Ma tongge a ri ka su ruur lo.

²⁵ Biing ri sam uun suu ire tongge a, Yesus ka kau ulo bala fel, ka puse lo limow e borom fefin a ma i ka matet.

²⁶ Ma sinseng lo mok gii ka omseni e male kiruur.

Yesus e faliungeni e baf ma ngusu kut

²⁷ Biing Yesus e la kosngi male a, e u e kaltu baf ru ka mi nami, ma ru ka tau aregii, "Sikow e Dewit, on tengis kama!"

²⁸ Biing e la kau u lo bala fel, ung kaltu baf a ru la puek talo. Ma Yesus ka gatom ru, "Kamu titinge ini ya fasi una faliunge kamu?"

Ma ru ka war aregii, "Yow Taufi, kama titinge."

²⁹ Wimi Yesus ka pot lo matmat ru ma ka war, "Ususi e titinge kamu, mok gii eu fuut."

³⁰ Ma matmat ru ka par, ma Yesus ka fanau rawas sak iru ka war, "Kamuw tibi la peteng sekit tife tikas ine mok gii."

³¹ Sakle ru la ru ka la rerkeni e sunwar lo tifle tongge tinglo male kiruur a.

³² Biing ung kaltu a ru la kosngi e Yesus, tongge ri ka kep puek subung ine kaltu tangwaner saksak e sispi ma e kut e ngusu, tife Yesus.

³³ Ma lo biing Yesus e tii ine tangwaner saksak a, kaltu a e war sekit. Ma tongge a ri kuufsak ri ka war, "Ting nangen e tifik tek ti mok ek fuut aregii gii na Israel."

³⁴ Sakle fan Farasi ri war aregii, “Yesus e su tii ine tangwaner saksak a lo rawas ke paklure fan tangwaner saksak.”

Tongge una fitiil ri ti fuun

³⁵ Yesus e fes ulo fan male ma fan taon, ma i e fabenge singre tongge ulo bala fan felun nining, ma ka sesngeni e konona sunwar na kepmale, ma ka faliungere tongge ri mel lo mara matmatan minse.

³⁶ I e pari e galung kaltu bakir sak, bala e la kuuluung sak usi ri, anwarow ri fesel falek iri ka la tek tikas una ules ri, are fan sipsip e tek ti efefe keru.

³⁷ Wimi i ka war singre fan disaipel kia, “Fam palang e fuun una fitiil, sakle e tibi fuun e tongge una fitiil.

³⁸ Ilea gam u nining singe Tamow e palang, usi eu tulere tongge fuunfuun na faim una sa fitlii e ke palang.”

10

Yesus e tulere tikii sangful ma e u na disaipel kia

¹ I e tau ine tikii sangful ma e u na disaipel kia ka la usi, ma ka tow e rawas tifri una feselufu e fan tangwaner saksak, ma una faliungere tongge, ri mel lo mara matmatan minse.

² I gii e asasri e tikii sangful ma e u na apostel kia, neng baba tikii gii Saimon (nenge asow ming gii Pita) ma tualik Enru, ma Jeims, sikow e Sebedi, tura tualik Jon.

³ Filip, Batolomius, Tomas, ma Metiu kaltu na kekep mani, ma Jeims sikow e Alfius, ma Tadeus.

⁴ Ma Saimon kaltu tinglo galung kaltu ri foteng ri ini fan Silot*, ma Judas Iskariot, i e kaltu una mu solamufu e Yesus.

⁵ Yesus e tule re tikii sangful ma e u na apostel a, ma ka peteng tifri ine fan mok gii, “Gam u tibi la use re fan Jentael ma gam u tibi la kaulek ilo fan taon kere fan Samaria.

⁶ Gam samusu la use re tongge tingna Israel, ri ngo are fan sipsip ri tal falek.

⁷ Gam u la sesngeni e sunwar gii, ‘Kepmale tinglo balambat e sau puek fatat.’

⁸ Gam u la faliungere tongge ri mase, ma gam ku famtet re fa ri sau met. Ma gam ku fakalkaliisngere fa ri lepra, ma gam ku tii ine fan tangwaner saksak tinglo re tongge. Mok gam kepe gam kep fofoes ini, ma e tek ti fimfiil lo. Iya gam samusu tow fofoes tifre tongge, gam u tibi is fimfiil lo.

⁹ Gam u tibi kep ti mani are gol, silwa, tam kopa ilo bala fan eueu kemi.

¹⁰ Ma gam u tibi kep ti tang lo fines kemi, tam e u e kolos, tam su, tam ti tungkan, e tam. Anwarow kaltu a ka fafaim, riu moro ine fan tuan ma fanenger fan mok ming.

¹¹ “Ma le gam ku kau ilo ti taon, tam ilo ti male, gam u par kausi ine ti kaltu e sinangumel ma ka sangsang una are gam tinglo male a, usi gam u la melmel tura ku muut lo biing gam u la kosngi e male a.

¹² Biing gam u kau ilo fel a gam samusu are ri tura siaro.

* **10:4 10:4** Silot e ta neng e galu lo re fan Juda gii ri ka bura ini riu fasange tura fan sangsang ke gapman tingna Rom ma ri ku tii ini.

¹³ Le fumberat tinglo fel a ri ku a-uu lo gam, towfu e warfakausi na siaro ku mel ilo ri. Ma le ri ku tibi a-uu lo gam, gau fasi una kepfamila e warfakausi na siaro kemi.

¹⁴ Le ku tek tikas eu fabur una are gam, tam una ongni e sunwar kemi, paketufu e ambalbal tinglo kekekmi biing gam la kosingi e fel a tam taon a.

¹⁵ Ya peteng tikin tif gam, lo biing na angang-gon, mafet eu kep re tongge tinglo taon a, eu bakir iyat ine mafet lewa ka kep re tongge tinglo taon Sodom ma Gomora.

¹⁶ “Ong, ya tule gam ku la are fan sipsip ina balre fam puul rokai. Ma gam samusu sang kausi famu use fan mok gau bala gow, are fan sii. Ma ming, gam samusu usi e sinangu e ambal, ini gam u tibi gow e ti sangsang una bero ine tikas.

¹⁷ Gam u atate lo re tongge, riu kot lo gam tifle fan kaonsiil ma ri ku naps gam ilo bala fan felun nining keru.

¹⁸ Anwarow le e ta gam kiang, riu tatfe gam tifle fan gapman, ma tifle fang king usi gam u fabeku e asang tifi, ma tifle fan Jentael.

¹⁹ Ma biing riu bingfamti gam, gam u tibi sang kut use sa gam u sesngeni, tam are gam u sesngeni. Anwarow lo biing a Deo e mu tow e sunwar tif gam una war ini.

²⁰ Anwarow e tibi ta gam tibom gam u sesngeni e sunwar, e tam, Tangwa Riis ke Taumi i eu sesngeni e sunwar ilo ngusngusmi.

²¹ “Kaltu eu solamufu e tualik tibom ri ku paketmet ini. Ma tamtamre berberat eu gow e tikii sinang lo siksikwa ri, ma berat riu sak

lo tintinri ma tamtamri ri ku fafen iri, ri ku paketmet iri.

²² Tongge nano riu is gam anwarow lo yau. Sakle seri gii ri ku ti raw tura titinge ku muut lo biing muut, Deo eu faliungeri.

²³ Ma le ri ku bero i gam, e kausi ini gam u fin tinglo male a, gam ku la ilo tikas ti male. Ya peteng tikin tif gam, gam u tifik ropo e faim ilo fan taon nano tingna Israel, ma Sikow e Kaltu ku mil.

²⁴ “Boroner na fabenge e tibi kulfi e titsa kia. Ma kaltu na mus eu tibi kulfi e kaltu bakir kia.

²⁵ E fasi ini boroner na fabenge eu ngo are titsa kia, ma kaltu na mus eu ngo are kaltu bakir kia. Le ri ka tasa e tamow e fel ini Belsebul[†], kiar sau parfat ini riu tas saksak sekit ire tongge kia!

²⁶ “Gam u tibi soke re tongge ri bur bero saksak i gam. Mara mok borong, e mu fespuek na malal. Ma fan warwar e keskum, tongge riu parfat lo.

²⁷ Sese mok ya peteng tif gam ini lo anor, peteng ini lo siat. Ma sa ya kemes gam ini ilo balbalumi, gam u taungeni tinglo poktow e fel ma gam ku sesngeni tifle tongge.

²⁸ Gam u tibi soke re tongge a ri ku paketmet ine pinumfomi, sakle ri tibi fasi una paketmet ine tangtangwami, e tam. Gam u su sokeni e Deo, sakle i e fasi una bero ine tangwa ma pinumfom ilo iif e tibi metmet.

²⁹ Gau parfat ini tongge ri su felfeli e u e amboron man ine mani e balik sak. Ma Taumi e efefe kausi lo fan man a. E ti fasi ini ti fa lo ri eu luut i faf ilo nal, ma i ku ti parfat.

[†] **10:25 10:25** Belsebul e ta nenge asow ming e Satan

³⁰ Ma ming Deo e sam wese ololmi tinglo pakpaklumi. I e parfat kausi sak lo gam.

³¹ Aregii gam u tibi soke. Gam kulfi tikin e fan iririn man.

³² “Le tikas ku peteng tifre fa ini i kiang, yau ming yau peteng tife Tabuung ilo balambat ini kaltu gii kiang.

³³ Sakle tikas ku peteng tifre fa ini i e tibi ta i na disaipel kiang, yau ming yau peteng tife Tabuung ilo balambat ini kaltu gii e tibi ta i na disaipel kiang.

³⁴ “Gam u tibi sang ini ya fespuek una wari pakti e fan mara fapaket gii lo nal. Ya tibi puek una pete met ine fapaket, e tam. Ya sa la tura ringgot na fafapaket.

³⁵ Ya fespuek una pete fapot ire tongge
‘Kaltu eu sak lo tamow,
ma boron fefin ku sak lo tinow,
ma fefin e tinawle eu sak lo yanow.

³⁶ Fam fufumberat lo kaltu a tibom riu sak lo.’

³⁷ “Kaltu e bura sak e tamow tam tinow iyat i yau, i e tibi fasi una tiim tura yau.

³⁸ Ma kaltu e tibi kepe aupaket kia ma ku usi yau i e tibi fasi una tiim tura yau.

³⁹ Le tikas ku bingfamti e ninliu kia tibom, ninliu kia eu tam ini. Sakle se a ri ku paketmet ini anwarow i e usi yau, i eu kepe ninliu kia.

⁴⁰ “Kaltu e a-uu lo gam, i e a-uu lo yau. Ma kaltu e a-uu lo yau, i e a-uu lo Deo se e tule yau.

⁴¹ Kaltu e a-uu lo profet anwarow i na profet i e mu kepe fimfiil ke profet. Ma kaltu e a-uu lo kaltu e ta konona kaltu, anwarow le e ta konona kaltu i e mu kepe fimfiil ke konona kaltu.

⁴² Kaltu e tow e kap na dan mair tife tikii tikas lo iririm berat gii anwarow le i e ta disaipel kiang, ya peteng tikin tif gam, i eu tibi feliwi sekit e ke fimfiil.”

11

Yesus ma Jon kaltu na gugu tarawen

¹ Wimi ine Yesus e fabenge singre tikii sangful ma e u na disaipel kia, i ka la tingwa ka la ulo fanenger fan taon ulo male a, ka la fabenge singre tongge ma ka sesngeni e sunwar ke Deo tifi.

² Jon e melmel ulo felun rerek ma biing e ong lo fan mara mok Kristus e gow, i ka tuleni e fan disaipel kia ri ka la use Yesus,

³ una la gatmo aregii, “E sam ta o na kaltu gii Deo ka peteng ini i eu tule o, tam kemem u nene-i e tikas kuriik?”

⁴ Ma Yesus ka koso e gatgatom kerii aregii, “Gam la peteng tife Jon ine fan mara mok kemi ongni ma kemi pari:

⁵ Fam baf ri par mil, tongge kekekri e sak ri fes mil, fofore tongge e mel e anminse lepra ulo e puek kausi mil, ma fam balbaluri kut ri ong mil. Tongge ri sau met ri matet mil, ma fan sasngal ri ongni e konona sunwar.

⁶ Ma tongge ri par yau ma titenge kerii ka tibi luut, riu fefeal.”

⁷ Lo biing fan disaipel ke Jon ri fesfes una la, Yesus ka seseng tife tongge ine Jon aregii, “Biing gam u la ilo male e tek ti kaltu, gam la una la pari e sa? Ya sang ini gam la una la pari e kaltu warwar kia e ngo are fum fiit kif e kifkifeni? Ma le ku tam,

⁸ gam la una la pari e sa? Ti kaltu e los lo konona fang kolos? E tam, tongge ri los lo konona fan kolos ri, ri melmel ilo fel kere fang king.

⁹ Sakle sa gam la usi una la pari? Gam la una la pari e ti profet, be? Yow. Yau peteng tif gam, i e kulfi e fan mara profet nano.

¹⁰ Jon e ta kaltu lewa ri kabuk siisiit nafow aregii,

‘Yau tuleni e ti anunune kiang famu iyo.

I eu la fagati e sal kiam.’

¹¹ Ya peteng tikin tif gam, e tifik tek tikas tingna balre tongge gii ri ka fuut tinglo fefin, e sam suupuek ku bakir iyat ine Jon kaltu na gugu tarawen; Sakle se a ka ta imi sekit ire tongge nano ilo bala kepmale tinglo balambat, i e bakir iyat ine Jon.

¹² Tinglo biing Jon e sesngeni e ke sunwar ku muut lo biing gii kepmale tinglo balambat eu tupngeni e mafet ma tongge na berbero ri ku tofo una esi.

¹³ Fan mara profet nano ma fafanau ke Moses ri sam warfot lo ka muut lo biing ke Jon.

¹⁴ Le o ku fasi una parfailmi, i e ta Elaija e mu puek.

¹⁵ Se a ka mel e ambalbalu, tafu ku ong.

¹⁶ “Yau fatofo lo kulu tinglo biing gii lo sa? Ri ngo are berberat ri kiiskiis ilo male na tiim ma ri ka tautau singre fa:

¹⁷ ‘Kemem kifii e antulal tif gam
ma gam tibi guui;

kemem seke e seksek na fatengis tif gam,
ma gam tibi teng.’

¹⁸ Ma Jon e puek e tibi enen fuunfuun, ma ka tibi inin waen. Ma ri ka peteng ini e mel e tangwaner saksak ilo.

¹⁹ Sikow e Kaltu e puek ka ininin ma ka enenen, ma ri ka peteng ini, 'Gau par, kaltu gii e en karef ma e biit waen tikin, ma i e ta fenngorer tongge una kepkep mani ma tongge na tumtubiil.' Sakle atausimale eu puek ten ilo fan mus na limow."

Fan taon ri tibi iksi e balbalri

²⁰ Wimi Yesus ka tofnge una war namatri e fan taon gii ka fuun lo fan mok na tibou fuut i e gow ulo, anwarow ri tibi sangikis.

²¹ I ka war, "Kiskam sing gam na fang Korasin. Ma kiskam sing gam na fam Betsaida. Le tikas enggi sam la ulo taon Tair ma Saidon ek la gow e fan mok na tibou fuut aregii ya ka gow falifu i gam, fan Tair ma Saidon ring gi sam iksi e balbalri, ma rik sam los lo fang kolos na sangkuuluung ma rik sam wili e fofori ine fam pi-iif una fanangsi ini ri sangkuuluung tikin nafow e fan tubiil ri sam gow.

²² Gii ya ka peteng tif gam, lo biing na angang-gon, mafet eu kep gam eu kulfi tikin e mafet e kep re fan Tair ma fan Saidon.

²³ Ma gam na fang Kapernaum, riu akte gam ri ku touf gam iyat ilo batsok? E tam sekit, kemiu la ifaf sekit ilo male kere tongge ri sau met. Le tikas enggi la ulo taon Sodom ma ek la gow e fan mok na tibou fuut aregii ya ka gow falifu i gam, gii Sodom enggi ta uwa.

²⁴ Aregii ya ka peteng tif gam, lo biing na anganggon, mafet eu kep gam eu kulfi tikin e mafet eu kep re fan Sodom.”

Yau famanaunge o, le o ku usi yau

²⁵ Lo biing a Yesus ka war aregii, “Tabuung ya katfariis o, Taufi tinglo balambat ma nal. Ya aro sing o anwarow o finufu e fan mok gii ire tongge e mel e konona sangsang ma parfat keru. Ma o ka fanangsi tifre fa ri melmel are iririm berberat.

²⁶ Yow Tabuung! O usi e fabur kiam tibom o ka gorot aiya.

²⁷ “Tabuung e sam towfu e mara mok nano ilo limang. Ma e tek ti kaltu ek parfat lo Sikow, sakle Tamow tibom e parfat. Ma e tek ti kaltu ek parfat lo Tamow, Sikow tibom tura tongge Sikow e bura una fanangsi ri ine Tamow.

²⁸ “Gam na tongge balbalmi e kut le gam kepe e fan mafet lamlam, gam nano gam kasa usi yau, ma ya ku famanaunge gam.

²⁹ Gam parfaiiim yau are Taufi kiam ma gam ku usi yau, ma gam ku kepe fan fabenge kiang, le anwarow ya ta ya na kaltu na balamas ma ya ka kepkepu i yau tibom. Ma gam ku kepe e konona manau.

³⁰ Sa ya tungen gam ini, eu paumil sing gam una usi, ma mok ya tow tif gam una kepe e ti mafet.”

12

Taufi lo biing Sabat

¹ Lo sumbiing a Yesus e fes lala ulo bala fam palang na wit lo biing Sabat. Fan disaipel kia ri

ka biis ma ri ka kutuul pakti lala e fanenger lo ri, ri ka eni.

² Biing fam Farasi ri pari, ri ka war singi, “Par! Fan disaipel kiam ri gow e mok e pepe una gow lo biing Sabat.”

³ Ma i ka koso singri, “Ka bi ngo areini gam sam wese e pansinseng lo mok Dewit e sam gow nangen lo biing a, i tiim tura tongge kia ri fitol?”

⁴ I ka kau ulo bala fel ke Deo, ma i tura re tongge kia ri ka la eni e beret e pepe. Fam pris tibom ri fasi una eni, safle e tibi fasi singe Dewit tura tongge kia.

⁵ Ka bi ngo areini gam sam wese ilo fafanau kere fan Judia, ini lo fam biing na Sabat fam pris riu gow e fafen na ongker ilo bala Felun Nining Bakir. Ri kere e fatule lo biing na Sabat, sakle ri tibi gow e mok e sak.

⁶ Ma gii, yau peteng tif gam ine mok gii, gii wa, e bakir iyat ine Felun Nining Bakir.

⁷ Sunwar ke Deo e war aregii, ‘Ya bura sak ini gam u fatengis faliu i gam. Ya tibi bura e fam finafen fofoes gam gowgow.’ Le keming gi sau parfat kausi lo sunwar gii, keming gi am tibi fasi una peteng ini tongge iri na tongge na tumtubiil, ma ri ka tibi tubiil lo ti mok.

⁸ Ya fasi una war aregii, anwarow Sikow e Kaltu e ta Taufi lo biing Sabat.”

⁹ Yesus ka la tinglo male a ma ka la kau ulo bala felun nining keru.

¹⁰ Ma neng e kaltu galun limow e sau met, i ming uwa. Ma anwarow le fam Farasi ri siksik ine ti sal una bingfamti e Yesus, ri ka gatmo aregii,

“Areini, ilo fafanau, ri a-uu lo ini riu faliungeni e kaltu e mase lo biing na Sabat?”

¹¹ Ma Yesus ka war singri aregii, “Le tikas lo gam ka mel e ke sipsip ma ka luut ilo bala ampolo lo biing na Sabat, areini, ou tibi puse famti ma o ku sek famila mil tinglo bala ampolo?”

¹² Sakle kaltu e kulfi e sipsip. Iya ka kausi ini kiar u gow e konona ansinang lo biing na Sabat.”

¹³ Wimi ka war singe kaltu a, “Fariisu e limam.” Ma i ka fariisu e limow ma ka kausi mil are neng e galu.

¹⁴ Sakle fam Farasi ri suu tinglo bala fel, ri ka la gow e fan warwar una sik ine ti sal una paketmeteni e Yesus.

Kaltu na mus tikin ke Deo

¹⁵ Yesus e sau parfat lo mok fam Farasi ri fagati una gow lo. I ka matet ma ka la kosnge taon a, ma tongge fuunfuun ri ka minami. Ma i ka la faliungere tongge nano ri mase.

¹⁶ Ma i ka war singri, ini riu tibi peteng suupuek ini sekit, ini i se.

¹⁷ Mok gii e fuut una fawetu e sunwar ke Deo, e tow ulo ngusu e profet Aisaiya, ka war aregii:

¹⁸ “Igii e kaltu na mus kiang, ya sam wele.

Kaltu a ya bura sak ma balang e gasgas sak lo.

Ya towfu e tangwang ilo.

Ma i e mu sesngeni e sunwar una fariisu e melmel tifre tongge gii lo nal.

¹⁹ I eu tibi gon na balasak singre tongge ma i eu tibi barang singri.

Ma i eu tibi gongon bakir lala ilo fan sal.

²⁰ An ngar e bala karot, sakle i eu tibi kerpakti sekit,

ma eu tibi pete met ine lam e ti fuf kausi.

Ma i e sau fafaim ku muut eu gow e fan sinang e riis ma fatengis, ma eu kulfi tikin.

²¹ Usi tongge tinglo mara male riu titinge ma ri ku nene i.”

Yesus ma Belsebul

²² Wimi tongge ri ka kep puek ine neng e kaltu, tangwaner saksak e sispi ka baf ma ka tibi gongon, tife Yesus. Ma Yesus ka faliungeni ma kaltu a ka fasi una par ma una gon mil.

²³ Ma tongge ri ka kuufsak ma ri ka war, “Kele ma kaltu gii e ta Sikow e Dewit, be?”

²⁴ Sakle fam Farasi ri ong lo mok gii ma ri ka war, “Kaltu gii e fesi e fan tangwaner saksak lo rawas ke Belsebul, le Belsebul e ta paklure fan tangwaner saksak.”

²⁵ Yesus e sau parfat lo sangsang keru ma ka war singri, “Le tongge tinglo tikii kaontri ku tapot lo ri, ma ri ku fapaket, kaontri a e tibi fasi una ti raw. Ma fan siti tam fumberat tinglo bala tikii fel eu tapot ku u lo ri, ma ri ku fapaket, fumberat a riu tibi ti raw.

²⁶ Le Satan ku fesi e Satan, eu tapot ku u lo i tibom. Areini, kepmale kia eu ti raw?

²⁷ Ma le ya ku feselufre fan tangwaner saksak lo rawas ke Belsebul, ma tongge kemi ri feseluf ri lo rawas ke se? Iya, tongge kemi, riu sesuupuek i gam ini gam tubiil.

²⁸ Ma le Tangwa Riis ke Deo ka ules yau una feselufre fan tangwaner saksak, e fanangsi ini kepmale ke Deo e sau puek talo gam.

²⁹ “Ma ming kaltu are eu gorot ku kau ilo bala fel ke ti kaltu rawas, ma ku la kepe fan mok kia? I eu bi rek famteni. Wimi i kamu fasi una seleni e fan mok kia a.

³⁰ “Le kaltu ka tibi ta ilo yau, i e is yau. Ma kaltu a ka tibi ules yau una keptiim ire tongge e ngo are kaltu e fesel falek ire tongge.

³¹ Ma gii ya peteng tif gam, Deo eu sangintafngi e fan mara tubiil ma fam fotpuris tongge ri gow. Sakle kaltu eu fotpursi e Tangwa Riis, Deo eu tibi sangintafngi e tubiil a.

³² Kaltu e war saksak use Sikow e Kaltu, Deo eu sangintafngi e tubiil kia. Sakle kaltu e war saksak use Tangwa Riis, Deo eu tibi sangintafngi e tubiil kia, geinggii ma bingne.

³³ “Ou efe kausi lo au, ku fira ine konona amfingow, ma o ku efe saksak lo, eu fira ine amfiran au saksak. Aregii ilo au, riu parfailmi ilo firfirow ini e kausi tam e sak.

³⁴ Gam ngo are fan sii saksak, ma areini gii gam ku war ine fan mok kausi ma ka ta gam na tongge saksak? Anwarow, le sese mok ka fuunuf ilo balang kaltu, eu la suupuek ilo ngusu.

³⁵ Kaltu e fuunuf e bala ine konona fan mok, i eu sesuupuek ine konona fan mok. Ma se a ka fuunuf e bala ine fan mok e sak, i eu sesuupuek ine fan mok e sak.

³⁶ Sakle ya peteng tif gam, lo biing Deo eu anganggon singre tongge, tikii neng tikii neng eu peteng tife Deo ini anwarow lo sa i ka war ine fan mara warwar falek.

³⁷ Le anwarow lo fan warwar kiam tibom Deo e mu foteng o ini o na kaltu riis, tam o na kaltu saksak.”

Tintof lo Jona

³⁸ Fa lo re fam Farasi ma fan titsa lo fafanau, ri ka peteng tife Yesus aregii, “Titsa, kemeu bura ini ow gow e ti mok na tibou fuut una fanangsi ini Deo e tule o, usi kemem u pari.”

³⁹ Ma i ka peteng tifri, “Tongge tinglo biing gii, ri na tongge saksak, ri ta ilo inlen na fapue. Bingne ri gatom use ti tintof, safle riu tibi par ti tintof. Riu su pari e tintof lo Jona.

⁴⁰ Jona e melmel lo e tuul e biing ma e tuul e panambiing ulo bala fis bakir, aregii Sikow e Kaltu eu melmel lo e tuul e biing ma e tuul e panambiing ilo bala nal.

⁴¹ Tongge tingna Niniwe ri ti ilo anganggon tura inlen ting geinggii ma ri ku sesuupuek ine fan sinang saksak kere inlen a, anwarow fan Niniwe ri sam sangikis le ri ongni e fam fabenge ke Jona. Ma gii, neng e bakir iyat ine Jona i gii wa ilo falifu lo gam.

⁴² Kwin tinglo galu i suu eu ti ilo anganggon tura inlen ting geinggii ma i ku sesuupuek ine fan sinang saksak kere inlen a, anwarow Kwin gii i e fespuek tapak sak una ongni e Solomon eu sesngeni e konona sangsang ma parfat kia. Ma gii, neng e bakir iyat ine Solomon i gii wa ilo falifu lo gam.

⁴³ “Le ti tara saksak ku suu tinglo ti kaltu, eu fes fawet ilo mara male mas ku siksik lala ine ti male una manau singi. Ma le ku tibi tongeni,

⁴⁴ tara saksak a eu sang aregii, ‘Yau la mil ilo fel ya la tinglo.’ Biing e la puek i e pari ini fel a i ka la kosngi e ngo are fel ri sam saif fakausi ma

ri kabuk fagati fakausi e fan mara mok ilo bala, safle e tek tikas ek melmel ilo.

⁴⁵ Tara saksak a e la ka la onu e neng e baba fis na tara saksak ming, ri sak sekit iyat ini tibom. Ma ri ka la melmel wa, ma melmel ke kaltu a, e la sak sekit iyat ine melmel kia ting famu. Tikii sangsang gii eu fespuek lo re inlen saksak tinglo biing gii.”

Tinow ma tanga tualik e Yesus

⁴⁶ Lo biing Yesus e gongon uwa singre tongge, tinow ma tanga tualik ri sa fafatie una male. Ri bura ini riu gon singe Yesus.

⁴⁷ Ma neng lo re tongge a ka war aregii, “Ong, tinam tura tanga tuamlik gii ri ka fafatie gii na male, ri bura ini riu gongon singo.”

⁴⁸ Ma i ka koso singi, “Se e ta tiduung ma seri na tanga tuaklik?”

⁴⁹ Yesus e sisiik usi re fan disaipel kia ma ka war, “Par, igii e tiduung ma tanga tuaklik.

⁵⁰ Se e usi e fabur ke Tabuung ilo balambat, e ta tuaklik, e ta fefneklik ma e ta tiduung.”

13

Warwar toftof lo kaltu e sabel ine firfiran au

¹ Ma lo biing a sekit Yesus e suu tinglo bala fel ma ka la kiis ulo pisow e salat.

² Singmat na galung kaltu ri ka fang liflifti, iya, ka la kau ulo bala mon ka la kiis ulo, ma tongge ri ka fatie una kiin.

³ Kala i kau peteng tifri ine fan mok fuunfuun, lo warwar toftof ma ka war, “Nenge kaltu una fafaim palang e la sabel ine firfiran au kia.

⁴ Lo sumbiing e samsabel lala ine firfiran au a, fanenger ri rurung ulo sal, ma fan man ri ka sa en tike ri.

⁵ Fanenger ri rurung ulo male e fatfat nal e tibi bakir, e faf kanek saupe sak anwarow nal e tibi pinut.

⁶ Sakle biing pisii e fen kanek, fan au a ri met, anwarow e tek ti awawi ri.

⁷ Fanenger ri rurung ulo bala finfinau soksok. Ri ka faf kanek tura finfinau soksok a ma finfinau soksok a ka pismet iri.

⁸ Sakle fanenger fam firfiran au e luut ulo konona nal. Ri ka faf ma ri ka fira ine fingfingwa ri. Fanenger ri kepe atis, fanenger ri kepe e on e sangful ma fanenger ri kepe e tuul e sangful.

⁹ Se a ka mel e ambalbalu una ongong, tafu ku ong.”

¹⁰ Wimi fan disaipel ri ka la usi, ri ka la gatmo, “Yesus, kemem tibi ten ini anwarow lo sa gii, o ka gow e fan warwar toftof tifle tongge?”

¹¹ Ma Yesus ka koso e sunwar keri aregii, “Fam parfat tinglo fam pindik tinglo kepmale tinglo balambat, i e sam tow tif gam, sakle i e tibi fanangsi ri ini.

¹² Le se a kabuk mel, Deo eu fen fuunfuun ini. Ma le se a ka tifik mel, sese mok i e mel lo, Deo eu kep famila singi.

¹³ Ya war singri lo warwar toftof, anwarow tikin riu pari, safle riu tibi parfailmi, ma riu ongni, safle riu tibi ongen ti mok, tam riu tibi ten usi.

¹⁴ Sunwar ke profet Aisaiya e sau fespuek tikin ilo ri, ma sunwar a e peteng aregii:

‘Gam u ongen fuunfuun ine fan warwar, safle
gam u tibi pauti e bala e ti sunwar.

Gam u parpar, safle gam u tibi iliim ti mok.

¹⁵ Balbalre tongge gii e kut.

Ri tibi bur ong ine balbaluri,

ma ri ka fakuta e matmatri.

Le enggi tam ring gi par ine matmatri,

ma rik ong ine balbaluri

ma ri ku iksi e balbalri,

ri ku mil ma ya ku faliungeri.’

¹⁶ Sakle warfakausi e sam ta ilo gam, anwarow
matmatmi, ri pari e fan mok, ma balbalumi, ri
ongni e fan warwar.

¹⁷ Safle ya peteng tikin tif gam, nangen fam profet
ma tongge riis, ri bura sak una pari e fan mok gau
pari, safle ri tibi pari. Ma fan mok gam ongni, ri
tibi ongni.

¹⁸ “Gii gam u ong a ma ya ku peteng ine bala e
warwar toftof lo kaltu e sabel ine firfiran au.

¹⁹ Le tikas ka ongni e sunwar lo kepmale ma ka
tibi kepfamti ma ka tibi ten usi, kaltu saksak eu
suupuek ku esufu e sunwar tinglo bala. E buk su
ngo are amfiran au ri so ilo sal.

²⁰ Amfiran au e luut ulo male fatfat, e ngo are
kaltu e ongni e sunwar ma ka kepe tura fefeal.

²¹ Sakle biing i tek ti an awiu, i e su melmel
lo borom pansumbiing. Biing mafet tam fapaket
e fespuek, anwarow lo sunwar e kepe, i eu luut
saupesak.

²² Amfiran au e luut ulo falifu lo finfinau
soksok, e su ngo are kaltu e ongni e sunwar, safle
i e sangfuunfuun use ninliu tinglo nal ma fam

fabur bakir una mel e tuba. Fan mok gii e faf ofofo e sunwar ke Deo ka tibi fira.

²³ Safle firfiran au e luut ilo konona nal, e ngo are kaltu e ongni e sunwar, ka kep famti ma ka usi. I e fira fuunfuun e fasi una kepe tikii atis tam e on e sangful tam e tuul e sangful.”

Warwar toftof lo fang garas saksak

²⁴ Yesus e peteng tifri ine neng e warwar toftof aregii, “Kepmale tinglo balambat e ngo are kaltu e so e konona amfingwan au ilo ke palang.

²⁵ Safle biing tongge nano ri famasunnge, kaltu na matamfais e fespuek ka sabel ine fang garas saksak ulo falifu lo konona fam fingfingwan au ma ka la.

²⁶ Wimi palang na wit ka faf kanek ma ka bala fira. Kala ri ka su pari ming e fang garas saksak e faf kanek ming tura.

²⁷ “Tongge na mus ri ka la use tamow e palang, ma ri ka la peteng tifi aregii, ‘Kaltu bakir, kemem kelkeleini o so e konona fam fingfingwan au ilo bala keu palang, ma fang garas saksak lei ri la ting iya?’

²⁸ “Ma i ka koso singri, ‘Kaltu na matamfais e gow e mok gii.’

“Ge na mus ri ka gatmo, ‘Ma areini, o bura ini kemem u la fitufufri?’

²⁹ “I e koso singri are gii, ‘E tam, anwarow le gam ku fitii e fang garas saksak, gam u fitii e fan wit ming tura ri.

³⁰ Gam towfu ru ku faf tiim, ku la muut lo biing palang eu matuk. Lo i e biing a ya mu peteng tifre tongge na mus: Famu gam u kepe fang garas

saksak, gam ku diit ri ku ta fam butbuta una taiif lo ri, wimi gam kamu keptiim ine fan wit ma gam ku la tauf ri ilo bala felun wit kiang.’ ”

Warwar toftof lo amfiran mastet ma is

³¹ I e peteng tifri ine neng e sunwar toftof: “Kepmale tinglo balambat e ngo are amfiran mastet, kaltu e kepe ma ka so ilo bala ke palang.

³² Amfiran mastet e su balik sak, e tibi ngo are fanenger fam firfiran au. Sakle biing e faf, e kulfi e fan ume nano ilo bala palang, e fespuek ka ta au ma talaman ri puek ri ka sa gow e polpolo ri ilo katkatow.”

³³ I e peteng tifri ming ine neng e sunwar toftof aregii: “Kepmale tinglo balambat e ngo are is, fefin e kepe ma ka iksi ilo bala singmat na sospen falawa, ma wimi falawa kiruur a ka la ese.”

³⁴ Yesus e gon ine fan mok gii tifre tongge lo warwar toftof. I e gongon bingne lo warwar toftof.

³⁵ Ma lo sangsang gii, e fawetu e neng e sunwar neng lo re fam profet e peteng ini nangen: “Yau sesngeni e fan warwar toftof.

Ma yau sesupuek ine fan mok e fifinuf tinglo biing Deo e fafutngeni e nal ka la muut gii.”

Pimpiku e warwar toftof lo garas saksak

³⁶ Ma ka la kosing re tongge ka la kau ulo bala fel. Fan disaipel kia ri ka la usi ma ri ka war, “Peteng ten tif kemem ine warwar toftof, lo fang garas saksak ilo bala palang.”

³⁷ Ma Yesus ka koso aregii, “Kaltu e so e konona amfingwan au, i e Sikow e Kaltu.

³⁸ Ma palang gii nal, ma konona amfingwan au gii siksikow e kepmale. Fang garas saksak gii siksikuang kaltu saksak.

³⁹ Ma kaltu na matamfais e sabel ine garas saksak gii, Satan. Matuk faim gii, biing muut, ma ge na fitfitiil gii, fan anggelo.

⁴⁰ “Fang garas saksak riu fituf ri, ma ri ku bas iri ilo bala iif. Ma igii e biing muut.

⁴¹ Sikow e Kaltu e mu tuleni e fan anggelo kia, ri ku tii ine fan mara mok e bero ine titinge kere tongge, ma tongge nano na tumtubiil tinglo kepmale kia.

⁴² Riu bas iri ilo bala iif bakir ri ku tengteng ma ri ku ngungutfat.

⁴³ Wimi tongge riis ri ku sosok are pisii ilo kepmale ke Tamri. Se a ka mel e ambalbalu una ongong, tafu ku ong.

Warwar toftof lo bokiis na mani ma aneu

⁴⁴ “Kepmale tinglo balambat e ngo are bokiis na mani ri finufu ilo bala palang. Biing neng e kaltu e la pari, ma ka su la finufu ming. Ma ilo fefeal kia, i e la ka la umat ine mara mok i e mel lo ma ka la feli e palang a.

⁴⁵ “Ma ming, kepmale tinglo balambat e ngo are kaltu e siksik ine fang konona fan eu.

⁴⁶ Biing e tongeni e fa fan eu lo singmat na fimfiil, i e su la ka la umat ine fan mara mok nano i e mel lo ma ka la feli.”

Warwar toftof lo ubiin

⁴⁷ Ma Yesus ka war ming aregii, “Kepmale tinglo balambat e ngo are ubiin ri bas ini ulo balan salat ma ri ka sele fan mara matmatam fis.

⁴⁸ Biing ubiin e sam la fuun, tongge na tuntunii ri ka tatfe masa ine ubiin. Wimi ri ka kiis ma ri kau fiteni e fam fis kausi talo bala dik, ma ri ka rarang ine fanenger saksak.

⁴⁹ Biing muut eu ngo aregii, fan anggelo riu suupuek ma ri ku tii ire tongge saksak kosing re tongge ri riis,

⁵⁰ ma ri ku bas ire tongge saksak ilo bala iif bakir. Ma ilo bala iif a, riu tengteng ma ri ku ngungutfat."

⁵¹ Wimi Yesus ka gatom re fan disaipel kia, "Areini, gam sam ten lo fan mara mok gii?"

Ma ri ka koso singi ma ri ka war, "Yow."

⁵² Yesus ka war singri, "Ilea, fan mara titsa nano lo fafanau ri sau parfat lo anwarow e kepmale tinglo balambat, ri ngo are tamow e fel e la kaulek ulo bala sumfel na tatauf ma ka la sele suu ine fan mok fuu tiim tura fanenger tingnangen."

Fan Nasaret ri tibi ilmi ini Yesus e ta profet

⁵³ Biing Yesus e seseng tikii ine fan warwar toftof a, i ka la kosngi e male a.

⁵⁴ Ma i ka fespuek mil ulo anwaran male kia, ma ka tofnge una fabenge singre tongge ulo bala felun nining keru ma ri ka kuufsak. Ri ka fagatomnge iri tibom, "Kaltu gii e kepe e parfat ma rawas una gow e fan mok na tibou fuut gii ting iya?"

⁵⁵ Areini, kaltu gii e tibi ta sikow e kapenta? Ma e tibi ta asow e tinow gii Maria? Ma e tibi ta tanga tualik gii Jeims, Josef, Saimon ma Judas?

⁵⁶ Ma areini e tibi ta tanga fefnelik gii tura kiar? Kaltu gii e kepe fan mok gii ting iya?"

⁵⁷ Ri balasak tikin ini.

Ma Yesus ka war aregii, “Profet e mel e asow ilo mara male, sakle ilo anwaran male kia, profet e tek ti asow.”

⁵⁸ I e tibi gow e ti ton mok na tibou fuut ek fuun uwa, anwarow e tek ti titinge keru.

14

Ri tesepakti e angkongkongow e Jon

¹ Lo biing a Erot kaltu bakir lo gapman e ong lo fan sinseng lo Yesus,

² i ka war singre fan tongge na mus kia, “Kaltu gii e ta Jon kaltu na gugu tarawen, e matet mil kosnge minet. Iya ka fasi una gow e fan mok rawas na tibou fuut.”

³ Famu Erot e sau bingfamti e Jon ka towfu ulo rerek. Anwarow lo Erodias, wok ke tualik e Erot, Filip.

⁴ Le Jon e sau peteng tifi, ini e tibi riis ususi e fafanau ini i eu tili e Erodias wok ke tualik.

⁵ Erot e bur paketmeteni e Jon sakle e soke re tongge, anwarow ri pari are profet.

⁶ Lo biing na sangfi e biing Erot e fuut lo, sikow fefin e Erodias e guui tifri. I ka gow e bala e Erot ka fefeal tibom.

⁷ Iya Erot ka limlim ini eu tow e sese ti mok a i ka bura sak, le i ku gatomi usi.

⁸ Anwarow le tinow e sau peteng tifi ini sa eu gatomi usi, i ka war, “Tow e paklu e Jon kaltu na gugu tarawen tif yau gii, ilo bala ti dis.”

⁹ Erot e la sangkut, sakle anwarow lo limlim kia namatre tongge lamlam ulo en a, i ka fauun usi e sa fefin a e gatomi usi, ku puek.

¹⁰ Ma ri ka la tesepakti e ankongkongow e Jon ulo bala felun rerek.

¹¹ Ma ri ka kepe paklu lo dis ri ka la tow tife fefin a, i kam la tow tife tinow.

¹² Wimi fan disaipel kia ri kam sa kepe e pinumfow e Jon ri ka la ofo. Ma ri kam la ri ka la peteng tife Yesus.

Yesus e fenre e lim e mar na kaltu

¹³ Biing Yesus e ong lo sa e sau fuut, i e bom awes ka la ulo mok e tek tikas ulo. Sakle tongge ri sam ong lo ri ka fes usi tinglo fan taon.

¹⁴ Lo biing Yesus e la masa, i ka pari e singmat na galung kaltu a, ma i ka tengis ri sak. Ma ka faliungere fan tongge ri mase.

¹⁵ Biing e lala una la efef, fan disaipel ri ka la use Yesus ri ka la war, “Male gii e sasngal, ma e sau bala biing. Ou tulere tongge ri ku la ilo fan male, usi riu la fil ton tuan ari ri ku en.”

¹⁶ Ma Yesus ka koso, “E tam, riu tibi la. Gam u tow e ti tuan una en singri.”

¹⁷ Ma ri ka koso. “Kemem su mel lo e lim e sumberet ma e u e fis.”

¹⁸ Ma Yesus ka war, “Kepe wagii tif yau.”

¹⁹ Ma i ka fauun tongge ri ka kiis ulo garas. Ma ka kepe e baba lim na sumberet a tura um fis, ka par wilo balambat, ka aro singe Deo ma ka bingpapaekri. Wimi ka tow tifre fan disaipel ma ri ka ti lo re tongge ini.

²⁰ Tongge nano ri tiin en ri ka la sut ma fan disaipel ri ka sele tiim ine fan susun tuan e ngosok ri ka siing tiim ini ka puek ka la ta tikii sangful ma e u na dik.

²¹ E ngo areini e lim e mar na tamat sekit ri en. Ri tibi wesre gelefin ma berberat.

Yesus e fes ulo poktow e salat

²² Wimi sekit ini ri en tikii, Yesus ka uunre fan disaipel ri ka kaulek ulo bala mon ri ka la famu ini ulo neng e galu, ma i kabi tulere tongge.

²³ Wimi ini e sam tuleri, i ka la kanek ulo paklunmale, ka la nining. I tibom ulo paklunmale a ka la efef talo.

²⁴ Sakle mon e sam la u tapak. Ma kif e la ting famu ini ka pospose ulo.

²⁵ Ma enene Yesus ka la usi ri. I e fes ulo poktow e salat.

²⁶ Biing fan disaipel ri pari e fes lala ulo poktow e salat, ri soke sak. Ri ka tau soksoke sak ri ka peteng ini, "Tara!"

²⁷ Sakle Yesus e saupesak ka war singri, "Balamas, yau legii, gau mana soke."

²⁸ Ma Pita ka koso, "Tau fi, le ku ta o, peteng tif yau, ya ku fes ilo poktow e salat usi o."

²⁹ Ma Yesus ka war, "Kasa."

Ma Pita ka pu tinglo mon ka fes ulo poktow e salat use Yesus.

³⁰ Ma biing e la pari e kif i e soke ma ka tofnge una maut gii ka tau singe Yesus aregii, "Tau fi, ules yau!"

³¹ Saupesak Yesus ka sangau ine limow ka ulsi, ma ka war, "Titinge kiam e balik sak, e tamu o ka sang fa-u?"

³² Ma biing ru kau ulo bala mon kif ka la met.

³³ Wimi fa a ulo bala mon ri ka nining lo, ri ka war, "Tikin sak o na Sikow e Deo."

³⁴ Biing ri sam kaupaket ri la ba una Genasaret.

³⁵ Ma biing antamat tinglo male a, ri parfailmi e Yesus, ri tuleni e sunwar tifle mara male liflifit ri. Ma tongge ri ka uun puek ire tongge ri mase tifi.

³⁶ Ma ri ka sa war fangfangteni ini eu su towfu e tongge mase a ri ku su pot lo anisow e ke kolos. Ma tongge nano a ri ka pot lo anisow e ke kolos, ri liu.

15

Kalkaliis ma tibi kalkaliis

¹ Wimi fa lo re fam Farasi ma fan titsa lo fafanau ri la tingna Jerusalem una sa gatmo e Yesus.

² “Usi e tamu fan disaipel kiam ri ka kere ninis kere tuptuprer? Ri tibi gugua e limlim ri famu ma ri kamu en!”

³ Yesus ka koso, “Ma usi e tamu, gam ka kere e fafanau ke Deo, ma usi e ninis kemi tibom?”

⁴ Deo e sam war, ‘Nawen singe tamam ma tinam.’ Ma ‘Le se a ka sak lo tamow ma tinow, i e samusu met.’

⁵ Sakle gau peteng ini e riis, le kaltu ka mel e mani tam sa una ulse tamow ma tinow ma ku su peteng tifru, ini ‘Mani gii ya sau fagati una tow tife Deo.’

⁶ I e kaltu a, e am tibi nawen singe tamow. Lo sinang a, gau par pu ine sunwar ke Deo, ma kep ta iyat ine ninis kere tuptupmi.

⁷ Aisaiya e sam warwar profet lo gam tikin ini gam na ge na kepkep gam na matam pangkii:

⁸ ‘Tongge gii ri resresnge yau lo ngusngusri ri, safle balbalri e ngo tapak i yau.

⁹ Ri nining fofoes lo yau,

le fam fabenge keru e su ta fam fabenge ke kaltu.' ”

¹⁰ Yesu ka tau ine galung kaltu usi ma ka war, “Ong ma ten usi.

¹¹ Sa e kaulek lo ngusung kaltu e tibi gow e kaltu ka tibi kalkaliis, sakle sa e suu tinglo ngusu, i e mok a e gow e kaltu ka tibi kalkaliis.”

¹² Kala fan disaipel kia ri ka puek talo ri ka gatmo, “O parfat ming ini fam Farasi ri ongne kem sunwar ri ka balasak?”

¹³ Yesu ka koso, “Fan mara kalut gii tabuung lo balambat ka tibi so, i eu fitufufri tiim tura auauwi ri.

¹⁴ Taufri, ri na tongge na famfamu ine sal, sakle ri baf. Le ti kaltu baf e famu ine neng e baf, iru nano ru luut lo ampolo.”

¹⁵ Pita ka war singe Yesu, “Pete ten ine warwar toftof a tif kemem.”

¹⁶ Yesu ka gatmo ri, “Areni, gam tifik ten?”

¹⁷ Gam tibi parfat ini sese mok e kau lo ngusung kaltu e kaulek lo sakow ma wimi kau pu lo fel balik?

¹⁸ Sakle fan mok gii ka suu tinglo ngusung kaltu e la tinglo bala. Ma i e fan mok a, iya ka gow e kaltu ka tibi kalkaliis.

¹⁹ Ting lo balang kaltu, sangsang saksak, sinang na paketmet ine kaltu, faet falek, bero ine fan tinaule, kinau, sinang na fapin ilo anganggon, ma bero fofoesngeni e asow e neng.

²⁰ I e fan mok gii, ka gow e kaltu ka tibi kalkaliis. Safle una en tura limam o tibi gua, e tibi ta i lea, ka gow o ka tibi kalkaliis, e tam.”

Titinge ke fefin tingna Kenan

²¹ Yesus ka la kosnge male a, ma ka la ulo galum nal kere fan Tair ma Sidon.

²² Ma neng e e fefin tingna Kenan e melmel wa, i e sa la ka tautau, "Taufi Sikow e Dewit, on tengis yau! Kek fefin, tara saksak e sispi ka bero sekit ini."

²³ Safle Yesus e tibi kokos singi. Fan disaipel kia ri ka sa la use Yesus ma ri ka war, "Onu ku la e mi nami kiar ka fagalo."

²⁴ Yesus ka koso, "Deo e su tule yau una kep familre fan sipsip tingna Israel gii ri ka tam falek iri."

²⁵ Fefin a ka puek ka sa pukungkek u famu ini, ma ka war, "Taufi, ules yau!"

²⁶ Yesus ka koso, "E tibi riis ini riu kepe fan tuan are berberat ri ku bas ini tifre fam puul keri."

²⁷ Fefin a ka war, "E tikin Taufi, safle fam puul ming ri siksikmeru e fang katkatmiran tuan e luut tinglo fam fate na enen kere tamtamri."

²⁸ Yesus e ongni e sunwar a, ka koso aregii, "Wok, titinge kiam e bakir sak. Sa o bura ini eu puek lo o, eu puek." Ma lo sum biing sekit a, ke fefin e liu.

Yesus e fenre e fet e mar

²⁹ Yesus ka la kosnge male a, ma ka la fes lala ulo anisow e Salat Galili. Wimi kam kanek ulo paklunmale ka la kiis uf.

³⁰ Ma tongge fuunfuun ri ka puek usi. Ri unpuek ire fa kekek ri e sak, fa ri baf, fa ri dol, fa ngungus ri e kut ma fanenger fan minse ri ka sa toufri fatatu e kekow e Yesus, ma i ka faliungeri.

³¹ Tongge ri kuufsak lo biing ri pari e ngus-ngusri kut ri gon, fa ri dol ri kausi, fa kekek ri

e sak ri fes ma fam baf ri par mil. Ri ka katfarsi e Deo tingna Israel.

³² Yesus e tau ine fan disaipel kia, ma ka peteng tifri aregii, “Balang e kuluung use re tongge gii. Ri sau melmel tura yau lo e tuul e biing, ma ka tek ti tuan ari. Ya tibi bur tule biis iri, are matmat ri ka belbelil ma ri ka luut ilo sal.”

³³ Fan disaipel kia ri ka koso, “Galu gii e tek ti kaltu gii lo, ma kiar ku kepe fam beret ting iya, una fenre tongge fuunfuun gii?”

³⁴ Yesus ka gatom ri, “E fis e beret a sing gam?”

Ri ka koso, “Baba fis na beret ma tom borom fis.”

³⁵ Yesus ka war singre tongge una kiis lo nal.

³⁶ Ma ka kepe baba fis na beret ma fam fis a, ka katfarsi Deo ma ka bingpapaekri ma ka tow tifre fan disaipel kia una fasa ini tifre tongge.

³⁷ Tongge nano ri en ri ka la sut, wimi fan disaipel ri ka sele tiim ine fan susun tuan ari e ngosok talo bala baba fis na dik.

³⁸ Tongge ri en lo biing a, e ta e fet e mar na tamat, ri ti wese e berberat ma gelefin.

³⁹ Biing Yesus e sam tulere tongge ri ka la, wimi kam kau lo mon ka la lo galu lo Magadan.

16

Gatgatom use ti tintof

¹ Fam Farasi ma fan Sediusi ri bur sa tofo e Yesus, ri ka puek usi, ri ka gatmo ini eu gow e ti mok na tibou fuut una fanangsi ini Deo e tuleni, usi riu pari.

² I ka koso singri, “Biing gau pari e balbal e bu-uluum lo efef, gam ka peteng a ini na biingbiing eu ta konona biing.

³ Ma lo biingbiing e mok, biing gau pari e balbal e mikiit gam ka peteng ini eu kif ma ku bat. Gau parfat una lafu e parpar lo balbal, safle gam tibi parfat una ikseni e fan tintof lo biing gii.

⁴ Kulu lo biing gii e ta tongge saksak e tek ti balri use Deo. Ri bura ini riu pare fan tintof, safle riu tibi par ti tintof. Riu su pari e tintof lo Jona.” Ma Yesus ka matet kosing ri ka la.

Is kere fam Farasi ma fan Sediusi

⁵ Biing ri matet ri ka la lo galu lo salat fan disaipel ri sangintafngi una kepe beret.

⁶ Yesus ka war singri, “Gam u efe kausi ma ate use is kere fam Farasi ma fan Sediusi.”

⁷ Ri ka fagon falifu iri tibom aregii, “I e war aiya, anwarow kiar tibi kepe ti beret.”

⁸ Yesus e parfat lo fawar ri gow ka war singri, “Titinge kemi e balik. E tamu gam ka fagon falifu i gam tibom ini e tek ti beret?

⁹ Gam tifik ten? Gam tibi sangfi e lim e beret lo e lim e mar na kaltu ma e fis e dik gam sengi ka fuun?

¹⁰ Ma baba fis na beret lo e fet e mar na kaltu ma e fis e dik gam sengi ka fuun?

¹¹ Areni gii, gam ka tibi ten ini, ya tibi gongon sing gam lo beret? Sakle gam u ate kausi use is kere fam Farasi ma fan Sediusi.”

¹² Wimi ri kam ten, ini e tibi gongon singri ini riu ate use is gii ri ka towtow lo beret. Safle riu ate use fam fabenge kere fam Farasi ma fan Sediusi.

Pita e peteng ten ine Yesus

¹³ Biing Yesus e puek ulo galu nal ke Sisaria Filipai, ka gatom re fan disaipel kia ini, “Tongge ri peteng ini Sikow e Kaltu e ta se tikin?”

¹⁴ Ri ka koso, “Fa ri peteng ini o Jon kaltu na gugu tarawen ire tongge, fa ri peteng ini o Elaija, ma fa ri peteng ini o Jeremaiya tam, neng lo re fam profet.”

¹⁵ Yesus ka gatom ri, “Ma gam tibom gau peteng ini yau se?”

¹⁶ Saimon Pita ka koso singi aregii, “O na Mesaiya*. O na Sikow e Deo e mel e ninliu.”

¹⁷ Yesus ka koso, “Warfakausi eu ta ailo o, Saimon sikow e Jona, fan mok gii e tibi ta kaltu e famalalngeni tifo, safle Tabuung ilo balambat i e famalalu.

¹⁸ Ma ya peteng tifo ini o Pita†, ma lo poktow e fat gii, yau feti e kek sios, ma minet, e tek ti rawas kia una tafngi.

¹⁹ Yau tow e fang ki tinglo kepmale tinglo balambat tifo. Sese mok ou kawefamti wagii lo nal riu kawefamti lo balambat, ma sese mok ou pikufu wagii lo nal riu pikufu ilo balambat.”

²⁰ Wimi Yesus ka fanau re fan disaipel kia ini riu tibi peteng tife tikas sekit ini i na Kristus.

Yesus e warwar lo minet kia

²¹ Tinglo biing a ka la, Yesus e tofng e una peteng ten tifre fan disaipel kia ini i e samusu la ina Jerusalem, usi ini eu kepe mara ongker lo limre

* **16:16 16:16** Pimpiku e Mesaiya gii: Kaltu Deo e warfot lo ini eu tuleni. † **16:18 16:18** Lo warwar kere fang Grik, pimpiku e as gii Pita gii fat.

tongge lamlam, fam pris lamlam ma fan titsa lo fafanau, ma ri ku paketmet ini. Ma lo biing baba e tuul, Deo eu famtet familia.

²² Pita e ongni e fan warwar ka onu ka la ulo galu ma ka tofnge una porow, "Taufi, e tam! Fan mok gii, eu tibi fuut sekit lo o!"

²³ Yesus ka didiu ma ka war singe Pita, "On la winami yau, Satan! O bala kali e sal kiang, anwarow fan sangsang kiam a, e tibi puek singe Deo, safle singe kalu."

²⁴ Kala Yesus ka war singre fan disaipel kia, "Le tikas ka fabur una minami yau, i e samusu faporo e fabur kia tibom, ma kepe aupaket kia ma ku usi yau.

²⁵ Anwarow le sese ti kalu a ka sangsang una bingfamti e ninliu kia tibom, ninliu kia eu tam ini. Safle se a ku fafen ine ninliu kia usi yau, i eu kepfamila e ninliu kia.

²⁶ Sese kausi le kalu eu kepe mara mok nano gii lo nal, sakle ninliu kia tibom ku tam ini, tam, sese fimfil kalu eu tow una fiil famila e ninliu kia?

²⁷ Anwarow Sikow e Kalu eu puek tura mia ma finaswen ke Tamow tura fan angelo kia, ma wimi kamu tow e fimfil ke tikii neng tikii neng ususi e sa e sam gow.

²⁸ Ya peteng tikin tif gam, fa lo re tongge gii ri ka titi gii, riu tifik met, ku muut riu pari e Sikow e Kalu eu puek are King."

17

Fow e Yesus e ikis ka ngo kuriik

¹ Wimi ine e on e biing, Yesus e onu e Pita, Jeims, ma Jon e ta tualik e Jeims. Ma ka uun ri, ri ka la ulo paklunmale e kiis iyat. Ma ri ka la melmel iri tibom uwa.

² Ma biing ri parpar uwa, pinumfow e Yesus e fespuek ka ngo kuriik. Ma mata e sosok are pisii. Ma kolos kia ka fespuek ka la murmur sak are anten.

³ Moses ma Elaija ru puek ma fan disaipel ri ka par ru gongon tura Yesus.

⁴ Pita e pari e mok gii, ka war singe Yesus aregii, "Taufi, e kausi ini kiar u melmel wagii. Le o ku bura, yau feti e tuul e kak. Neng kiam, neng ke Moses ma neng ke Elaija."

⁵ Pita e gongon uwa, ma pambalbal e sosok ten sak ka afit ri. Ma angkiimkiim e la tinglo bala pambalbal a e war aregii, "Igii e sikuang, ya bura sak; ma ya fefeal lo. Gam u ongong singi."

⁶ Fan disaipel ri ongni e angkiimkiim gii, ma ri ka la soke sak, ri ka luut ulo nal.

⁷ Ma Yesus ka fespuek fatat ri ka pot lala lo ri, ma ka war, "Gau matet, gau mana soke."

⁸ Biing ri par wiyat, ri tibi par tikas, safle Yesus tibom.

⁹ Biing ri fes pu lala tinglo paklunmale, Yesus ka fanauri aregii, "Gam u tibi la seseng tife tikas ine mok gam sau pari ku muut lo biing Sikow e Kaltu eu matet mil kosnge minet."

¹⁰ Ma fan disaipel ri ka gatmo aregii, "Anwarow lo sa gii fan titsa lo fafanau ri ka peteng ini Elaija eu puek famu?"

¹¹ Yesus ka koso aregii, "Yow, sunwar a e tikin. Elaija e samusu puek una fariisu e fan mok nano.

¹² Sakle ya peteng tif gam, Elaija e sau puek safle tongge ri tibi parfat lo, e tam, ri usi e sinanguri tibom ma ri ka bero ini, ma sinang mung a riu gow lo Sikow e Kaltu.”

¹³ Wimi, fan disaipel ri kau parfat ini i e gongon lo Jon, kaltu na gugu tarawen ire tongge.

Bo-i ine tangwaner saksak ulo

¹⁴ Yesus tura e tuul e disaipel kia ri sa fespuek mil talo singmat na galung kaltu, neng e kaltu ka sa pukungkek u famu ine Yesus,

¹⁵ ma ka war, “Tau fi! Tengsi e sikuang, i e lomlomba, ka banban ma ka luutluut talo nal, ma i ka kepe ongker bakir sak. Tom biing eu luut talo iif, ma tom biing eu luut talo bala dan.

¹⁶ Ya onu tifre fan disaipel kiam, safle ri tibi fasi una faliungeni.”

¹⁷ Ma Yesus ka koso aregii, “Gam na kulu na tibi titinge, sinangumi ma ninis kemi e tibi kausi, e sak sekit. E fis e biing yau melmel tura gam? Ma e fis e biing ming yau kepe mafet tura gam? Kepe e boroner a wagii tif yau.”

¹⁸ Ma Yesus ka war rawas singe tangwaner saksak a, ma tangwaner saksak a ka la kosngi ma saupesak anminse ulo boroner a ka rop.

¹⁹ Ma wimi biing ri sam la ta iri tibom, fan disaipel ri ka gatmo e Yesus aregii, “Areini kemem ka tibi fasi una feselufu e tangwaner saksak gii?”

²⁰⁻²¹ Ma i ka koso singri aregii, “Anwarow titinge kemi e balik sak. Ya peteng tikin tif gam, le titinge kemi enggi su balik are amfiran mastet, gau fasi una war singe paklunmale gii ku se ting

wagii ku la waleii, ma ku se. E tek ti mok eu kalkala sing gam.”

²² Yesus tura fan disaipel ri tiim una Galili, ma Yesus ka war singri aregii, “Sikow e Kaltu riu solamufu ku la ilo limre tongge,

²³ ri ku paketmet ini. Ma lo biing e tuul Deo eu famtete mil.” Fan disaipel kia ri ongni e sunwar kia ma ri ka la sangkuuluung.

Takis ulo felun nining bakir

²⁴ Wimi Yesus ma fan disaipel kia ri tiim ulo taon Kapernaum, ma tongge una kepkep mani tinglo Felun Nining Bakir ri ka gatmo e Pita aregii, “Titsa kiam, e basbas mani ming wilo felun nining bakir?”

²⁵ Ma Pita ka war, “Yow.”

Biing e kau ulo bala fel, e tifik war ma Yesus ka gatmo aregii, “Saimon, o sang areini, tongge lamlam tinglo nal ri kepe mani singe se? Sing re siksikwari tam singre fa kuriik?”

²⁶ Ma Pita ka war, “Sing re fa kuriik.”

Ma Yesus ka peteng tifi aregii, “Siksikwari ti-bom ri tibi fasi una tow e mani.

²⁷ Sakle usi ini kereu tibi pete balasak iri, ou la ilo bala dan o ku la bas ine keu fan wa, ma fis baba tikii eu liil, ou kepe o ku ipki e ngusu, ma o ku kepe e mani ilo bala. Mani a, e ta kara ou tow tifri.”

18

Se e mel e as bakir ilo bala kepmale tinglo balambat

¹ Lo biing a fan disaipel ri sa la use Yesus ma ri ka gatmo aregii, “Se tikin eu kepe as bakir ilo kepmale tinglo balambat?”

² Ma Yesus ka tau ine boroner ma ka fetiufu ulo falifu lo ri,

³ ma ka war, “Ya peteng tikin tif gam, le gam ka tibi fapor gam are boroner gii, gam tibi fasi sekit una kau ilo kepmale tinglo balambat.

⁴ Kaltu e faporo are boroner i tibom eu kepe as bakir tikin ilo kepmale tinglo balambat.

⁵ “Le kaltu ka sang usi yau ma ka areni e ti boroner are boroner gii, i e are yau.

⁶ Ma le tikas ka bero ine tikas lo re berberat gii, ma titinge kia ka luut, i eu kepe mafet e bakir iyat, le ri ku kawi e ti fat bakir ilo angkongkongow ma ri ku fauli ina kasap usi eu met.

⁷ “Kiskam singre tongge gii lo nal, anwarow fan mok saksak ri gorot re tongge ri ka luut lo finalam. Tikin sinang saksak gii eu fespuek, sakle kiskam singe se gii ka fafuutngeni.

⁸ Le galun limam, tam, galun kekem ka tatfe o wilo tubiil, tese pakti o ku bas ini. E kausi ini o tuk ma o ku kau lo male na ninliu bingne, are ka u e kekem ma ka u e limam ma ri ka bas i o lo bala iif a ka tibi metmet.

⁹ Male, anmatam ka fufte o talo tubiil, ou sipil ufu. E kausi ini eu mel e tikii anmatam ma o ku kau lo male na ninliu bingne, are ka u e anmatam ma ri ka bas o ilo bala iif e tibi metmet.

Warwar toftof lo sipsip e tam ini

¹⁰⁻¹¹ “Gam u ate kausi are gam ka sangfi ini berberat gii, ri ta fan mok fofoes, e tam. Ya

peteng tikin tif gam, ilo balambat fan efefe keru, ri melmel bingne ilo male ke Tabuung.

¹² “Are gam sang? Le kaltu ka mel e tikii atis na sipsip kia, ma tikii neng ka tam ini, eu tibi sik ini? E tam, eu towfu e siu e sangful ma e siu, ku ngosok ma ku la ku la sik ine tikii neng a ka tam ini.

¹³ Ya peteng tikin tif gam, le ku kep famila, fefeal kia eu bakir sak iyat ine fefeal kia lo e siu e sangful ma e siu uwa.

¹⁴ Aregii Taumi ilo balambat e tibi bura ini tikas lo berberat gii, eu tam ini.”

Sinang una usi le tuamlik ka gow e tubiil lo o

¹⁵ Yesus e war, “Le tuamlik ka gow e tubiil lo o, e kausi ini ou la pari, usi ku parfailmi e tubiil kia. Ma biing kamu melmel, ou tofo una fariis kamu tibom. Ma le ku ong sing o, e kausi o sam kep famila mil e tuamlik.

¹⁶ Ma le ku tibi ong sing o, e kausi ini ou onu e tikii tam e u e kaltu una tiim tura o, una farawasngeni e sunwar, ususi e sunwar ke Deo.

¹⁷ Ma le ku tibi ong singri e kausi ini ou peteng tife sios. Ma le ku tibi ong singri ming e kausi ini ou pari are tematan, tam kaltu na kepkepe mani.

¹⁸ “Ya peteng tif gam, sese mok gam u kawefamti wagii lo nal riu kawefamti lo balambat, ma sese mok gam pikufu wagii lo nal riu pikufu ilo balambat.

¹⁹ “Ma ya peteng tikin mil tif gam, le ka u e kaltu ru tiim lo tikii sangsang gii lo nal, ma ru ka nining usi Tabuung ilo balambat, i eu gow tif ru.

²⁰ Le ilo sese mok ka su u, tam, ka su tuul e kaltu ri tiim lo asang, yau melmel falifu lo ri.”

Warwar toftof lo kaltu na faim e tek ti fatengis kia

²¹ Wimi Pita e fespuek talo Yesus ma ka gatmo aregii, “Taufi, eu fis e biing tuaklik e gow e tubiil lo yau ma ya ku sangintafngi? Baba fis na biing?”

²² Ma Yesus ka war singi aregii, “Ya tibi peteng tifo ini ou su fafis sangintafngi e fan tubiil kia, e tam, ya peteng tifo ini ou sangintafngi ku muut lo e fis e sangful na biing, ou wes fafis ini.

²³ “Ong, kepmale tinglo balambat e ngo are king a, ka bala fariisu e fan mara dinau nano kere tongge na faim kia.

²⁴ I e fanwaru e faim una fariisu e fan dinau, ma ri ka onu e neng e kaltu ka sa la e mel e dinau kia e muut lo tikii sangful na mar na mar ma mar.

²⁵ Sakle e tek ti mani kia ek fasi una koso e dinau a, iya, king ka tungen re fa, ‘Gam umat ine kaltu a ma ke wok ma siksikow usi, riu fespuek ku ta tongge na faim fofoes ke neng e kaltu. Ma gam samusu umat ine mara mok nano kia. Ma lo ninis mung a, i eu kos famila e dinau.’

²⁶ “Kaltu a, e ongni e sunwar a, e kiis pukungkek ulo fow e kekow e king ma ka war, ‘On tengis yau. Ma o ku nene yau, yau koso e fan mara dinau nano ya kepe sing o.’

²⁷ Ma king ka tengsi ma ka sangintafngi e fan mara dinau nano kia.

²⁸ “Biing kaltu a e suu una male ma ka pari e taltalu e mel e dinau kia singi, e ta tikii atis na mani. I ka bingfamti ulo angkongkongow ma ka war singi aregii, ‘O samusu koso e fan mara dinau nano o kepe sing yau.’

29 “Taltalu e ongni e sunwar a, ka kiis pukungkek ma ka war singi aregii, ‘On tengis yau ma o ku nene yau, yau koso e fan mara dinau nano ya kepe sing o.’

30 “Sakle kaltu a e tibi fabur, e tam. E towfu e taltalu ulo rerek ku muut lo eu koso mil e fan dinau nano kia.

31 Fan taltalu ri pari e mok a e gow ma ri ka la balasak ini, ri ka la peteng tife king keru ine fan mara mok nano kaltu a e gow.

32 “King ka tau ini ma ka war singi aregii, ‘O na kaltu saksak, famu o teng ini yau ules o lo fan mara dinau kiam.

33 Ya sam tengis o, ma areini o ka tibi tengsi e taltalum?’

34 Ma king ka balasak, ma ka tow ulo limre tongge na efefe lo rerek una tow e mafet tifi, ku muut lo biing eu koso e fan mara dinau nano kia.

35 “Aregii, Tabuung ilo balambat eu gow e tikii ninis ming a lo o, le o ku tibi sangintafngi tiki tinglo ambusbusam, e fan tubiil tuamlik e gow lo o.”

19

Yesus e war lo sinang na kere antinaule

1 Biing Yesus e gongon tikii lo fan mok gii, i ka la tingna Galili ka la una Juda ulo galu lo dan Jodan.

2 Ma galung kaltu fuunfuun sak ri ka mi nami, ma i ka la faliungeri uwa.

3 Fam Farasi ri ka fespuek use Yesus una sa tofo. Ma ri ka sa gatmo aregii, “Fafanau kiar e a-uu lo kaltu e fasi una kalafeni e wok kia, lo fabur kia tibom?”

⁴ Ma Yesus ka koso aregii, “Gam tifik wese? Ini le tinglo tofnge Deo ‘e bilseni e tamat ma fefin,’

⁵ ma ka war aregii, ‘tamat eu la kosngi e tamow ma tinow ma ku la tiim tura ke wok, ru ku fespuek ru ku ta tikii foru.’

⁶ Ru am tibi melmel are e u e kaltu, e tam, ru fespuek are tikii kaltu. Sese mok Deo e sam tauftiim ini, kaltu e tibi fasi una sefapot ini.”

⁷ Ma fam Farasi ri ka peteng tifi aregii, “Areini gii Moses ka tow e fafanau tif kiar ma ka peteng ini, kaltu e fasi una seti e pampel na kere antinaule ma fefin ku la?”

⁸ Ma Yesus ka war singri aregii, “Gam na tongge balbalmi e kut, i ya Moses ka a-uu lo gam una fesel re fan wok kemi. Safle e tibi ngo aiya tinglo tofnge.

⁹ Ya peteng aregii tif gam, le wok ke kaltu ka tibi gow e ansinang na faet falek ma ke matuk ka fesi, ma ka tinaule fuu, kaltu a e gow e ansinang na faet falek.”

¹⁰ Fan disaipel kia ri ka ongni e sunwar a ma ri ka war singe Yesus aregii, “Le kaltu ku usi e ninis gii, e kausi ini eu tibi su tinaule sekit.”

¹¹ Ma Yesus ka war singri aregii, “E tibi ta ini tongge nano ri fasi una kepe e sunwar gii, e tam. Deo e su tow e rawas tifre fa tibom una kepe.

¹² Ong, e mel e matan tongge gii wa ri tibi fasi una tinaule. Fa fofori e sak biing tintinri ri fasus iri; fa ri pu ri, ri ka tibi fasi una fafuutnge re berberat; ma fa ri faim usi kepmale tinglo balambat, ri ka warkale ri tibom una tibi tinaule. Sakle se a ka fasi una a-uu lo sunwar gii, i e samusu usi.”

Berberat liklik ma Yesus

¹³ Kala antamat ma gelesin ri uun puek ire berberat use Yesus. Ri bura ini eu tow e limow ilo ri ma ku nining lo ri. Sakle fan disaipel kia ri porau re tongge a.

¹⁴ Ma Yesus ka peteng tifre fan disaipel a aregii, “Gam taufre berberat a ri ku sa la usi yau ma gam ku mele kale ri. Anwarow kepmale tinglo balambat e ta kere tongge a ri ka ngo are berberat gii.”

¹⁵ Ma ka tow e limow ulo ri, ma wimi kala kosnge male a.

Kaltu fuu e mel e tuba

¹⁶ Ma neng e kaltu ka sa la use Yesus ma ka sa gatmo, “Titsa, yau gow e sese konona mok usi yau kepe ninliu bingne?”

¹⁷ Ma Yesus ka war singi aregii, “Anwarow lo sa gii o ka gatom use konona mok? Deo, e su tikiini tibom e kausi. Sakle le o ku bura e ninliu bingne, ou usi e fam fafanau ke Deo.”

¹⁸ Ma kaltu a ka gatmo e Yesus aregii, “O war lo sese fam fafanau?”

Ma Yesus ka war, “Fam fafanau a ri war aregii. Gam u tibi paketmet ire fa. Gam u tibi gow e ansinang na faet falek. Ma gam u tibi kinau, ma gam u tibi fapin ilo anganggon.

¹⁹ Gam samusu natkeni e tamtaumi ma tintinmi. Ma o samusu bura e neng aregii o ka buro tibom.”

²⁰ Ma guam a ka war singe Yesus aregii, “Ya sam usi e mara fafanau nano a, safle ya pospos iwa lo sese mok?”

²¹ Ma Yesus ka war singi aregii, “Le o ka bur puek riis sekit, arik la umat ine fan mara mok nano kiam. Ma sese mani a o ka kepe lo, o tow kere fan sasngal. Ou gorot aiya usi ou kepe e konona fan mok ilo balambat. Ma o kamu kasa o ku mi nami yau.”

²² Ma kaltu a ka ongni e fan warwar a ma bala ka la mafet gii ka la kosngi Yesus, anwarow e mel e fan mok fuunfuun kia.

²³ Ma Yesus ka war singe fan disaipel kia aregii, “Ya peteng tikin tif gam, tongge tuba ri e mel eu tuntun sak singri una kau ilo kepmale tinglo balambat.

²⁴ Ya peteng ming tif gam, e tibi paumiil singe kamel una los ilo amfur lo nil na somsomap, sakle e tuntun tikin iyat singe kaltu tuba mel una kaulek ilo bala kepmale ke Deo.”

²⁵ Fan disaipel kia ri ongni e war aiya ma ri ka la kuufsak tikin, ma ri ka war, “Le ku ta aiya, se gii ku fasi una kepe e ninliu bingne?”

²⁶ Ma Yesus ka par usi ri ma ka war, “Tongge ri tibi fasi, sakle Deo tibom e fasi una gow e mara mok.”

²⁷ Biing e war aiya, Pita ka koso aregii, “Par, kemem la kosngi e mara mok, kemem ka usi o. Kemem u kepe e sese mok?”

²⁸ Ma Yesus ka peteng tifri aregii, “Ya peteng tikin tif gam, lo biing fan mara mok riu puek fuu ma Sikow e Kaltu ku kiis ilo sia king na finaswen kia, lo biing a, gam na tongge a gam ka usi yau, gau ming gam u kiis ilo tikii sangful ma u na konona sia, ma gam ku efe lo tikii sangful ma e u na matambia tingna Israel.

²⁹ Ma tongge nano a ri ka la kosngi e fam fel, tam fan tualik ri, tam fam fefnelik ri, tam tamtamri, tam tintinri, tam siksikwari, tam fam palang keru anwarow lo yau, riu kepe atis ming ilo poktow e sa a ri kabuk mel lo. Ma ri ku kepe e ninliu bingne.

³⁰ Sakle tongge fuunfuun a ri ka puek baba tikii, riu la mi sekit. Ma fa fuunfuun a ri ka mi sekit, riu puek baba tikii.”

20

Warwar toftof lo re tongge na mus ilo bala palang na waen

¹ Ma Yesus ka war ming aregii, “Kepmale tinglo balambat e ngo are taman nal e la lo biingbiing e mok sak, una uunre tongge una faim lo bala palang na waen kia.

² I e peteng tifri ini eu fiilri ine fimfiil tinglo tikii biing ma ri ka tiin a-uu lo, ma kam uun ri una faim lo palang na waen kia.

³ “Lo e siu e anmatam pisii e la ma ka pari e fa ri titi ulo male na umumat, e tek ti faim ri gow.

⁴ I ka war singri, ‘Gau ming gaman la faim lo palang na waen kiang, ma ya mu fiil gam ku fasi lo faim gam gow.’

⁵ Ma ri ka la.

“I e la mil ming, ma lo 12 kilok ma lo 3 kilok lo efef i e gow e su tikii mok.

⁶ Ma lo e lim e anmatam pisii lo efef i e la ma ka pari e fa ri titi fofoes ka gatom ri, ‘Anwarow lo sa gam ka tibi faim lo biing kiruur geinggii, ma gam ka melmel fofoes?’

⁷ “Ma ri ka war singi aregii, ‘Anwarow e tek tikas ek tow e ti faim tif kemem.’

“Ma i ka war singri, ‘Gau ming gam la faim ilo bala palang na waen kiang.’

⁸ “Ma lo efef tamow e palang na waen e war singe kaltu na efefe kia, ‘Tau ire tongge na faim ma tow e fimfiil keru. Tofnge tinglo kaltu ya tau ini wimi sekit ku muut lo kaltu ya tau ini baba tikii.’

⁹ “Tongge na faim ri tofnge lo e lim e anmatam pisii ri sa la ma ri ka kepe tikii fimfiil.

¹⁰ Ma biing tongge ri faim famu ri sala, ri sangfi ini riu kepe fimfiil bakir, safle e tam. Ri su kepe tikii matam fimfiil ming.

¹¹ Ri pari e fimfiil ri kepe ma balbalri ka sak ine tamow e palang na waen,

¹² ma ri ka war, ‘Fa ri faim wimi, ri su faim lo tikii e anmatam pisii, ma areini gii ri ka kepe tikii matam fimfiil are kemem? Safle kemem faim tuntun tinglo biingbiing e mok sak ka muut gii, ma pisii ka pal kemem.’

¹³ “Safle i e war singe neng lo ri aregii, ‘Fengong, ya tibi tubiil lo o. Ya sang ini famu kara sam a-uu tinglo tofnge lo tikii fimfiil.

¹⁴ Kepe fimfiil kiam ma o ku la. Ya bur tow e tikii matam fimfiil tife neng e faim wimi, aregii ya ka tow tifo.

¹⁵ E tamu, e tibi riis lo ini yau gow e sa ya bur gow lo kek mani? Tam o su mer le ya gow e konona sinang?’ ”

¹⁶ Ma Yesus ka war aregii, “Seri a ri ka mi sekit, riu puek baba tikii. Ma seri a ri ka puek baba tikii, riu la mi sekit.”

Yesus e war baba e tuul lo minet kia

¹⁷ Biing Yesus e fesfes lala wina Jerusalem, i e onu e tikii sangful ma e u na disaipel kia ri ka la tiim iri tibom ulo galumfow e sal, ma ka war singri,

¹⁸ “Kiar u la ina Jerusalem, aregii Sikow e Kaltu riu solamufu tifre fam pris lamlam ma fan titsa lo fafanau. Ma riu anganggon singi ma ri ku fawar una paketmet ini.

¹⁹ Ma ri ku tow ilo limlimre fan Jentael ri ku tumar saksak ini, ri ku napsi, ma ri ku tutfamti lo aupaket. Ma lo biing baba e tuul Deo eu famtet familia.”

Gatgatom ke tinow e un disaipel

²⁰ Wimi tinow e Jeims ma Jon un sikow e Sebedi tura un sikow, ri sa la use Yesus, ri ka sa pukungkek u famu ini ma ri ka gatmo use fabur keru.

²¹ Ma Yesus ka gatmo, “Sa tikin o bura?”

Ma fefin a ka war aregii, “Ya bura ini un sikuang ruw kiis inais o ilo bala kepmale kiam. Neng ilo galu miil ma neng ilo galu kais.”

²² Ma Yesus ka war singi aregii, “O tibi parfat lo sa o gatmo usi. Kamu fasi ming una in lo kap* gii ya ka bala in lo?”

Ma ru ka war singe Yesus, “Kama fasi.”

²³ Yesus ka peteng tif ru, “Tikin sak, kamuw in lo kap aiyang, safle una kiis ilo galu miil ma galu kais kiang e tibi ta ini yau war lo. Male gii e ta kere tongge Tabuung e sau fagati ri wilo.”

* **20:22 20:22** Sunwar gii kap, e ta sunwar toftof lo ongker ma minet ke Yesus.

24 Biing tikii sangful na disaipel ri ongni, ri balasak ine re latualik a.

25 Yesus e tau tiim iri ma ka war, “Gau parfat, tongge na efefe kere fan Jentael, ri efefe tikin lo re tongge keru. Ma tongge lamlam keru, ri efefe rawas lo re tongge ini riu usi e fan warwar keru.

26 E tibi ta aiya usi gam, e tam. Sese kaltu e bur bakir falifu i gam eu ta kaltu na faim kemi.

27 Ma se a ka bura ini eu famu, e samusu ta kaltu na faim fofoes kemi.

28 Aregii Sikow e Kaltu e tibi sa la ini tongge ri ku ulsi, e tam. I e sa la una ules re tongge ma una tow e ninliu kia una kepfamilre tongge.”

Ung kaltu baf ru par mil

29 Biing Yesus ma fan disaipel kia ri la kosnge Jeriko, singmat na galung kaltu ri mi nami.

30 Ma ung kaltu matmatru e baf ru kiiskiis ulo anisow e sal ma ru ka ong ini Yesus e fespaket, ru ka tau aregii, “Taufi, Sikow e Dewit, on tengis kama!”

31 Ma galung kaltu a ri ka poraw ru ma ri ka peteng tif ru ini ruw fakuta e ngusngusru, safle ru tau bakir sak, “Taufi, Sikow e Dewit, on tengis kama!”

32 Yesus ka tisok ma ka tau singru, “Kamu bura ini yau gow e sa lo kamu?”

33 Ma ru ka koso, “Taufi, kama bur par mil.”

34 Yesus e tengis ru ma ka pot lo matmatru, ma saupesak ru ka par mil ma ru ka mi nami.

21

Yesus e kaulek are King una Jerusalem

¹ Biing ri puek fatatu e Jerusalem ma ri ka puek ulo male Betfage ulo paklunmale Olif. Yesus ka uun ru e un disaipel kia,

² ka war singru aregii, “Kamun la ilo male ai famu i kamu, ma saupesak kamu ku pari e dongki ri kawefu tura sikow ina isa. Kamu ku pikufu kamu ku tatfe ru wagii.

³ Le tikas ku war sing kamu, kamuw peteng tifi aregii, ‘Tau fi e bura,’ ma kaltu a ku tule saupesak iru.”

⁴ Mok gii e fuut una fasefu e sa profet e sau peteng ini:

⁵ “Tau singre tongge tingna Saiyon* aregii,
‘Par, king kemi gii ka puek usi gam.

I e sa la are kaltu e tek ti asow, ma ka kiis ilo ampoktow e dongki.

I e kiis ilo ampoktow e dongki fuu ma ka sala.’ ”

⁶ Ma un disaipel ru ka la, ru ka gow aregii Yesus kabuk peteng tifu.

⁷ Ru la ru ka la tatfeni e tinan dongki tiim tura boron sikow. Ru ka towfu e fang kolos tapak keru ulo pokpokta ru, ma Yesus ka kiis ulo poktow.

⁸ Ma singmat na galung kaltu ri ka sosol fang kolos tapak keru ulo sal, ma fa ri ka su tetes teltelen au ri ka sosol.

⁹ Galung kaltu ri famu ma fa ri mi, ri tiin tautau lala aregii,

“Akteni e Sikow e Dewit.

Warfakausi tife se, i e puek lo asow e Tau fi.

* **21:5 21:5** Saiyon e ta nenge asow ming e siti ina Jerusalem.

Akteni e asow e Deo!"

¹⁰ Biing Yesus e kaulek una Jerusalem, tongge nano una Jerusalem ri tiin kuufsak ri ka gatom, "Kaltu gii e ta se tikin?"

¹¹ Ma tongge ri ka koso, "Yesus legii, profet tingna Nasaret ina Galili."

Yesus e fesel suu ire tongge tinglo bala felun nining bakir

¹² Yesus e kau ulo bala balo lo Felun Nining Bakir ma ka fesel suu ire tongge nano ri umumat ma ri fifil uwa. Ka ikis falek ire fan teibel kere tongge ri pilpiliis mani ma fanenger kere fa ri umumat fan man.

¹³ Ma i ka war, "Ri seti aregii, 'Kek fel riu fotngi ini fel una nining,' safle gau bala gow ku puek are male na keskeskum singre tongge na kinkinau."

¹⁴ Fam baf ma fa kekekri e sak ri puek usi ulo bala balo lo Felun Nining Bakir, ma i ka faliungeri.

¹⁵ Sakle biing fam pris lamlam ma fan titsa lo fafanau ri pari e konona fan mok e gow ma berberat ri ka tautau ulo bala balo lo Felun Nining Bakir aregii, "Osana tifi e Sikow e Dewit," balbalri e la sak,

¹⁶ ma ri ka gatmo e Yesus aregii, "O ongni ming e sa anrimberat gii ri seseng ini?"

Yesus ka koso aregii, "Yow! Ya sam ongni. Safle ya sang ini gam tifik wese e sunwar a, ini 'Berberat kair ma fa ri lamlam riu akteni e asam, anwarow o sau fagati ini eu puek usi o tibom' be?"

¹⁷ Ma i ka la kosing ri tinglo siti a ka la una Betani ka la ngo uwa.

Yesus e porow e au fik

¹⁸ Lo biingbiing e mok sak, Yesus e fes ka la mil ulo siti ma ka biis.

¹⁹ I ka pari e au fik e titi fatatu e sal ka la usi, safle e tibi la par ti mok ulo, sakle auauwu. Kala i ka war singi, “O amu tibi fira mil ming wimi.” Ma saupes tikin au fik a ka main.

²⁰ Biing fan disaipel ri pari e mok a, ri kuufsak ma ri ka war, “Areini gii au fik leii ka su main saupe?”

²¹ Yesus ka koso, “Ya peteng tikin tif gam, le enggi mel e titinge kemi ma gamak tibi sang fa-u, e tibi ta ini le gam usu fasi una gow e sa e sau fuut lo au fik, sakle ming gam u fasi una war singe paklunmale, ‘La bas i o tibom ilo balang kasap,’ ma ku puek aregii o ka war.

²² Le o ka titinge, ou kepe e sese mok a o ka gatom usi, ilo bala nining kiam.”

Gatgatom usi e mia ma rawas ke Yesus

²³ Yesus e la kaulek ulo bala balo lo Felun Nining Bakir, ma biing e fafabenge, fam pris lamlam ma tongge lamlam lo re tongge ri ka puek usi, ri ka sa gatmo, “Lo sese rawas gii o ka gowgow e fan mok gii? Ma se e tow e rawas gii tifo?”

²⁴ Yesus ka koso, “Yau bi gatom gam ming ine tikii gatgatom, le gam ku koso, ya kamu peteng tif gam a, ini ya gow e fan mok gii lo sese rawas.

²⁵ Amfagu gii Jon ka gowgow, e la ting ya? Tinglo balambat tam tinglo nal?”

Ri fawar usi u falifu iri tibom, ri ka war, “Le kiar ku peteng ini ‘tinglo balambat’, i eu gatom, ‘Gii ma e tamu gii gam ka tibi titinge lo?’

26 Ma le kiar ku peteng ini 'tinglo nal,' kerer sokere tongge, anwarow tongge, ri tiin parfat ini Jon e ta profet."

27 Ma ri ka koso e Yesus ri ka war, "Kemem tibi parfat."

Wimi Yesus ka war, "Yau ming yau tibi peteng tif gam ini sese rawas ya gowgow e fan mok gii lo."

Warwar toftof lo un sikow e nenge tamabo-i

28 Ma Yesus ka war ming singe fam pris lamlam ma tongge lamlam lo re tongge, "Are gam sang? E mel e kaltu e u e sikow. E la usi e neng baba tikii ka la war singi, 'Sikuang geinggii o la faim ilo palang na waen.'

29 "I ka koso, 'Yau tibi la.' Ma sakle wimi i ka iksi e sinangu ma ka la, ka la faim ulo palang na waen a.

30 "Wimi kaltu a ka la usi sikow baba u ka la war singi aregii ka war singe neng baba tikii. I ka koso, 'Yau la tabuung,' sakle e am tibi la.

31 "Se lo ung kaltu gii e gow e sa tamow e bura?"

Ri ka koso, "Neng baba tikii."

Ma Yesus ka war singri, "Ya peteng tikin tif gam, tongge na kepkep mani ma fa tura ansinang na faet falek ri kaulek famu i gam ilo bala kepmale ke Deo.

32 Le Jon e puek usi gam una fanangsi gam ine sal lo sinang e riis, ma gam tibi titinge lo, sakle tongge na kepkep mani ma fa tura ansinang na faet falek ri titinge. Sakle wimi, biing gam sau pari e fan mok gii, gam tibi iksi e balbalmi ma gam ku titinge.

Warwar toftof lo tongge saksak ri efe lo palang na waen

³³ “Gam ong lo neng e warwar toftof. E mel e neng e taman nal e so e palang na waen. E gow e balo kali, ka kefi e ampolo una musngeni e firfiran waen ku la ta waen una in. Ma ka gow e fel kiis iyat una parpar kali e palang na waen. Wimi ka uunre tongge una faim lo palang na waen ma ka la ulo fines tapak.

³⁴ Biing fan waen ri fatfatat una pim, ka uunre tongge na mus kia use re tongge efefe lo palang na waen una la kepe e ti galu kia.

³⁵ “Tongge a ri saupesak ri ka pakti e tikii neng lo re fan tongge na mus ke kaltu a, ri ka paketmet ine neng ma ri ka rangu e neng baba e tuul ine fatfat.

³⁶ Wimi kaltu a ka tule re fa ri fuun ire fa famu use re tongge a, ma tongge a ri ka su la gow e tikii mok lo ri.

³⁷ Wimi sekit, ka tuleni e sikow usi ri, ma ka war, ‘Riu matlawen singe sikuang.’

³⁸ “Biing tongge a ri pari e sikow e puek, ri ka fawar falifu iri, ri ka war, ‘Igii e sikow e kaltu bakir. Kasa kerek paketmet ini ma kerer ku kepe e fan mok kia.’

³⁹ Ma ri ka kepe ri ka bas suu ini una male ine palang na waen ma ri ka paketmet ini.

⁴⁰ “Are lea, biing tamow e palang na waen eu puek sa eu gow lo tongge a?”

⁴¹ Ma ri ka koso, “Eu paketmet ire tongge saksak a, ma ku tow e palang na waen tifre fa kuriik ri ku efe lo usi riu tow e ti galu kia lo fan waen le ri ku luski.”

⁴² Ma Yesus ka war singri, “Gam tifik wese e sunwar ke Deo?
‘Fat lewa tongge parfat na bilbilse fam fel ri guuluung ini
e sau puek ka ta warow e fel,
Taufi e bilseni aregii
ma e piik sak nan matrer.’

⁴³ “I ya, ya ka peteng tif gam ini, Deo eu kepe kepmale kia kosing gam ku tow tifre tongge a ri ku fafuutngeni e firfirow.

⁴⁴ Ma sese kaltu e luut ilo poktow e fat gii eu rages falek ini. Ma se a fat gii ka luut talo, eu bero sekit ini.”

⁴⁵ Biing fam pris lamlam ma fam Farasi ri ongni fan warwar toftof ke Yesus, ri ka parfat ini e warwar lo ri.

⁴⁶ Ri ka sik ine ti sal una bingfamti, sakle ri soke re tongge anwarow tongge ri parfat ini Yesus e ta profet.

22

Warwar toftof lo inen na tinaule

¹ Yesus e war mil singri lo warwar toftof aregii:

² “Kepmale tinglo balambat e ngo aregii, neng e king e fagati e inen na tinaule ke sikow.

³ I e unre tongge na mus kia use re fa ri sam tau iri una sa la wilo inen a, safle, ri tibi bur sala.

⁴ “Wimi e unre fanenger fang kaltu na mus kia ma ka peteng tifri, ‘Peteng tifre fa, seri ya sam tau iri una sa la wilo inen na tinaule gii, fan tamtatum buulumakau ma fanenger buit ming, kemem sau paketmet iri. Ma mara mok

kemem sau fagatiufu gii wa. Gam sa la wilo en na tinaule.'

⁵ "Safle ri tibi bur ong, ma ri ka su fes falek. Nenge la wilo ke palang, ma neng e la wilo faim mani kia.

⁶ Safle fanenger ri bingfamti re fang kaltu na mus ke king, ma ri ka paket saksak iri ma ri kau fismet iri.

⁷ Aregii king e balasak tibom. Ma i ka unre fan soldia kia, ri ka la paketmet ire tongge a ri ka paketmet ire tongge na mus kia. Ma ri kam taiif lo siti keru.

⁸ "Wimi king kau peteng tifre tongge na mus kia aregii, 'Inen na tinaule ri sau fagatiufu, safle tongge ya tau iri una sala, ri tibi ta konona tongge ri fasi una sa la wilo inen gii.

⁹ Aregii gam samusu la ilo fan sal tongge ri fuun ilo, ma seri a gam ka pari, gam tau iri una sa la lo en.'

¹⁰ Aiya tongge na mus kia ri ka la falek ulo fan mara galgalun sal, ma kep tiim ire tongge ri fasi una tupngeri. Fa ri kausi ma fa ri sak. Fel na tinaule a e fuun ire tongge ri uun puek iri.

¹¹ "Safle biing king e kaulek una la pari e tongge ri sam uun puek iri, i e pari e tikii kaltu uwa e tek ti kolos na tinaule ulo.

¹² Ma i ka war singi, 'Fenngong, are o kau ma ka tek ti kolos na tinaule ailo o?' Safle kaltu a e tibi koso.

¹³ "Aregii king ka peteng tifre tongge na mus kia, 'Reke e un limow ma ung kekow, ma basuu ini una male wilo mok e or. Iya ri ku tengteng ma ri ku ngungutfat ilo.'

14 “Le Deo e tau ire tongge fuunfuun, safle e su puis i e wel ri.”

Riu bas mani tife Sisa tam e tam

15 Kala fam Farasi ri ka suu ri ka la sik ine ti sal una sormo e Yesus usi eu gow e ti sunwar e tibi riis, ma ri ku anganggon singi lo.

16 Ri uun ri e fan disaipel keru usi, tura fa ri ti inami e King Erot. Ma ri ka war singi aregii, “Titsa, kemeu parfat ini o riis tikin, ma o fabenge ine sal ke Deo ususi e mok e tikin. O tibi se singe tikas anwarow o tibi sang usi ri nase ri.

17 Peteng tif kemem gii, sese sangsang kiam. E riis una bas mani tife Sisa, tam e tam?”

18 Safle Yesus e sau parfat lo sangsang saksak keru, ma ka war, “Gam na tongge na matang pangkii! Anwarow lo sa gii gam ka bala sorom i yau?

19 Fanangsi yau ine ti mani gam sagisu felfeli e takiis ini.” Ma ri ka kepe e tikii mani ma ri ka tow tifi.

20 Ma i ka gatom ri, “Panta ma as gii lo e ta ke se?”

21 Ma ri ka koso, “Ke Sisa.”

Ma i ka war singri aregii, “Sa ke Sisa, gam tow tife Sisa. Ma sa ke Deo, gam tow tife Deo.”

22 Biing ri ongni e sunwar kia, ri la kuufsak ma ri ka tii kosngi, ri ka la.

Tinaule lo biing na matet mil

23 Lo tikii biing a, fan Sediusi, seri peteng ini e tek ti matmatet mil, ri ka puek usi tura neng e gatgatom aregii,

²⁴ “Titsa, Moses e peteng tif kemem ini, le kaltu ka met ma ka tek ti siksikow, tualik e samusu tili mil e wok a i ka met kosngi, ma ku fafuutngeni e siksikow e tualik.

²⁵ Aregii e mel e baba fis na fatfatualik ri melmel falifu lo kemem. Neng baba tikii e tinaule ma ka met, safle e tek ti sikow. Aregii tualik kam tili e wok kia.

²⁶ E su tikii mok e fuut lo neng baba e u ma neng baba e tuul, ka la muut lo neng baba e fis.

²⁷ Ma wok a kam la met wimi sekit.

²⁸ Gii ou peteng, lo biing na matet mil singre tongge a, eu ta wok ke se sekit lo ri?”

²⁹ Yesus e koso aregii, “Gam sam tubiil, anwarow gam tibi parfat lo sunwar ma rawas ke Deo.

³⁰ Lo biing tongge ri met ma ri ka matet mil, riu tibi tinaule. Riu su ngo are fan angelo ilo balambat.

³¹ Sakle lo biing na matmatet mil kere fan minet, gam tifik wese e sa Deo e peteng ini tif gam?

³² ‘Ya ta Deo ke Abra-am, Deo ke Aisak, ma Deo ke Jekop.’ I e tibi ta Deo kere tongge ri met, e tam. Safle i e ta Deo kere tongge ri liuliu.”

³³ Biing galung kaltu a ri ongni e sunwar kia, ri kuufsak lo fabenge kia.

Sese fafanau e bakir sak

³⁴ Fam Farasi ri kep tiim iri lo biing ri ong ini Yesus e fakuta e ngusngusre fan Sediusi.

³⁵ Ma neng lo ri e ta kaltu parfat tikin lo fafanau, i e bala tofo e Yesus ine gatgatom gii:

³⁶ “Titsa! Sese fafanau e bakir sak iyat ine fan mara fafanau nano?”

³⁷ Ma Yesus ka koso singi aregii, “ ‘Bura e Taufi se e ta Deo kemi, tura balbalmi kiruur, ma tura tangtangwami ma sinsinangumi nano.’

³⁸ Fafanau gii e ta fafanau baba tikii ma e bakir iyat ine mara fafanau nano.

³⁹ Ma fafanau baba e u e ngo are fafanau baba tikii, ‘Bura e neng aregii o ka buro tibom.’

⁴⁰ Um fafanau gii ru ta anwarow e fan mara fafanau nano ma fan warwar kere fam profet.”

Kristus e ta sikow e se

⁴¹ Fam Farasi ri tiimtiim lo ri uwa, Yesus ka gatom ri aregii,

⁴² “Are gam sang lo Kristus? I e ta sikow e se tikin?”

Ma ri ka koso, “Sikow e Dewit.”

⁴³ Ma ka war singri aregii, “Areini gii Tangwa Riis ka tow e sangsang tife Dewit ka fotngi ini Taufi? Dewit e war aregii,

⁴⁴ ‘Taufi e peteng tife Taufi kiang aregii,

“Kiis wagii lo galu miil lo yau

ku muut yau tauf re fa ri is o

ilo pikliu e rawas kiam.” ’

⁴⁵ Le Dewit kabuk fotngi ini Taufi, ma areini gii, i ku ta sikow?”

⁴⁶ E tek tikas ek war ine ti sunwar una koso. Ma tinglo biing a ka la, ri soke unam gatmo ming ine ti gatgatom.

23

Fam Farasi ma fan titsa lo fafanau ri gowgow e sinang e tibi kausi

¹ Wimi Yesus ka war singre tongge ma fan disaipel kia,

² “Fan titsa lo fafanau ma fam Farasi ri kep tafu e Moses una sesesngeni e fam fafanau kia.

³ Gam samusu ong singri ma gam ku gow e fan mara mok ri peteng tif gam ini. Sakle gam u tibi gow e fan mok ri gowgow, anwarow ri tibi ususi e fan warwar ri sesesngeni.

⁴ Ri kawe fan mok mafet ri ka tatauf ilo pas-pasware tongge. Sakle ri tibom ri tibi bura sekit una faules lo fan mok mafet a.

⁵ “Mara mok ri gow, ri su gow ini tongge ri ku pari: Ri los lo fan malmal lamlam una nining singri, ma ri ka kakawe fan susung kael tapak ilo isisow e fang kolos tapak keru. ⁶ Lo fam biing en bakir ri bura ini riu kiiskiis ilo fan sia baba tikii, ma fan sia kere ge lamlam ilo bala fam felun nining.

⁷ Ri bura sak ini riu arare ri ilo fan male na fafapiik, ma tongge ri ku fotfoteng ri ini fan Rabai.

⁸ “Sakle gam, riu tibi foteng gam ini fan titsa, anwarow e su tikii titsa kemi, ma gam nano, gam ta fatfatualik.

⁹ Ma gam u tibi fotngi e tikas gii lo nal ini ‘tabuung’, anwarow e su tikii Taumi, ma i ilo balambat.

¹⁰ Riu tibi foteng gau ming ini kaltu na fafanas, le anwarow e su tikii kaltu na fafanas kemi, i gii Kristus.

¹¹ Se a ka famfamu i gam e samusu fespuek ku ta kaltu na faules kemi.

¹² Safle se a ka resngeni e asow, Deo eu faporo e asow. Ma se a ka faporo e asow, Deo eu akteni

e asow.

Baba fis na kiskam

¹³⁻¹⁴ “Kiskam sing gam na fan titsa lo fafanau ma fam Farasi, kemi na tongge na matam pangkii. Gam dukli e matangkon lo kepmale tinglo bal-ambat ilo matmatre tongge. Gam tibom gam tibi kaulek ilo, sakle gam su ti kalere tongge ri bur kaulek ilo.

¹⁵ “Kiskam sing gam na fan titsa lo fafanau ma fam Farasi, gam na tongge na matam pangkii. Gau fes fawet ilo nal ma balang kasap una su kulfi e tikii kaltu. Ma biing kabuk la ta kemi, gam kabuk gow a ku la ta kaltu una la ilo bala iif e tibi fasi una met ma fan tubiil kia ku la ta iyat i gam tibom.

¹⁶ “Kiskam sing gam na fan titsa lo fafanau ma fam Farasi, gam na fam baf na fafanas, gau peteng ini ‘le tikas ku limlim ine Felun Nining Bakir, e tek ti bala. Sakle tikas ku limlim ine gol ilo Felun Nining Bakir, e samusu gorot aregii i ka peteng.’

¹⁷ Gam na fam baf lomba. Sa e bakir, gol tam Felun Nining Bakir a ka pete tarawen ine gol a?

¹⁸ Gau peteng ming aregii, ‘le tikas ku limlim ine altar, e tek ti bala. Sakle tikas ku limlim ine finafen ilo altar, e samusu fafonsi e sa i e peteng ini.’

¹⁹ Gau baf! Sa e bakir, finafen tam altar a ka pete tarawen e finafen a?

²⁰ I ya, se a ka limlim ine altar i e limlim ine altar ma mara mok ailo poktow.

²¹ Ma se a ka limlim ine Felun Nining Bakir, i e limlim ine Felun Nining Bakir ma se a ka mel ilo.

²² Ma se a ka limlim ine balambat, e limlim ine sia king ke Deo ma se a ka kiiskiis ailo.

²³ “Kiskam sing gam na fan titsa lo fafanau ma fam Farasi, gam na tongge na matam pangkii. Fan mara iririn mok tinglo fam palang kemi una gowgow e fan tuan ku nul kausi, kemi wese ka tikii sangful na amfor, ma gam ka towtow e tikii amfor tife Deo. Sakle gam ta pokpoktami tife fan susu lamlam lo fafanau, are sunwar lo konona melmel una ikse re tongge, fatengis ma sinang na titinge. E kausi ini gam u rawas una usi e fam fafanau lamlam gii, ma gam ku tibi sangintafngi e fanenger fam fafanau ming.

²⁴ Gam na fam baf na fafanas. Gam ngo are kaltu e tii ine anmengmeng tinglo danun tuan aiya, ma ka tibi parfat ma ka inmi e danun tuan a ka kemi tura kamel.

²⁵ “Kiskam sing gam na fan titsa lo fafanau ma fam Farasi, gam na tongge na matam pangkii. Gam su gua e pokpoktow e fang kap ma fan dis. Sakle ilo balbalmi e fuunuf ine sinang na angkoko ma sangsang bakir usi gam tibom.

²⁶ O na Farasi, o baf, gam u bi gua famu e balbalre fang kap ma fan dis. Ma wimi pokpoktow kamu fuu.

²⁷ “Kiskam sing gam na fan titsa lo fafanau ma fam Farasi, gam na tongge na matam pangkii, gam ngo are balang kenit ri fapeteni ine panta murmur, ka par kausi sak ina male. Sakle ilo bala e fuunuf ine tutuang kaltu ma mara mok e du.

²⁸ Ilo tikii sal, gau par riis sak ina male na matre tongge, sakle ilo balbalmi e fuunuf ine sinang na guruh ma keker fam fafanau.

²⁹ “Kiskam sing gam na fan titsa lo fafanau ma fam Farasi, gam na tongge na matam pangkii. Gau bilse fan matmat kere fam profet, ma gam ka fasfaswenu e fan matmat kere tongge riis.

³⁰ Ma gam ka peteng ini, ‘le kemeng gi melmel lo biing kere tumtumlamem, kemeng gi tibi fasi una ules ri una paketmet ire fam profet.’

³¹ I ya gam ka bou peteng suupuek i gam ini gam na ge lo re tongge nangen a ri ka paketre fam profet.

³² Arik, gam la, gam ku la fawetu e sinang gii tumtumlamem ri ka gowgow nangen.

³³ “Gam na fan sii, are gam u ifit ine anganggon ke Deo? Deo eu anganggon sing gam ma ku tauf gam ilo iif e tibi fasi una met.

³⁴ I ya, ya ka tule re fam profet, tongge parfat ma fan titsa usi gam. Fa lo ri gam u paketmeteri ma fa gam ku tutfamfamti ri ilo fan aupaket. Fa gam u wesbis lo ri ilo bala fam felun nining kemi ma gam ku kalaferi ma fesel ri tinglo neng e taon ku la ilo neng e taon.

³⁵ Ma gii mafet kere tongge lo gam nangen, ri paketmet ire tongge riis, eu la ilo pokpoktami. Tofnge tinglo kaltu riis Abel ka la muut ilo Jekaraiya, sikow tamat e Berekaiya, lewa gam ka paketmet ini ulo falifu lo Felun Nining Bakir ma altar.

³⁶ Ya peteng tikin tif gam, mara mok gii eu luut ilo pokpokta re kulu gii.

³⁷ “Jerusalem, Jerusalem, o paketmet ire fam profet ma o ka siisiimetmet ire fa Deo e tultule ri usi o ine fatfat. Ya sagisu sang ini yau keptiim ire keu berat are ponga porot e keptiim ire siksikow

ilo pikliu e um papa-u, sakle gam tibom gam tibi bura.

³⁸ Par, siti kemi e ngo fofoes.

³⁹ Ma ya peteng tif gam, gam tibi fasi una par yau mil ku muut gam u war ini, 'Warfakausi tifi e se, i e puek lo asow e Taufi.' "

24

Fan tintof lo biing muut

¹ Yesus e la kosnge Felun Nining Bakir ma ka fes ka la. Biing fan disaipel kia ri puek usi, ma ri ka fanangsi ine fam mara susu lo Felun Nining Bakir,

² Yesus ka gatom ri, "Gam sau pari e fan mara mok gii? Ya peteng tikin tif gam, eu tek ti fu lo fatfat gii eu la ngosok ilo poktow e ti neng e fu. Riu rarang pu iri nano."

³ Biing Yesus e kiiskiis uwa ulo paklunmale Olif, fan disaipel kia ri ka puek usi ri ka sa war borong singi, "Peteng tif kemem ini nangis fan mok gii eu fuut, ma sa eu ta tintof lo milmil kiam ma lo biing muut?"

⁴ Yesus ka koso, "Gam sangsangfi are tikas ka sorom gam.

⁵ Fa fuunfuun riu puek lo asang ma ri ku peteng ini, 'Yau gii Kristus' ma ri ku gurun ire fa fuunfuun.

⁶ Gam u ongni e fan sinseng lo tuui ma fan warwar lo, sakle gam u ate, gam u tibi kuufsak gam ku soke. Fan mara mok gii e sau bala puek, safle biing muut e amu puek.

⁷ Nenge male eu fapaket tura neng e male, ma neng e matambia eu fapaket tura neng e

matambia, ma anggi ilo fanenger fan male ma biis faen.

⁸ Fan mok gii eu suupuek famu ini are fefin e ongker una fasus.

⁹ “Wimi riu tebek gam ma ri ku touf gam una kepe mafet, ma ri ku touf gam una met. Tongge tinglo mara male riu sak lo gam, anwarow lo yau.

¹⁰ Lo biing a titinge kere fa fuunfuun eu luut, ri ku la solamufre fa, ma ri ku sak lo ri.

¹¹ Ma fam profet gurgurum riu puek, ri ku sorom ire tongge fuunfuun.

¹² Ma sinang saksak ku fespuek bakir, i ya tongge ri ku la kosnge sinang na fabur.

¹³ Sakle seri a, ri ku ti rawas ku muut lo biing muut, Deo eu faliungeri.

¹⁴ Ma ri ku sesngeni e konona sunwar lo kepe-male ke Deo tife nal nano, usi tongge riu ongni ma biing muut kamu fespuek.

¹⁵ “I ya, biing gam u pari e ‘mok saksak sekit a una bero ine male’ lewa profet Deniel ka war lo, eu puek ku titi ilo male tarawen, (Kaltu e wese sunwar gii e samusu ten usi,)

¹⁶ tongge ri melmel ina Judia ri samusu fin ri ku la ilo fam pakpaklunmale.

¹⁷ Le kaltu ka ta iyat ilo poktow e fel, e mu tibi pu una kepe ti mok tinglo bala ke fel.

¹⁸ Ma neng ilo bala palang, eu tibi mil una sa kepe kolos.

¹⁹ Kiskam singre gelefin tian ma tintinabo-i siksikwari ri liklik iwa, are riu gorot lo biing a?

²⁰ Gam samusu nining usi gam u tibi fin lo biing lo anmair, tam lo biing Sabat.

²¹ Le lo biing a, eu mel e singmat na mafet. Eu bakir iyat ini mara mafet e sau puek famu ma iyat ming ine sese mafet e mu puek wimi.

²² Le Deo enggi tibi faposposo e fam biing a, enggi tek tikas enggi liu. Safle anwarow lo re tongge a i ka wel ri, i eu faposposo e fam biing a.

²³ Lo biing a le tikas ku peteng tif gam aregii, 'Par, igii e Kristus!' Tam, 'I leiil!' Gam u tibi titinge singi.

²⁴ Anwarow fang kristus gurgurum ma fam profet gurgurum, riu fespuek ri ku gow e fan mok na tibou fuut ma fanenger fan mok ming una sorom ire tongge Deo e wel ri, le ku fasi.

²⁵ Ong! Ya sau peteng tif gam ine fan mara mok gii, famu ma kamu fespuek.

²⁶ "Aregii le ri ku peteng tif gam, 'Par, i e melmel ilo male e tek tikas ilo,' gam amu tibi la ilo mok a. Male ri ku peteng, 'Par, i e melmel ilo bala fel a,' gam u tibi titinge lo fan warwar keru.

²⁷ Le milmil ke Sikow e Kaltu eu puek malal are ampil a ka piltuut paket ilo batsok kiruur tinglo ngusu i weng ku la ilo ngusu i sif.

²⁸ Ma ming, eu puek malal are ilo sese male punumfow e ti kaltu e sau met e ngongo ilo. Le male a, fan talaman ri kep tiim iri ilo.

²⁹ "Saupesak wimi ine mafet bakir lo fam biing a,

'eu or e mata e pisii
ma funiil e mu tibi pal.

Fang keltot tinglo batsok riu luut
ma fan rawas tinglo batsok riu ban.'

³⁰ “Lo biing a, tintof lo Sikow e Kaltu, eu puek ilo batsok ma fan mara male nano ilo nal riu sangkuuluung. Ma ri ku pari e Sikow e Kaltu eu fespuek ilo aumbalbal tinglo balambat tura rawas ma singmat na finaswen.

³¹ Ma i ku tuleni e fan angelo kia ine duungow e ampung. Ma ri ku keptiim ire tongge e sam wel ri kia tinglo mara male nano gii lo nal, ma tinglo ngusu e balambat ku la rop ilo neng e ngusu.

³² “Gam samusu kepe parfat lo au fik, biing e arwan ma ka dur, gam sau parfat ini biing lo konona pisii e sau bala puek.

³³ I lea, le gam ku pari e fan mara mok gii eu puek, gam samusu parfat ini Sikow e Kaltu e sau fatat sekit ailo matangkon.

³⁴ Ya peteng tif gam, kulu gii riu tifik famete ma fan mara mok gii ku fuut.

³⁵ Batsok ma nal eu tam iru, sakle sunwar kiang eu tibi fasi sekit una tam ini.

E tek tikas ek parfat lo biing ma anmatam pisii

³⁶ “E tek tikas e parfat lo biing, tam lo anmatam pisii. Fan angelo ilo balambat ming tam aiya Sikow ri tibi parfat, sakle Tamow tibom e parfat.

³⁷ Biing una mil singe Sikow e Kaltu e su ngo are lewa lo biing ke Noa, male e fuun.

³⁸ Le lo biing famu ine male e fuun tongge ri ininin ma enenen, antamat ma gelesin ri tintin-aule, ka la muut lo biing, Noa e kaulek ulo sip.

³⁹ Sakle ri tibi parfailmi e sa eu fespuek, ka muut lo male e fuun ka tasing ri nano. Eu ngo aiya ming lo biing Sikow e Kaltu eu puek.

⁴⁰ Lo biing a e u e kaltu ruw faim ilo bala palang, ma Deo ku kepe e neng lo ru ku la, ma ku touf sok lo neng.

⁴¹ E u e fefin ruw sese firfiran wit wilo falawa ma Deo ku kepe e neng lo ru ku la, ma ku touf sok lo neng.

⁴² “Gam u ate anwarow, gam tibi parfat lo biing Taufi kemi eu puek lo.

⁴³ Gam u ten aregii, le kaltu ine ke fel enggi sau parfat lo sese anmatam pisii lo panambiing, kaltu na kinkinau eu puek, i eu efe ma ku tibi fasi una towfu e ke fel, ri ku ipki ma ri ku kau.

⁴⁴ Aregii gam samusu melmel ma terer, Sikow e Kaltu eu puek lo biing, gam tibi sangfi ini eu puek lo.

⁴⁵ “Se a ka ta konona kaltu na mus tikin, ma ka ta kaltu parfat tikin una faules, i, kaltu bakir eu towfu una efe lo tongge na mus ilo fel kia. Ma una fenfen ri lo fam biing riis na enen.

⁴⁶ Eu kausi singe kaltu na mus, le kaltu bakir kia eu mil ku pari ini i e musngeni e fan mus e towfu tifi.

⁴⁷ Ya peteng tikin tif gam, kaltu bakir eu towfu e kaltu na mus a una efe lo fan mara mok kia.

⁴⁸ Sakle, le kaltu na mus a ku ta kaltu saksak, ma ka su sang ailo bala tibom aregii, ‘Kaltu bakir kiang e tibi fasi una mil saupe,’

⁴⁹ ma ka tofnge una paketre fan taltalu, ma ka en ma ka in tura re tongge na inin,

⁵⁰ kaltu bakir ke kaltu na mus a, eu puek lo ti biing kaltu na mus kia e tibi sangfi ini eu puek lo, ma lo anmatam pisii e ti ate usi.

⁵¹ Ma usi, kaltu bakir e bero sekit ine kaltu na mus kia, ma i ku tuleni ku melmel tura tongge na matam pangkii ilo male a ri ku tengteng saksak ma ri ku ngungutfat.

25

Warwar toftof lo tikii sangful na polsom

¹ “Lo biing a, kepmale tinglo balambat eu ngo are tikii sangful na polsom, ri kepe fan lam keru ma ri ka la una tongtong ine kaltu e tinaule fuu.

² Baba lim lo re gelesin a, ri lomba, ma baba lim ri sinangu mel.

³ Fa lomba a, ri kep puek ine fan lam keru, sakle ri tibi kep ti wel tura.

⁴ Sakle fa a ri ka sinangu mel ri utfi e fan wel ulo fam botol, ri ka puek tura.

⁵ Kaltu na tinaule fuu a e tibi puek saupe, gii gelesin a ri ka la masmasun e matmatri, ri ka masun.

⁶ “Ma lo panambiing bakir ri ka ongni e neng e kaltu e tau, ‘Kaltu na tinaule fuu i ya ka puek, gam kasa kerer ku tongtong ini.’

⁷ “Ma fum polsom a ri ka matet ri ka tererngeni e fan lam keru.

⁸ Fa lomba a, ri ka peteng tifre fa sinangu mel a, aregii, ‘Gam tow e ton rin wel kemem wilo fan lam kemem ri bala met.’

⁹ “Sakle fa sinangu mel a, ri koso aregii, ‘Wel gii e tibi fasi lo kerer nano. E kausi ini gam u la ilo ti sto gam ku la feli e ti wel kemi tibom.’

¹⁰ “Sakle biing baba lim na fefin lomba a, ri fesfes lala ulo sal una la fifil fan wel, kaltu na tinaule fuu a e sa fespuek. Ma gelesin sinangu

mel a ri ka kau tiim tura ulo en bakir na tinaule, ma ri ka dukli e matangkon.

¹¹ “Wimi geleafin lomba a ri ka puek ri ka sa war, ‘Kaltu bakir! Kaltu bakir! Ipki e matangkon fasap kemem!’

¹² “Sakle e koso singri aregii, ‘Ya peteng tikin tif gam, ya tibi parfat lo gam.’ ”

¹³ Yesus kam war a, “Melmel ma gam ku ate, anwarow gam tibi parfat lo biing ma anmatam pisii Sikow e Kaltu eu puek.”

Tuul kaltu na mus ri efe lo fan mani

¹⁴ Yesus ka peteng ming aregii, “Kepmale tinglo balambat e ngo are kaltu e rong una gow e fines wilo male i tapak. I ka tau ine tongge na mus kia, ma ka tow e fan mok kia tifri ini ri ku efe lo.

¹⁵ Ususi e melmel ma rawas ke tikii neng, tikii neng lo ri, i e tow e lim e mar na mani tife neng baba tikii, ka tow e u e mar na mani tifi e neng baba e u ma ka tow e tikii mar tife neng baba e tuul. Wimi kam gow e fines kia.

¹⁶ Biing kaltu a e la, kaltu a ka kepe baba lim na mar a, e saupesak ka musngeni ka la fafuutngeni e neng e baba lim na mar na mani ming.

¹⁷ Lo tikii sal, neng ming a ka kepe e u e mar na mani e musngeni ka la fafuutngeni e u e mar na mani ming.

¹⁸ Sakle kaltu a ka kepe tikii mar na mani e su la ka la kefi e ampolo ka la ofo e mani ke kaltu bakir kia ulo.

¹⁹ “E sam la tapak e biing ma kaltu bakir kere tongge na mus a ka mil, ma ka bura ini eu fariisu e sunwar lo fan mani e totouf tifri.

20 Ma kaltu a ka kepe e baba lim na mar na mani, e puek tura neng e baba lim na mar ming ma ka sa war, 'Kaltu bakir, o tow e baba lim na mar tif yau. Par, ya la musngeni ka la fespuek e neng e baba lim na mar na mani ming.'

21 "Ma kaltu bakir a ka peteng tifi aregii, 'O na konona kaltu na mus, o efefe kausi lo fam faim kiam, o kabuk gow e konona faim. O sam efe kausi lo fan iririn mok, iya, ya ka bura ini ow efe lo fan mok fuunfuun. Kasa o ku gasgas tura yau.'

22 "Ma kaltu a ka kepe e baba u na mar na mani, e puek tura neng e baba u na mar ming ma ka sa war, 'Kaltu bakir, o tow e u e mar tif yau. Par, ya la musngeni ka la fespuek e neng e baba u na mar na mani ming.'

23 "Ma kaltu bakir kia ka war singi ming aregii, 'O na konona kaltu na mus, o efefe kausi lo fam faim kiam, o kabuk gow e konona faim. O sam efe kausi lo fan iririn mok, iya, ya ka bura ini ow efe lo fan mok fuunfuun. Kasa o ku gasgas tura yau.'

24 "Wimi kaltu a ka kepe tikii mar na mani ka puek ma ka sa war, 'Kaltu bakir ya parfat ini o na kaltu na fafaporau, o fitfitiil tinglo fam palang tongge kuriik ri umeni, ma o ka selsele fan tuan tinglo nal tongge kuriik ri sabel ine fan ume ilo.

25 I ya, ya ka soke, ya ka la finufu e keu mani ulo bala nal. Par, i gii e sa kiam ya kepe.'

26 "Sakle kaltu bakir kia ka war, 'O na kaltu na mus saksak, o dol sak. Le o ka parfat ini ya fitfitiil tinglo fam palang tongge kuriik ri umumeni, ma ya ka selsele fan tuan tinglo nal tongge kuriik ri sabel ine fan ume ilo,

²⁷ ma usi e tamu o ka tibi towfu e kek mani ulo beng? Usi biing yau mil, eu fasi ini yau sa kepe mil e kek mani tiim tura ton neng ming ilo poktow.

²⁸ Gam kepufu e mani a singi, gam ku tow tife kaltu a tura tikii sangful na mar na mani.'

²⁹ "Anwarow se a kabuk mel e fan mok keru, yau tow e ton mok ming tifri usi i eu mel e fan mok fuunfuun kia. Sakle neng a ka tek ti mok kia, boron sa a i ka mel lo, yau kepufu singi.

³⁰ Ma kaltu na mus saksak gii, gau bas suu ini ku la ilo male or. Ilo male a ri ku tengteng saksak ma ri ku ngungut fat."

Fan sipsip ma fan meme

³¹ Yesus ka peteng aregii, "Biing Sikow e Kaltu eu puek are King tura fan anggelo, i eu kiis ilo sia king kia, e fuunuf ine finaswen.

³² Fan mara male riu tiim lo ri i famu ini, ma ku ti iri, tikii neng, tikii neng. Are efefe lo fan sipsip e ti ire fan sipsip kosnge fan meme.

³³ I eu tauf re fan sipsip ilo galu miil, ma ku tauf re fan meme ilo galu kais.

³⁴ "Wimi King ku war singre fa ilo galu miil, 'Kasa gam na fa Tabuung e warfakausi gam. Gam sa kepe kepmale Tabuung e sam terngeni kemi, lo biing i e bilseni e nal.

³⁵ Le famu ya biis, ma gam ka tow e tuan aiyang. Ya met dan, ma gam ka tow e dan una in sing yau. Ya na kaltu tinglo neng e male, ma gam ka uun yau wilo bala fel kemi.

³⁶ E tek kek ti kolos, ma gam ka tow e kolos kiang. Ya mase, ma gam ka sa ules yau. Yau ulo felun rerek, ma gam ka sa par yau.'

³⁷ "Ma tongge riis ri ku koso singi aregii, 'Taufi, sese biing kemeu paro o biis, ma kemem ka sa fen o, tam o met dan ma kemem ka tow e dan una in sing o?

³⁸ Nangis kemeu par o ini o tinglo neng e male, ma kemem ka uun kaulek i o, tam o bura e ti kolos ma kemem ka tow tifo?

³⁹ Nangis kemeu par o ini o mase, tam o ulo felun rekrek, ma kemem ka la par o?'

⁴⁰ "Ma king ku koso e sunwar keru aregii, 'Ya peteng tikin tif gam, sese mok gam gow lo neng lo re tanga tuaklik a, ri ka sasngal sak, gam gow lo yau.'

⁴¹ "Ma ku war singre fa ilo galu kais kia, 'Gam na tongge Deo e sau peteng ini gam u kepe mafet, gam tii kosing yau, gam ku la ilo iif e tibi fasu una met. Iif ri terngeufu ke Satan ma fan anggelo kia.

⁴² Anwarow, biing ya biis, gam tibi tow e ti mok tif yau, ya ku en, ya met dan, gam tibi tow e ti mok tif yau, ya ku in.

⁴³ Ya na kaltu ting tapak, gam tibi uun kau i yau ulo fam fel kemi. E tek ti kolos kiang, ma gam tibi tow e ti kolos kiang. Ya mase, ma yau ulo rerek, ma gam tibi efe lo yau.'

⁴⁴ "Ma ri ku koso, 'Taufi, sese biing kemeu paro o biis, tam o met dan, tam o na kaltu ting tapak, tam o sasngal lo kolos, tam o mase, tam o ulo rerek, ma kemem ka tibi ules o?'

⁴⁵ “I ku koso, ‘Ya peteng tikin tif gam, sese mok gam tibi gow lo re fa a ri ka sasngal sak, gam tibi gow lo yau.’

⁴⁶ “Wimi ri ku kepe fimfiil na ongker bingne bingne, sakle fa kausi ri ku kepe ninliu bingne bingne.”

26

Anggurum una paketmet ine Yesus

¹ Biing Yesus e sam seseng tikii ine fan mara mok nano gii, i e war singe fan disaipel kia.

² “Aregii gam ka parfat, e su u e biing aiwa, famu ine En na Kepsiliwi, ma Sikow e Kaltu ri ku fafen ini una tutfamti ilo aupaket.”

³ Fam pris lamlam ma ge lamlam lo re tongge, ri tiim ulo fel bakir ke paklure fam pris ri fotngi ini Kaiyafas,

⁴ ri ka fagati e anggurum keru una bingfamti e Yesus ma ri ku paketmet ini.

⁵ Sakle ri am la fawar aregii, “Eu tibi ta lo En bakir a, are ka mel e ti fagorot bakir falifu ire tongge.”

Fefin e toto e sanda talo paklu e Yesus

⁶ Biing Yesus uwa una Betani ulo fel ke Saimon, e ta kaltu lepra famu,

⁷ neng e fefin ka puek talo tura botol ri gow lo alabasta ine sanda e kanek tikin e mata ulo bala, ka sa toto talo paklu e Yesus lo biing e kiiskiis ulo fate.

⁸ Biing fan disaipel kia ri pari e mok a e fuut, ri la balasak, ma ri fawar falifu iri tibom, “Use tamu ka bero fofoes ine mok gii?”

⁹ Sanda gii e fasi ini enggi umat ini lo singmat na fimfiil, ma ek tow e mani tifre fan sasngal.”

¹⁰ Yesus e parfat lo sa e fuut una balri ma ka war singri, “Gau mele gow e ti mok lo fefin gii. I e sam gow e konona mok lo yau.

¹¹ Bingne tongge sasngal riu melmel tura gam, sakle yau tibi melmel bingne tura gam.

¹² Biing e toto e sanda gii talo fong, i e terngeuf yau, ma ri kamu of yau.

¹³ Ya peteng tikin tif gam, ilo sese male a, gii lo nal ri ka sesngeni e konona sunwar, sa fefin gii e sam gow, riu seseng ming ini una sangsangfi.”

Judas e a-uu una solamufu e Yesus

¹⁴ Wimi neng lo tikii sangful ma e u na disaipel, ri fotngi ini Judas Iskariot ka la use re fam pris lamlam,

¹⁵ ma ka sa gatom, “Gam sangsang una tow e sa kiang, le ya ku tow e Yesus tif gam?” Ma ri ka wese e tuul e sangful na silwa na mani, ri ka tow kia.

¹⁶ Tinglo biing a Judas e siksik ine ti sal una tow e Yesus ilo limlim ri.

En muut ke Yesus

¹⁷ Lo biing baba tikii lo En Bakir lo Beret e tek ti Is, fan disaipel ri ka puek ma ri ka sa gatmo, “O bura ini kemem u la terer salu o iya, una eni e En na Kepsiliwi?”

¹⁸ I ka koso, “La ilo bala siti, usi e neng e kaltu gam ku la peteng tifi, ‘Titsa e war aregii: Biing kiang e sau fatat, ma yau sa gow e En na Kepsiliwi tura fan disaipel kiang ilo keu fel.’ ”

¹⁹ Ma fan disaipel ri ka la usi aregii Yesus ka peteng tifri, ma ri ka fagati e En na Kepsiliwi.

²⁰ Biing pisii e sam la sif, Yesus tura fan disaipel kia ri sam la kiis liflifti e tebol.

²¹ Ma biing ri enenen, i ka war aregii, “Ya peteng tikin tif gam, neng lo gam eu solamuf yau.”

²² Ri la sangkuuluung sak, gii ri ka tofnge una war singi aregii, neng nami e neng, “Tauifi, tikin sak yau e tam.”

²³ Yesus ka koso, “Neng gii kabuk fasow e limow tura yau ilo bala dis, eu solamuf yau.

²⁴ Sikow e Kaltu eu la are lea sunwar ke Deo kabuk peteng fate ini. Safle kiskam e kaltu a ku solamufu e Sikow e Kaltu, enggi kausi sak singi, le enggi tibi fuut.”

²⁵ Wimi Judas, kaltu a ku solamufu e Yesus ka war, “Titsa, tikin sak e tibi ta ini yau?”

Ma Yesus ka koso, “Yow, are lea o kabuk peteng.”

²⁶ Biing ri enenen, Yesus ka kepe beret, ka aro singe Deo ma ka paek paki. Ka tow tifre fan disaipel kia ma ka war, “Kepe gam ku eni, igii e fong.”

²⁷ Wimi kam kepe e kap, ka aro singe Deo ma ka tow tifri, ma ka war, “Gam nano, gam in tinglo,

²⁸ igii e dakung, e ta war a-uu una keptiim i kiar, eu lengiuf use re tongge, una kepufu e fan tubiil keru.

²⁹ Ya peteng tif gam, gii ya tibi fasi una in tinglo amfingwan waen, ku la muut lo biing a ya mu la inmi mil e waen fuu tura gam ilo bala kepmale ke Tabuung.”

³⁰ Wimi ini ri sek tiken e seksek, ri kam suu a, ri ka la ulo paklunmale Olif.

Yesus e peteng ini Pita eu fatuul gurum

³¹ Ma Yesus ka peteng tifri aregii, “Lo panambiing gii sekit, titinge kemi eu luut na fong. Anwarow sunwar ke Deo e sau peteng: ‘Yau pakti e efefe lo re fan sipsip ma ri ku fin falek.’

³² Sakle wimi ine matet mil kiang, yau la famu i gam ina Galili.”

³³ Ma Pita ka koso, “Le ri nano ku luut e titinge kerri lo o, yau, titinge kiang eu tibi luut.”

³⁴ Yesus ka koso e Pita aregii, “Ya peteng tiki tifo, lo panambiing sekit gii, famu ine porot eu teng, ou fatuul gurum ini o tibi parfat lo yau.”

³⁵ Sakle Pita e su war, “Le antalu ya ku met tura o, yau tibi peteng sekit ini ya tibi parfat lo o!” Ma fan disaipel nano a ri ka tiin war aia.

Getsemeni

³⁶ Wimi Yesus ka la tura fan disaipel kia ulo male ri fotngi ini Getsemeni, ma ka la war singri, “Gam kiis nene yau wagii ma ya ku la waleii, ya ku la nining.”

³⁷ I e onu e Pita ma un sikow e Sebedi ri ka la nami. Biing a i e sangkut ma bala ka la kuuluung sak.

³⁸ Wimi i ka war, “Singmat na mafet ma fatengis gii e sam afti kiruur e tangwang, fatat ma ya ku met. Gam u melmel wagii gam ku parpar tura yau.”

³⁹ Ka fes balik, ma ka luut ka la ngo paktur ufaf ma ka nining, “Tabuung, le ku fasi, kepe mafet

gii kosing yau, sakle o tibi usi yau, e tam, o usi e fabur kiam tibom.”

⁴⁰ Ma Yesus ka la use re tuul disaipel a, ma ka la par ri tuul masun. Ka gatmo e Pita aregii, “Areini, gam tibi fasi una parpar tura yau ku muut lo tikii ti anmatam pisii?”

⁴¹ Gam u parpar ma gam ku nining are gam ka luut singe falam. Tangtangwami e fabur, sakle fofomi e main.”

⁴² I ka la mil baba e u ka la nining mil, “Tabuung le ku tibi fasi ini ou kepufu e kap gii kosing yau, ma ini ya samusu inmi, arik ou tibi usi e fabur kiang. Towfu e fabur kiam ku fuut aregii o ka bura.”

⁴³ Biing i e sa mil, ka sa pari ini ri masun uwa, anwarow matmat ri e masmasun sak.

⁴⁴ Iya i ka la mil baba e tuul kosing ri ka la nining mil ine tikii sun nining le kabuk nining ini famu.

⁴⁵ Kala ka mil use re fan disaipel ma ka sa war singri, “Gau masmasun ma manau aiwa? Par! Anmatam pisii e sau puek, ma Sikow e Kaltu ri ku solamufu, ku la ilo limlimre tongge na tumtubiil.

⁴⁶ Gaman matet! Kerek la! Par! I gii kabuk puek e neng una solamuf yau!”

Ri bingfamti e Yesus

⁴⁷ Biing e warwar auwa, Judas neng lo re sangful ma e u ka sa fespuek. Ma una isa, singmat na galung kaltu tura fan iriringgot ma fang kepsil, fan titsa lo fafanau ma fam pris lamlam, ma ge lamlam lo re tongge, ri tule ri.

48 Gii kaltu una solamufu e sau fagatiufu e peteng fate tifri, “Neng gii ya ku osngi e sam ta i, bingfamti.”

49 Judas e fespuek sekit use Yesus ka sa war, “Are o Titsa!” ma ka osngi.

50 Ma Yesus ka koso singi ka war, “Fenngong gow e sa o fespuek usi.”

Kala tongge a ri ka ti kali e Yesus ma ri ka bingfamti.

51 Biing fan taltalu e Yesus ri pari aiya, neng lo ri ka matet ka sangau use ringgot kia ka iifufu ma ka teseufu e ambalbalu e kaltu na faim ke paklure fam pris.

52 Yesus ka war singi, “Towfu mil e ringgot kiam ilo tafu! Le tongge nano gii ri ka fafapaket ine ringgot, ringgot eu en familri.

53 Areini, o sang ini ya tibi fasi una tau singe Tabuung ma i ku tule re fan angelo na fafapaket una ules yau, riu fuun iyat ini e fis e sangful ma e u na mar?

54 Safle, le ya ku gorot aiya, sunwar ke Deo eu tibi fuut aregii sunwar pepe ka peteng ini e samusu fespuek.”

55 Lo sumbiing a Yesus ka war singre galung kaltu a aregii, “Areini, ya na kaltu una fafapaket ma una kinkinau, gii gam ka fespuek tura fan iringgot ma fang kepsil una sa bingfamti yau? Fan mara biing ya kiis, ya ka fafabenge ulo bala pakanmale lo Felun Nining Bakir, ma gam tibi bingfamti yau.

56 Safle fan mok gii e fuut usi ini fan siisiit kere fam profet eu fasef.” Kala fan disaipel kia ri ka tiin la kosngi ma ri ka fin falek.

Yesus e ti ufamu ire fang Kaonsiil

⁵⁷ Tongge a ri ka bingfamti e Yesus ri onu use Kaiyafas, i e ta paklure fam pris lamlam, ma fan titsa lo fafanau ma ge lamlam lo re tongge ri tiim lo ri uwa.

⁵⁸ Sakle Pita e mimi borong lala nami ri ka la muut sekit ulo ampalkanmale lo fel ke paklure fam pris. I e kaulek sekit ka la kiis uf tura fan efefe ini ku par ini sa eu fespuek.

⁵⁹ Fam pris lamlam tiim tura fang kaonsiil nano ri siksik ine ton sinseng gurgurum lo Yesus, ini ri ku anganggon singi tura, usi ini ri ku paketmet ini.

⁶⁰ E tikin ini tongge fuunfuun ri puek ri ka sa pipit gurgurum talo, sakle ri tibi sikseni e ti mok ek fasi ini riu anganggon lo tura.

Wimi neng e ung kaltu ru ka sala,

⁶¹ ru ka sa peteng aregii, “Kaltu gii e war aregii, ‘Ya fasi una bero ine Felun Nining Bakir ke Deo, ma ya ku feti mil ilo bala e tuul e biing.’ ”

⁶² Wimi paklure fam pris ka ti ma ka war singe Yesus aregii, “Areini o ka tibi koso e ti sunwar? Sese fan warwar le gii tongge gii ri ka gow una bero i o?”

⁶³ Sakle Yesus aua e tibi koso e ti sunwar.

Paklure fam pris ka war singi, “Lo asow e Deo e mel e ninliu, ya gatom o, Peteng tif kemem le ku ta o na Kristus Sikow e Deo.”

⁶⁴ Ma Yesus ka koso, “Yow, e ngo are lea o ka peteng. Sakle ya peteng tif gam nano: Wimi gam amu pari e Sikow e Kaltu eu kiis ilo galu miil lo Deo, ma ku mil lo aumbalbal tinglo balambat.”

⁶⁵ Paklure fam pris e rangsi e kolos tapak kia, ma ka war, “I e sau fotpursi e Deo! Ker am tibi bura e ti tong kaltu ming una peteng ten. Par, gii gam sau bom ongni, i e fotpursi e Deo.

⁶⁶ Are gam sang?”

Ma ri nano ri ka tiin koso ini, “I e tubiil, e samusu met.”

⁶⁷ Kala ri ka kansu ulo mata ma ri ka tutu ine limlim ri. Fa ri posi ma ri ka war singi,

⁶⁸ “Le ku ta o na profet, peteng tif kemem Kristus, ini se gii ka tut o?”

Pita e warfakale lo ini e tibi parfat lo Yesus

⁶⁹ Pita e sam la kiiskiis ulo ampalkanmale, ma neng e fefin na mus ka sa la usi, ka sa war singi aregii, “O ming tura Yesus tingna Galili.”

⁷⁰ Sakle Pita e warfakale lo u famu iri nano ma ka war, “Ya tibi parfat lo sa o petpeteng ini.”

⁷¹ Kala i ka suu tingwa ka la use matangkon ma neng e fefin ka pari ma ka war singre tongge uwa, “Kaltu gii e ta tura Yesus tingna Nasaret.”

⁷² Ma Pita ka warfakale lo ming ma ka limlim tifri ka war, “Tikin sak ya tibi parfat lo kaltu a.”

⁷³ Wimi balik ini, fa ri fafatie uwa, ri ka la usi ri ka la war singi aregii, “E tikin! O na neng lo ri. Anwarow angkiimkiim aiyam e sesuupuek iyo.”

⁷⁴ Kala kabuk wes talo i tibom. Ma ka limlim tifri, “Ya tibi parfat sekit lo kaltu a!”

Saupesak, biing e su war tikii aiya, porot e teng,

⁷⁵ ma Pita kabuk la sangfi e fan warwar Yesus e sau peteng tifi ini. “Famu ine porot ma ku teng ou fatuul peteng ini o tibi parfat sekit lo yau.” Ma i ka suu una male ka la tengteng na sangkuuluung bakir tikin.

27

Judas e la ka bom la pulim

¹ Lo biingbiing e mok sak fam pris lamlam nano ma ge lamlam lo re tongge ri puek tura sunwar una paketmet ine Yesus.

² Biing a, ri kawefamti e unlimow ma ri ka tatfeni ri ka la towfu tife Pailat, kaltu bakir lo gapman.

³ Biing Judas, kaltu a ka solamufu e Yesus, i e pari ini ri bero ine Yesus, bala e la ikis. Kala ka la ta famila e tuul e sangful na silwa na mani tifre fam pris lamlam ma ge lamlam ma ka war,

⁴ “Ya sam tubiil, ya ka solamufu e kaltu e tek ti tubiil kia.”

Ri ka koso, “Kemem, e tek ti mok kemem ilo. E ta mafet kiam tibom.”

⁵ Ma Judas ka sabel ine fan mani a ulo bala Felun Nining Bakir ma ka la. I e la ka bom la pulim.

⁶ Mani a, fam pris lamlam ri ka subek tiim iri ma ri ka war, “E ti fasi ususi e fafanau ini kiar u kepe e mani gii kiar ku towfu tura fam mani tinglo Felun Nining Bakir, anwarow ri feli e dadak na minet ini.”

⁷ Mani a, ri la puek tura sangsang ini riu kepe ri ku feli e ti rinal singe ti kaltu na bibing fan sospen ini, usi riu ofofre fan ses ilo.

⁸ Iya, lo fam biing gii ri ka fotfotngi e rinal a ini, Rinal na Dadak.

⁹ Gii sunwar profet Jeremaiya e war ini nangen ka la puek tikin a: “Ri kepe e tuul e sangful na silwa na mani, e ta mani tongge na Israel ri sam a-uu lo ini una feli.

¹⁰ Ma ri ka kepe e mani a ri ka feli e rinal singe kalu na bibing fan sospen ini, aregii Taufi kabuk peteng tif yau ini.”

Yesus e ti ufamu ine Pailat

¹¹ Biing a, Yesus e ti u famu ine Pailat, kalu bakir lo gapman ma i ka gatmo aregii, “O ta king kere fan Juda?”

Ma Yesus ka koso, “Yow! Are lea o ka peteng.”

¹² Biing fam pris lamlam ma ge lamlam ri berbero ini ma ri ka gatgatmo, Yesus e tibi koso e ti sunwar.

¹³ Wimi Pailat ka gatmo, “O tibi ongni e mara mok gii ri ka berbero i o nafow?”

¹⁴ Sakle Yesus e tibi koso balik e ti boron sunwar, gii ka gow e Pailat ka la kuufsak tikin.

¹⁵ Lo fam biing na En na Kesiliwi e ta ninis ke kalu bakir lo gapman una pikufu e tikii kalu tinglo rerek iya, tongge nano ri ka bura ini riu pikufu.

¹⁶ Lo biing a, e mel e kalu ulo rerek tongge nano ri parfat lo, asow gii Barabas.

¹⁷ Biing tongge ri sam la tiim lo ri, Pailat ka gatom ri, “Sese kalu gau bura ini riu pikufu tif gam? Barabas tam Yesus, i ya ri ka fotngi ini Kristus?”

¹⁸ Pailat e parfat kausi tikin ini tongge lamlam lo re fan Juda ri tow e Yesus tifi anwarow e pu e matmatri singi.

¹⁹ Biing Pailat e kiiskiis uwa ulo sia kere tongge na ongongni e anganggon, ke wok ka tuleni e sunwar gii tifi. “Ou tibi gow e ti mok lo kalu gii, e

tek ti tubiil kia. Fong e mafet singe numbiil kiang lo panambiing.”

²⁰ Sakle fam pris lamlam ma ge lamlam ri war rawas singre tongge ini riu gatom usi e Barabas, ma Yesus ri ku towfu ilo minet.

²¹ Ma Pailat ka gatom re tongge aregii, “Se lo re ung kaltu gii gau bura ini yau pikufu tif gam?”

Ri ka koso, “Barabas!”

²² Ma Pailat ka gatom ming, “Ma sa gii ya ku gow lo Yesus, gii ri ka fotngi ini Kristus?”

Ma ri nano ri ka koso, “Tutfamteni lo aupaket!”

²³ Ming Pailat ka gatom, “Anwarow lo sa? Sese tubiil e sam gow?”

Ma ri ka su tau bakir, “Tutfamteni lo aupaket!”

²⁴ Pailat e pari ini ri am tibi fasi una ong singi ma ri ka bala tofngeni e fapaket gii i ka kepe e dan ka gua e limow na matre tongge ma ka war aregii, “Ya feleni e fong lo andaku e kaltu gii, e ta mok kemi tibom.”

²⁵ Ma re tongge nano ri ka tiin war, “Towfu e andaku ku ta ilo kemem ma ilo re fan siksik-wamem.”

²⁶ Wimi Pailat ka pikufu e Barabas ma ka tafu ka la tifri, ma ka uunre fan soldia ri ka napsi e Yesus ma ka tow ulo limlim re fan soldia usi riu la tutfamti ulo aupaket.

Fan soldia ri tumaru e Yesus

²⁷ Kala fan soldia ke kaltu bakir lo gapman ri ka onu e Yesus ka la ulo fel ke kaltu bakir lo gapman ma fan soldia nano ri ka la tiim una isa.

²⁸ Ri kepufu e ke kolos ma ri ka faloski e neng e tapak ulo e buuluum.

29 Ri getiim ine amfinau soksox ri ka tow ulo paklu are at king ma ri ka tow e sungkalut* ulo galun limow miil. Ma ri ka kiis pukungkek na mata ma ri ka tumaru, ri ka war aregii, "Siaro, king kere fan Juda!"

30 Ma ri ka kansu ma ri ka kepe sungkalut ulo limow ri ka fisi e paklu ini.

31 Wimi ini ri sam ropo e fam fatumar kerii lo, ri ka kepufu e kolos gii ri ka faloski ulo, ma ri ka falosngeni mil ine ke kolos tibom. Ma ri ka onu una la tutfamti ulo aupaket.

Ri tutfamti e Yesus ulo aupaket

32 Biing ri fesfes lala ulo sal, ri ka tupngeni e neng e kaltu tinglo taon Sairini asow gii Saimon. Ri ka tungni ini eu subung kepe e aupaket ke Yesus. 33 Ri la puek ulo male ri fotngi ini Golgota (pimpiku gii: Male ke Antuampaklung Kaltu.)

34 Uwa ri ka la tow e waen ri iksi tura neng e mok e mafi, ri ka tow tifi ini ku inmi. Sakle biing e tofo i e guuluung una inmi.

35 Biing ri sam tutfamti ulo aupaket, ri ka pilai satu falifu iri una ti lo ri ine fang kolos kia.

36 Wimi ri ka la fakiisnge ma ri ka efe rawas lo Yesus ulo aupaket.

37 Wiyat ine paklu e Yesus ulo aupaket ri tutfamti e ansipin au tura sunwar a ri ka anganggon singi nafow. Sunwar a ri seti aregii: I GII E YESUS, KING KE RE FAN JUDA.

* 27:29 27:29 Kolos tapak buulum ma sungkalut e ta um finaswen ke king.

³⁸ Ri tutfamti e u e kaltu saksak ulo neng e e un aupaket ming tura Yesus. Neng ulo galu miil ma neng ulo galu kais.

³⁹ Fa ri ka sol singi, ri tumar saksak ini, ri belbel ine pakpakluri ma ri ka war,

⁴⁰ “O lewa o ka peteng ini ou bero ine Felun Nining Bakir, ma o ku feti mil lo bala e su tuul e biing, om bou faliunge o. Pu tinglo aupaket le ku ta o na Sikow e Deo.”

⁴¹ Tikii sal gii, fam pris lamlam, fan titsa lo fafanau ma ge lamlam lo re tongge ri tumaru e Yesus.

⁴² Ma ri ka war, “E su faliungere fa safle i e tibi fasi una faliungeni tibom. I na King tingna Israel, towfu ku pu tinglo aupaket, usi kerer u titinge lo.

⁴³ I e tafu e titinge kia ilo Deo. Le Deo ku bura, towfu ku ulsi, anwarow i e peteng ini i na Sikow e Deo.”

⁴⁴ Ilo tikii sal, ung kaltu saksak a ri ka tutfamti ru tura ru bas ini e mara warwar saksak talo.

Minet ke Yesus

⁴⁵ Tinglo siat tuntun ka la muut lo anmatam pisii baba e tuul, anor e pu talo male kiruur a.

⁴⁶ Lo anmatam pisii baba e tuul, Yesus e tau bakbakir sak, “Eloi, Eloi, Lama Sabakatani?” Pimpiku gii, “Kek Deo kek Deo, usi e tamu o ka la kosing yau?”

⁴⁷ Biing fa ri fafatie uwa ri ongni, ri ka war, “E tautau ine Elaija.”

⁴⁸ Saupesak neng lo ri ka la kepe spans ka fasifngeni ulo bala waen gin, wimi ka sanga ulo sungkalut ma kam tow tife Yesus ini ku fitfit ini.

⁴⁹ Ma tongge nano ri ka war, “Gii kerer usu towfu ma kerer ku parpar. Le antalu Elaija ku puek una sa ulsi.”

⁵⁰ Ma biing Yesus e sam tau bakir sak mil, i e sek paket manangia.

⁵¹ Lo sum biing a sekit sun laplap bakir ulo bala Felun Nining Bakir e rages ka u lo, ting wiyat ka la muut ufaf. Male e gi ma fatfat ri ka tapot.

⁵² Balbalang kenit ri ipiik ma pinpinumfori e tongge riis a ri kabuk met, ri ka matet mil ri ka liu.

⁵³ Ri suu tinglo balbalang kenit, ma wimi ine matmatet mil ke Yesus, ri ka la ulo siti tarawen ina Jerusalem ma tongge fuunfuun ri ka par ri.

⁵⁴ Biing kaltu bakir kere fan soldia tura fa ri efefe lo Yesus, ri ongni e anggi ma ri ka pari e mara mok gii e fuut, ri la soke sak, ri ka tautau bakbakir, “Tikin sak, ina Sikow e Deo.”

⁵⁵ E mel e gelesin ri sam ususi e Yesus ting famu tingna Galili una efefe lala lo fam fabur kia, ri titi u tapak ri ka parpar.

⁵⁶ Maria Makdalen, Maria tinow e Jeims ma Joses ma tinow e fan siksikow e Sebedi ri ta u falifu ire gelesin a.

Ri towfu e Yesus ulo balang kenit

⁵⁷ Biing e lala una biing e mel e kaltu tuba mel tingna Arimatia e puek, asow gii Josef. I tibom e ta neng lo re fan disaipel ke Yesus.

⁵⁸ I e la use Pailat ka la gatmo use pinumfow e Yesus. Ma Pailat ka fauun ri ka kepe ri ka tow tifi.

⁵⁹ Josef e kepe pinumfow e Yesus ka la afti ine laplap e fuu ma e kalkaliis kausi tikin.

⁶⁰ Ma ka towfu ulo bala balang kenit fuu kia tibom, e kefi ulo fam. Wimi ka filiitngeni e neng e e fat kali e anmatow e balang kenit a, ma ka la kosngi.

⁶¹ Maria Makdalen ma Maria tinow e Jeims ma Joses ru kiiskiis ulo galu lo balang kenit a.

Tongge na efefe ulo balang kenit

⁶² Lo biing wimi ine biing una terngeni e fan mok wilo biing na Sabat, fam pris lamlam ma fam Farasi ri ka la use Pailat,

⁶³ ri ka la peteng tifi aregii, “Kaltu bakir, kemem sangfi e kaltu na gurgurum lewa, lo biing i e liu uwa e peteng aregii, ‘Wimi ine e tuul e biing yau matet mil.’

⁶⁴ Kemeu bura ini ou tow e sunwar ri ku efe rawas lo balang kenit ku la muut lo biing baba e tuul. Are kuuf ma fan disaipel kia ri ka puek ri ka sa kinow e pinumfow ma ri kamu peteng tifle tongge ini Yesus e sau matet mil kosnge minet. Ma anggurum gii ri ku gow, eu kulfi e anggurum kia lewa ka gow famu.”

⁶⁵ Ma Pailat ka war, “Uunre tong kaltu na efefe, ri ku la efe kausi lo balang kenit aregii, gam ka parfat.”

⁶⁶ Ma ri ka la ri ka la fagati ri una efe lo balang kenit. Ri towfu e anulau ulo fat bakir ulo matow e balang kenit, ma ri ka towfu e tongge na efefe ri ka efe lo.

28

Matmatet mil ke Yesus

¹ Wimi ine biing na Sabat, lo biingbiing e mok sak lo biing baba tikii lo wik, Maria Makdalen ma

neng e Maria ming, ru la una la par lo balang kenit.

² E mel e anggi bakbakir sak ma anggelo ke Deo ka pu tinglo balambat ka kau ulo balang kenit. Ma i ka filfiliit mil ine fumfat ma ka kiis ulo.

³ Fow e fufuf are ampil, ma kolos kia e murmur saksak sekit.

⁴ Fan efefe ri soke sak ma ri kau banban, ma ri ka la ngo are tongge ri sau met.

⁵ Ma anggelo ka war singre um fefin a, aregii, “Kamun mana soke. Ya parfat ini kamu sik ine Yesus, lewa ri ka tutfamti ulo aupaket.

⁶ I e tam ini gii, e sau matet mil, are i e sau peteng. Kamung kasa, kamu ku sa par lo mok ri tafu ulo. ⁷ Kamun la saupe gii, kamu ku la peteng tifle fan disaipel kia, ini i e sau matet mil kosnge minet. Ma i e sam la famu i gam ina Galili. Wa gam u la pari, aregii ya ka peteng tif kamu.”

⁸ Ma saupesak um fefin a, ru ka la kosnge balang kenit. Ru soke, sakle ru fuunuf ine gasgas ma ru ka filau una la peteng tifle fan disaipel kia.

⁹ Kala Yesus ka tupnge ru ma ka are ru. Ma ru ka fes usi ru ka puse lo ung kekow ma ru ka por na nawen singi.

¹⁰ Ma Yesus ka war singru, “Kamu mana soke. La kamu ku la peteng tifle tanga tuaklik, ini riu la ina Galili. Wa gam u la par yau.”

Sinseng kere tongge na efefe

¹¹ Lo biing um fefin ru ta uwa ulo sal, fa lo re fan soldia ri efefe lo balang kenit, ri la ulo siti una la peteng tifle fam pris lamlam, ine fan mara mok e fuut.

¹² Fam pris lamlam ri tiim tura re ge lamlam lo re tongge ma ri ka gow e neng e fagati. Ri tow e singmat na mani tifle fan soldia,

¹³ ma ri ka war singri, "Gam u peteng ini fan disaipel kia ri sa kep borong ine pinumfow lo panambiing, lo biing gau masun.

¹⁴ Ma le sunwar gii ku kepe e kaltu bakir lo gapman, kemem amu fariisu e sunwar tura ma kemem ku kepuf gam tinglo tubiil."

¹⁵ Fan soldia ri kepe mani ma ri ka gow aregii ri kabuk uun ri ini. Ma pansinseng gii e omseni e fan mara Juda nano tinglo biing a ka la muut gii.

Yesus e fespuek talo re fan disaipel

¹⁶ Wimi tikii sangful ma e tikii na disaipel ri kala ulo paklunmale ina Galili, lewa Yesus ka peteng tifri ini riu la wilo.

¹⁷ Biing ri pari, ri por na nawen singi, safle fa lo ri, ri sang fa-u.

¹⁸ Wimi Yesus ka puek talo ri ma ka war singri, "Fan mara rawas tinglo balambat ma nal, Deo e sam tow tif yau.

¹⁹ Gii gam la use re tongge nano ilo mara male, gam ku gau ri, ri ku ta fan disaipel kiang. Gu tarawen iri lo asow e Tamow ma Sikow ma Tangwa Riis,

²⁰ ma fabenge singri una usi e fan mara mok ya peteng ini tif gam. Ma yau ta tura gam lo an mara biing, ku muut lo biing muut."

**Konona Sunwar lo Yesus Kristus
The New Testament in the Feni language of Papua
New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Feni long Nuigini

copyright © 2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Feni (Warwar Feni)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-08-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Aug 2025 from source files dated 11 Aug 2025

ae8d0c87-7c81-533b-9a3a-4c01263a13a8